

28. 7. 2020 · NEUTEMELJENO, 12ZJAVE

Ni dokazov, da letalska obramba ublaži posledice toče

Avtor: **Matej Zwitter**

TRDITEV

»Proti naravi ne moremo zmagati, lahko pa ublažimo njen bes.«

OCENA

NEUTEMELJENO

IZVIRNA OBJAVA

[Delo.si](#)

Najboljša obramba pred točo so zaščitne mreže in zavarovanje pridelka, pravijo na ministrstvu za kmetijstvo. Kljub temu so podpisali pogodbo za izvajanje letalske obrambe. Foto: Gregor Mlakar/STA

»Proti naravi ne moremo zmagati, lahko pa ublažimo njen bes,« je za Delo.si dejal vodja letalske obrambe pred točo pri letalskem centru Maribor Darko Kralj. Izrazil je razočaranje, da morajo zagovorniki tega načina obrambe pred točo vsako leto prepričevati državo o njeni smiselnosti in učinkovitosti, so 10. julija njegove besede povzeli na Delu.

Tri dni pred objavo članka je ministrstvo za kmetijstvo javnost obvestilo, da je podpisalo pogodbo o izvajanju letalske obrambe pred točo do sredine septembra na območju 58 občin vzhodne Slovenije. Trejtjino od 260 tisoč evrov vredne pogodbe bo financiralo ministrstvo, preostanek pa občine.

Na ministrstvu so ob podpisu pogodbe poudarili, da sta najboljša obramba pred posledicami toče postavitve zaščitnih mrež in sklenitev zavarovanja za pridelak. Kljub temu pa zadnjih deset let vsako leto sofinancirajo tudi letalsko obrambo pred točo, čeprav na agenciji za okolje (Arso) pravijo, da ni dokazov, da bi lahko tako »ublažili bes« narave.

Obramba v teoriji deluje, v praksi zanjo ni dokazov

Darko Kralj iz mariborskega letalskega centra, ki izvaja letalsko obrambo proti toči, je za Delo.si dejal še, da bi za uspešnejšo obrambo potrebovali dva vremenska radarja in še najmanj dve letali. To bi stalo najmanj milijon evrov na leto, so poročali v Delu.

Na Arsu takšne trditve zavračajo: »Izjave, ki jih ni mogoče preveriti, denimo, da je obramba pred točo 70-odstotno uspešna; 'kakšna bi bila šele škoda, če ne bi branili'; 'če bi imeli dodaten letala, bi bila obramba uspešnejša', so čisto zavajanje javnosti in politikov.«

Poudarili so, da ni nedvoumnih znanstvenih dokazov o učinkovitosti letalske obrambe pred točo.

Teza o učinkovitosti letalske obrambe pred točo temelji na teoriji, da vodne kapljice v oblaku primrznejo na delce srebrovega jodida, ki jih piloti z letali vnašajo v oblak. Srebrov jodid naj bi preprečil, da bi se kapljice prilepile na že obstoječa zrna toče in jih tako še povečale. Z letalsko obrambo naj bi tako povzročili nastanek večjega števila manjših zrn toče, ki se med padanjem proti tlom delno ali v celoti stopijo in zato povzročijo manjšo škodo.

Dodajanje delcev srebrovega jodida se je v laboratorijskih poskusih izkazalo za učinkovito pri zmanjševanju velikosti zrn toče, je leta 2004 v prispevku za slovensko meteorološko društvo zapisal nekdanji direktor urada za meteorologijo Jožef Roškar.

Raziskave, ki jih povzema Roškar, pa kažejo, da je v naravi učinkovitost te metode precej težje dokazati. V prispevku navaja rezultate dveh preizkusov: NHRE, ki ga je sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja v Združenih državah Amerike izvajal nacionalni center za atmosferske raziskave v sodelovanju z več univerzami in inštituti, in Grossversuch, ki so ga konec sedemdesetih in v začetku osemdesetih v Švici izvajali pod pokroviteljstvom švicarskega, francoskega in italijanskega ministrstva za kmetijstvo.

Na rezultate teh preizkusov se je v študiji Toča in obramba pred njo iz leta 2004 oprl tudi Arso. Oba preizkusa kažeta, da posipanje oblakov s srebrovim jodidom nima zaznavnega učinka na velikost zrn toče, so povzeli rezultate študij. V ZDA so ugotovili, da je letalska obramba povzročila od 60-odstotno zmanjšanje do 500-odstotno povečanje velikosti zrn. Tudi v Švici so raziskovalci ugotovili, da obramba nima enoznačnega vpliva na velikost zrn toče. Rezultati so namreč pokazali, da je učinek obrambe od 30-odstotno zmanjšanje do 75-odstotno povečanje velikosti zrn toče.

Nevihntni oblaki preveč kompleksni, da bi nanje lahko umetno vplivali

»Rezultati kažejo, da pravzaprav ne vemo, kaj se zgodi, če vnesemo srebrov jodid v točonosni oblak,« je izsledke omenjenih preizkusov za Razkrinkavanje.si komentiral Klemen Bergant, direktor urada za meteorologijo in hidrologijo na Arsu.

Po Bergantovih besedah bi bilo za uspešno obrambo pred točo ključno, da pilot srebrov jodid vnese na točko v oblaku, kjer najbolj intenzivno nastaja toča. »Vedeti, kje v oblaku je proces najbolj intenziven, in to mesto zadeti, je velika umetnost,« je pojasnil. Pri letalski obrambi pa pilot srebrov jodid trosi v ozračje pod oblakom, pri čemer zagovorniki letalske obrambe predvidevajo, da vetrovi nato delce ponesejo na pravo mesto v oblaku.

»Nevihntne procese, ki privedejo do toče, premalo poznamo, da bi lahko nadzorovano umetno vplivali na pojav toče.«

- KLEMEN BERGANT, ARSO

V nekaterih preizkusih, denimo v švicarskem, so raziskovalci zaledenitvena jedra vnašali z raketami, s katerimi so lahko zadeli točno določeno točko v oblaku. A tudi v tem primeru rezultati preizkusa Grossversuch kažejo, da obramba ni učinkovita.

Problem točonosnih oblakov je, da se v njih sproščajo velike količine energije, značilni so še močni vetrovi in veliko vlage, je pojasnil Bergant. »Gre za intenziven proces,« je dejal. »V takem sistemu predvideti, kaj se bo dogajalo s srebrovim jodidom, je bistveno težja naloga kot v laboratoriju.«

V enostavnejših in bolj umirjenih oblakih pa je na razvoj padavin mogoče vplivati, kažejo rezultati nekaterih preizkusov. Ameriški raziskovalci so denimo s preizkusom v zvezni državi Idaho leta 2017 ugotovili, da lahko s posipanjem oblakov s srebrovim jodidom povečajo količino zapadlega snega.

Ključna razlika med povečevanjem količine padavin in obrambo pred točo je v kompleksnosti procesov v oblakih, je pojasnil Bergant. Pri povečevanju količine padavin »gre za proženje padavin iz plastovitih oblakov, kjer so procesi manj intenzivni in bolj predvidljivi«. Dodal je, da »nevihntne procese, ki privedejo do toče, premalo poznamo, da bi lahko nadzorovano umetno vplivali na pojav toče«.

Dvojljiva metodologija zagovornikov

Na spletnem mestu letalskega centra Maribor, ki izvaja letalsko obrambo pred točo, piše, da je bilo v zadnjem desetletju »opravljenih nekaj večletnih raziskav na akademskem nivoju, ki potrjujejo statistične podatke, da je obramba pred točo proti vložku financiranja uspešna in ekonomsko upravičen projekt«.

Vodja letalske obrambe pred točo pri mariborskem letalskem centru Darko Kralj je na naše vprašanje, katere so te raziskave, odvrnil, da je na dopustu, zato nam jih ne more posredovati. Usmeril nas je na spletno mesto letalskega centra, kjer naj bi bile objavljene povezave.

Tam objavljeni dokument z naslovom Nekaj vidikov o toči in obrambi pred njo navaja 19 virov, ki naj bi dokazovali uspešnost letalske obrambe pri zmanjševanju velikosti ali škode zaradi toče. Večine virov nam ni uspelo neodvisno preveriti, saj sta na spletu dostopna le dva.

Eden od njiju je študija hrvaškega hidrometeorološkega zavoda iz leta 2003, ki navaja, da je učinkovitost letalske obrambe pred točo od 19,7- do 80-odstotna.

Vendar ta ugotovitev ni rezultat preizkusa na Hrvaškem, temveč le povzetek več tujih študij, ki so uporabljale različne metodologije. V nekaterih preizkusih so srebrov jodid v ozračje dovajali z raketami, v drugih z letali, v tretjih s talnimi generatorji. Prav tako se študije razlikujejo po merjenju uspešnosti obrambe – večinoma so merili zmanjšanje zavarovalne škode, v nekaterih primerih pa površino, ki jo je prizadela toča, ali število dni s točo.

Kot so v že omenjeni študiji Toča in obramba pred njo zapisali na Arsu, bi morali za korektno izveden preizkus s točemerji (ploščica, kamor se zaleti toča in pusti odtis) meriti število in velikost zrn toče, merjenje zavarovalne škode pa so ocenili kot »posebej vprašljivi«.

Na obseg zavarovalne škode namreč vplivajo tudi tržni dejavniki, je za Razkrinkavanje.si pojasnil Klemen Bergan z Arsa. »Spreminja se denimo vrednost pridelka, pa tudi zavarovalna politika – vse te dejavnike bi bilo treba izločiti, kar je težko.«

Še ena metodološka pomanjkljivost nekaterih preizkusov, na katero so opozorili na Arsu, je primerjava škode zaradi toče med različnimi časovnimi obdobji. Po takšni metodologiji so bili opravljeni tudi nekateri preizkusi, ki jih povzema študija hrvaškega hidrometeorološkega zavoda. V Franciji so denimo ugotovili 42-odstotno zmanjšanje škode v obdobju, ko je obramba delovala, v primerjavi z obdobjem, ko obrambe niso izvajali.

Taka primerjava po Bergantovem mnenju ni korektna, saj sta pogostost in intenzivnost toče v različnih obdobjih različni. Tako se lahko zgodi, da je zaradi naravnih razlogov toča v nekem obdobju pogostejša in bolj uničujoča kot v drugem, kar onemogoča ugotavljanje vpliva obrambe na velikost toče.

Na Arsu so zato v študiji Toča in obramba pred njo zapisali, da bi morali raziskovalci za korekten preizkus najprej določiti vrsto oblakov, ki jih bodo spremljali. Nato bi morali vsak dan naključno določiti oblake, ki jih bodo posipali, in tiste, ki jih ne bodo, da bi dobili vzorce toče iz obeh. Te vzorce bi potem lahko primerjali in ugotovili vpliv letalske obrambe na velikost točnih zrn.

Drugi vir, na katerega se sklicujejo pri letalskem centru Maribor in nam ga je uspelo najti na spletu, je študija iz leta 1994, zadeva pa sever Grčije, kjer naj bi letalska obramba pred točo privedla do 55-odstotnega zmanjšanja velikosti zrn. Avtorji te študije navajajo, da so preizkus opravili v skladu z obema kriterijema, ki so ju kot pogoj za korektno izveden preizkus navedli tudi na Arsu. V istem časovnem obdobju so naključno izbirali oblake in primerjali velikost zrn toče iz posipanih in neposipanih oblakov.

Klemen Bergant je za Razkrinkavanje.si dejal, da metodologije te študije ni podrobno preučil. »Če je bil eksperiment korektno izveden, potem ga ne smemo ignorirati, vprašanje pa je, zakaj drugi, bistveno kompleksnejši preizkusi niso dali podobnih rezultatov,« je poudaril. Opozoril je še, da je bila študija objavljena v reviji Journal of Weather Modification, ki velja za revijo zagovornikov umetnega vplivanja na vreme, v znanstvenih krogih pa »ne kotira zelo visoko«.

V desetih letih 1,9 milijona evrov javnih sredstev

Na kmetijskem ministrstvu so pojasnili, da podatkov o višini škode, ki jo vsako leto v kmetijstvu povzroči toča, ne zbirajo. Izjemoma so škodo ocenili leta 2011, takrat je znašala nekaj več kot sedem milijon evrov.

Država za ublažitev te škode sofinancira zavarovanje pridelka ter postavitve zaščitnih mrež in rastlinjakov. Letos je za sofinanciranje zavarovalnih premij predvidenih 3,85 milijona evrov, so pojasnili na ministrstvu. Poleg tega je v obdobju od leta 2014 do 2020 namenjenih 4,9 milijona evrov za naložbe v zaščitne mreže in rastlinjake, kar je v povprečju malo manj kot 700 tisoč evrov na leto.

Ministrstvo bo tudi letos podprlo izvajanje letalske obrambe pred točo, in sicer z nekaj manj kot 87 tisoč evri. V zadnjih desetih letih so za to obrambo namenili skupaj 674 tisoč evrov, kažejo podatki ministrstva. Z dodatnimi 1,2 milijona evrov so letalsko obrambo v istem obdobju podprle občine. Skupaj je bilo torej v zadnjih desetih letih za letalsko obrambo porabljenih nekaj manj kot 1,9 milijona evrov.

Na ministrstvu so zapisali, da letalsko obrambo pred točo finančno podpirajo zaradi »stališča lokalnih skupnosti«. Prebivalci vzhodne Slovenije namreč po njihovih besedah, kljub drugačnemu stališču stroke, na podlagi »lastnih opažanj« podpirajo izvajanje letalske obrambe in poudarjajo, da obrambo izvajajo tudi v sosednjih državah. »Drugih merljivih kazalnikov ne navajajo,« so še zapisali na ministrstvu.

SKLEP

Darko Kralj, vodja letalske obrambe pred točo pri letalskem centru Maribor, ki izvaja letalsko obrambo pred točo, je za Delo.si dejal, da s posipanjem točonosnih oblakov »proti naravi ne moremo zmagati, lahko pa ublažimo njen bes«. Toda kot opozarja agencija za okolje, učinkovitost letalske obrambe pred točo ni znanstveno dokazana.

Drži sicer, da lahko vnos srebrovega jodida v teoriji in laboratorijskih preizkusih povzroči nastanek manjših zrn toče, ki se med padanjem proti tlom delno ali v celoti stopijo in tako povzročijo manjšo škodo. Vendar v naravi zaradi velikih količin sproščene energije in močnih vetrov v točonosnih oblakih ni mogoče zagotoviti, da bo srebrov jodid učinkoval v tistem delu oblaka, kjer nastaja toča, je pojasnil Klemen Bergant, direktor urada za meteorologijo in hidrologijo na Arsu.

Kralj nas je po dokaze o učinkovitosti letalske obrambe pred točo usmeril na spletno mesto mariborskega letalskega centra. Vmele tam navedenih virov nam ni uspelo najti na spletu, našli smo le študijo hrvaškega hidrometeorološkega zavoda iz leta 2003 in grško študijo iz leta 1994. Prva ima več metodoloških pomanjkljivosti, med drugim navaja raziskave, ki so bile merile vpliv letalske obrambe na zavarovalno škodo in primerjale obseg škode v različnih obdobjih. Arso opozarja, da taka metodologija ni ustrezna. Druga študija je po besedah avtorjev izpeljana ustrezno, vendar je objavljena v reviji, ki ne uživa ugleda v meteorološki stroki, je pojasnil Bergant.

Povrh so na Arsu že v študiji Toča in obramba pred njo iz leta 2004 ugotavljali, da znanstveno ustrezno izpeljani preizkusi, denimo v ZDA in Švici, učinkovitosti letalske obrambe pred točo ne potrjujejo.

Trditve, da z letalsko obrambo pred točo lahko ublažimo »bes« narave, je neutemeljena.

Neutemeljeno

Objava, v kateri argumentacija, ki je avtorja pripetljala do določenege sklepa, ni podprta z dovolj podatki, informacijami ali dejstvi oziroma so argumenti, ki jih avtor navaja, neverodostojni ali izvirajo iz nepreverljivih virov. Lahko gre tudi za sklepanje »čez palec«.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu žvižgač.si.

« Pivčeva ima najmanj etično dolžnost, da javnosti pojasni obisk na Krasu

Slovenija ni izpogajala 1,7 odstotka nepovratnih evropskih sredstev »

20. 7. 2020 · PARLAMENTARNA, IZJAVE, NE DRŽI

Migranti ne pomenijo tveganja za širjenje covid-19

Avtorici: Žana Eržnožnik, Meta Gantar

TRDITEV

Če je gospod minister Gantar dejal, da smo prvi polčas dobili, pa vas, spoštovani poslanci, moram obvestiti, da lahko drugi polčas hitro izgubimo, če nam pride v Slovenijo samo deset ilegalnih migrantov nekontrolirano čez mejo, pa da imajo ta virus. Glede na stike, dejavnosti in okolje, v katerem se zadržujejo, je ta stopnja zelo visoka glede rizičnosti okuženosti.

OCENA

NE DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

[18. redna seja odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo](#)

Državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve Franc Kangler je dejal, da je stopnja tveganja okužbe z novim koronavirusom med migranti glede na njihove stike in dejavnosti zelo visoka. Foto: Nebojša Tejić/STA

Drugi »polčas« epidemije lahko hitro izgubimo, če slovensko mejo nenadzorovano prestopi samo deset nezakonitih migrantov z novim koronavirusom, je 1. julija na 18. redni seji odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo dejal državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve Franc Kangler. Dodal je, da je stopnja tveganja okuženosti pri migrantih glede na njihove stike, dejavnosti in glede na to, kje se zadržujejo, »zelo visoka«.

»Menimo, da ilegalni migranti ne pomenijo povečanega tveganja za širjenje okužbe z virusom sars-cov-2, saj se ne družijo z lokalnim prebivalstvom,« so za Razkrinkavanje.si zapisali na nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ). Poleg tega Slovenija za migrante ni končni cilj, temveč načeloma le prehodna država, so dodali.

Prenos okužbe ne temelji na nacionalnosti

Zdravi migranti po mnenju NIJZ ne pomenijo povečanega tveganja za prenos okužbe. Pri migrantu, ki bi bil okužen z novim koronavirusom, a ni imel stikov z lokalnim prebivalstvom, povečano tveganje za širjenje virusa prav tako ni pričakovano. »V primeru tesnih stikov nezakonitega migranta z lokalnim prebivalstvom je tveganje za prenos okužbe na isti ravni kot pri slovenskem državljanu.«

Na inštitutu so pojasnili, da so pri obvladovanju epidemije covid-19 pomembni zgodnje zaznavanje primerov okužb, obravnava in spremljanje stikov okuženih ter prilagajanje ukrepov epidemiološki situaciji in zmogljivostim zdravstvenega sistema. Potek epidemije je prav tako odvisen od upoštevanja priporočil o preprečevanju okužbe, kot sta umivanje rok in ohranjanje razdalje.

Tudi po mnenju Bojane Beović, infektologinje in vodje svetovalne skupine za covid-19 pri ministrstvu za zdravje, je omejevanje okužb odvisno od upoštevanja ukrepov, »še posebej pri ljudeh, ki so bili na dogodkih ali območjih s povečanim tveganjem za okužbo. «To seveda ni odvisno od nacionalnosti, je pa pomembno, od kod oseba prihaja. Če je iz okolja, kjer je zelo veliko okužb, je verjetnost, da bo raznesla okužbo, veliko večja,« je pojasnila Beovićeva. Med take države sodijo tiste, ki so zaradi slabe epidemiološke situacije na rdečem seznamu.

Več kot tri četrtine migrantov, ki so letos do konca junija prestopili slovensko mejo, po podatkih policije izvira iz Maroka, Pakistana in Afganistana, torej iz držav, ki niso na rdečem seznamu.

PREBEŽNIKI NISO NEVARNI ZA ZDRAVJE SLOVENCEV

»O drugem polčasu epidemije ne moremo govoriti,« je še poudarila Bojana Beović. Število okužb z virusom sars-cov-2 se, pravi, ne bo zmanjšalo do učinkovitega cepiva, ki bo dostopno vsakomur, oziroma dokler ne bo bolezen izzvenela sama, kar traja nekaj let.

Migrante s simptomi covid-19 testirajo

Policija migrante tudi v obdobju koronavirusa obravnava skladno s svojimi protokoli, so zapisali pri generalni policijski upravi.

Pri obravnavi oseb z znaki okužbe policisti o tem vedno obvestijo zdravstveno enoto – običajno lokalno nujno medicinsko pomoč. Zdravstvena enota osebo pregleda in poda mnenje, ali je sposobna za nadaljnje postopke in ali potrebuje zdravljenje. Če kaže znake okužbe dihal, opravijo tudi test za virus sars-cov-2, so še zapisali.

Policiji ni znano, da bi bili med migranti pozitivni na covid-19. Tudi z NIJZ so sporočili, da doslej med »nezakonitimi migranti« niso zaznali potrjene okužbe s covidom-19.

Na ministrstvu za notranje zadeve so na vprašanje, na podlagi česa je Franc Kangler zatrdil, da pomeni prihod desetih okuženih migrantov nevarnost za Slovenijo, zapisali: »Obravnavati je treba celotno izjavo Franca Kanglerja, ko je govoril o prehodu meja ilegalnih migrantov, in število 10 se je nanašalo na hipotetično predpostavko. Če pride 'deset okuženih' ilegalno v Slovenijo, to pomeni nevarnost za 'drugi polčas'.«

SKLEP

Državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve Franc Kangler je 1. julija na 18. redni seji parlamentarnega odbora za notranje zadeve, javno upravo in lokalno samoupravo dejal, da lahko drugi »polčas« glede novega koronavirusa hitro izgubimo, če slovensko mejo nenadzorovano prestopi »samo deset ilegalnih migrantov« z novim koronavirusom. Stopnja tveganja okuženosti je pri migrantih glede na njihove stike, dejavnosti in zadrževanje »zelo visoka«, je še dodal.

Migranti po mnenju NIJZ ne pomenijo povečanega tveganja za širjenje okužbe z novim koronavirusom, saj se ne družijo z lokalnim prebivalstvom, Slovenija pa je zanje načeloma tranzitna država. Če ima migrant tesne stike z lokalnim prebivalstvom, je tveganje za prenos okužbe enako kot pri slovenskih državljanih, so dodali na inštitutu za javno zdravje.

Po mnenju NIJZ stopnja tveganja za okužbe pri migrantih ni zelo visoka, kot je trdil Kangler.

Uspešnost omejevanja okužb je po mnenju Bojane Beović, vodje svetovalne skupine za covid-19 pri ministrstvu za zdravje, odvisno od upoštevanja ukrepov, še posebej pri ljudeh, ki so bili na dogodkih ali območjih s povečanim tveganjem za okužbo. To po njenih besedah ni odvisno od človekove nacionalnosti, je pa verjetnost, da bo okužbo prenesel, večja, če prihaja iz okolja, kjer je zelo veliko okužb.

Trenutno na rdečem seznamu držav s poslabšano epidemiološko situacijo ni Maroka, Pakistana in Afganistana, od koder je bilo letos do konca junija po podatkih policije več kot tri četrtine nezakonitih migrantov, ki so prišli v Slovenijo.

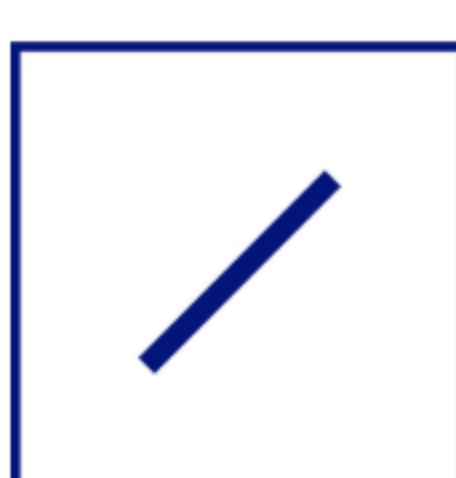
Na NIJZ in generalni policijski upravi med migranti od začetka epidemije še niso zaznali primera okužbe z novim koronavirusom.

Trditev državnega sekretarja na ministrstvu za notranje zadeve Franca Kanglerja, da lahko hitro izgubimo drugi »polčas« epidemije, če slovensko mejo nekontrolirano prestopi deset migrantov z novim koronavirusom, ne drži.

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavniške oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Označo uporabljamo pri preverjanju izjav in krajsih trditve, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v drugem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikom in javnih osebnosti.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

Z izločitvijo oddajnikov in zvez bi se stroški RTV Slovenija povečali za okrog 8,8 milijona evrov

Maše v cerkvi za več kot 50 vernikov po novem odloku niso dovoljene

16. 7. 2020 · SIVA CONA, IZJAVE

Maše v cerkvi za več kot 50 vernikov po novem odloku niso dovoljene

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

»Maše so dovoljene, maša se ne šteje za javni dogodek. Cerkev, ki organizira tak dogodek, ima svoja lastna navodila in priporočila.«

OCENA

SIVA CONA

IZVIRNA OBJAVA

[novinarska konferenca vladnega urada za komuniciranje](#)

Vladni govorec Jelko Kacin je na tiskovni konferenci dejal, da ga pri širjenju novega koronavirusa na javnih zbiranjih najmanj skrbi dogodek, ki jih organizira rimskokatoliška cerkev. Foto: Nebojša Tejić/STA

»Maše so dovoljene, maša se ne šteje za javni dogodek,« je na tiskovni konferenci 8. julija dejal vladni govorec Jelko Kacin. Tako je odgovoril na novinarsko vprašanje, ali bodo v cerkvah zaradi novih ukrepov proti širjenju covid-19 morali voditi seznam navzočih pri mašah. »Cerkev, ki organizira maše, ima svoja navodila in priporočila. Župnik, ki bo maševal, bo vedel, kdo je pri kateri maši,« je še pojasnil Kacin.

Vlada je istega dne na redni seji namreč sprejela novelo odloka o začasni splošni omejitvi oziroma prepovedi zbiranja ljudi, s katero je začasno znižala dovoljeno število ljudi pri zbiranju s petdeset na deset. Zbiranja od desetih do petdesetih ljudi je dovolila le, če organizator vodi seznam navzočih.

Na ministrstvu za notranje zadeve so pojasnili, da med javne dogodke, na katerih se lahko zbere od deset do petdeset ljudi, sodijo tudi birme, maše, poroke, pikniki in podobna zbiranja, za katera zakon o javnih zbiranjih ne velja, kar določa peti člen zakona. Organizator teh dogodkov mora zagotoviti minimalno varnostno razdaljo, upoštevati higienska priporočila nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) in obvezno voditi seznam navzočih, ki ga bodo v primeru okužbe lahko uporabili epidemiologi inštituta, so pojasnili na ministrstvu. To pomeni, da za cerkve ne veljajo zgolj njihova lastna navodila in priporočila, kot je dejal Kacin.

BELGIJCI LAHKO PREČKAJO MEJO MATIČNE OBČINE

Pri slovenski škofovski konferenci (SŠK) so na vprašanje, ali pri mašah vodijo seznam navzočih, poudarili, da cerkve po zakonu o javnih zbiranjih niso javni prostori. Dodali so, da so se po pojasnila in navodila o pravilnem zbiranju osebnih podatkov in njihovem varovanju pri popisovanju vernikov, ki se udeležijo verskih obredov, obrnili na informacijskega pooblaščenca. Na podlagi tega mnenja bodo škofje ta ali prihodnji teden pripravili dopolnjena navodila za obhajanje svetih maš, so napovedali.

Na spletnem mestu SŠK sicer piše, da pri izvedbi maš upoštevajo navodila, ki so jih slovenski škofje ordinariji sprejeli konec junija, torej pred zadnjimi vladnimi ukrepi za zajezitev covid-19. Med ukrepe SŠK denimo sodi obvezno nošenje zaščitne maske in ohranjanje varnostne razdalje.

Toda novi odlok vlade se ne sklicuje na zakon o javnih zbiranjih, temveč na zakon o nalezljivih boleznih, meni odvetnica Rosana Lemut Strle, ki se v odvetniški družbi Pirc Musar & Lemut Strle med drugim osredotoča na upravno pravo. Prav tako meni, da odlok od obveznosti vodenja seznama navzočih na dogodkih, na katerih se zbere od deset do petdeset udeležencev, ne odvezuje verskih obredov. Ta obveznost po njenem mnenju velja tudi za dogodke v zasebnih prostorih, saj se odlok ne omejuje na javni prostor.

Tudi po mnenju profesorja Mirka Pečariča s katedre za upravno-pravno področje na fakulteti za javno upravo bi moralo določilo o vodenju seznama navzočih, kot ga zahteva spremenjeni odlok, veljati za vse verske obrede, na katerih se zbere od deset do petdeset ljudi.

Maša v cerkvi ni javna prireditev

Na uradu za komuniciranje so na naše vprašanje, na podlagi česa je vladni govorec Jelko Kacin menil, da maše niso javni dogodek, odgovorili, da se novela odloka nanaša na manjše verske dogodke z največ petdesetimi ljudmi, za katere morajo v cerkvah zagotoviti seznam udeležencev. Zapisali so še, da se lahko na verskih dogodkih zbere tudi petsto ljudi, če organizator pridobi pozitivno mnenje NIJZ o spoštovanju higienskih ukrepov za zaščito pred covidom-19.

Toda med te dogodke ne sodijo maše v cerkvah, temveč verski dogodki na prostem, saj zakon o javnih zbiranjih izključuje notranje verske obrede. Če v cerkvah želijo, da se maše udeleži več kot petdeset, do petsto ljudi, je to po navedbah ministrstva za notranje zadeve mogoče na prostem. Mašo je treba v tem primeru prijaviti kot prireditev in pridobiti mnenje NIJZ, ki preveri spoštovanje higienskih priporočil za preprečevanje širjenja okužbe z virusom, udeležba pa mora biti brezpogojno ali pod določenimi pogoji dovoljena vsakomur, so zapisali.

Cerkvena maša je javni dogodek v običajnem pomenu besede, torej v vsakdanjem pogovoru, vendar zanjo ne velja zakon o javnih zbiranjih, je za Razkrinkavanje.si poudaril profesor Mirko Pečarič. »Maša postane javna prireditev, ko jo izvajajo zunaj zemljišča cerkve, torej na prostem, denimo ob obisku papeža v Sloveniji,« je pojasnil.

V tem primeru bi torej veljal zakon o javnih zbiranjih, na katerega so se pri tem, zakaj (še) ne vodijo seznama navzočih na verskih obredih, sklicevali pri SŠK.

SKLEP

Vladni govorec Jelko Kacin je na tiskovni konferenci dejal, da maše po spremenjenem odloku o začasni splošni omejitvi oziroma prepovedi zbiranja ljudi ne štejejo za javni dogodek, da pa ima cerkev lastna navodila in priporočila.

Vlada je 8. julija na redni seji sprejela spremembe odloka o začasni splošni omejitvi oziroma prepovedi zbiranja, s katerimi je znižala dovoljeno število ljudi, ki se lahko zberejo na javnem mestu, s petdeset na deset. Zbiranje od desetih do petdesetih ljudi je dovoljeno le, če organizator vodi seznam navzočih.

Med take dogodke po pojasnilih ministrstva za notranje zadeve in vladnega urada za komuniciranje sodijo tudi verski obredi, na katerih se zbere od deset do petdeset ljudi. Na teh mora organizator, torej cerkev, pripraviti seznam udeležencev. To pomeni, da so maše – sicer pod posebnimi pogoji – dovoljene, kot je dejal Kacin.

Toda pri slovenski škofovski konferenci menijo, da jih novela odloka ne zadeva, ker cerkve ne sodijo med javne prostore.

Svete maše so po besedah Mirka Pečariča z ljubljanske fakultete za upravo javne prireditve po zakonu o javnih zbiranjih šele, kadar so vodene na prostem, denimo ob papeževem obisku.

Maša, pravi, v vsakdanjem pogovoru resda velja za javni dogodek, toda po zakonu o javnih zbiranjih ni javni dogodek. Kljub temu pa bi po njegovem prepričanju morali skladno z novim vladnim odlokom voditi seznam navzočih za tiste verske obrede, na katerih se zbere od deset do petdeset vernikov.

Odvetnica Rosana Lemut Strle je poudarila, da odlok ni povezan z zakonom o javnih zbiranjih, zato maše ne izključuje. Da določila iz odloka veljajo tudi za maše, so prav tako sporočili z urada za komuniciranje in ministrstva za notranje zadeve.

Trditev, da ima cerkev lastna navodila in priporočila, drži, vendar ta za zdaj še niso skladna z novelo odloka, ki jo morajo po prepričanju urada za komuniciranje, ministrstva za notranje zadeve, profesorja Pečariča in odvetnice Lemut Strletove upoštevati tudi verske ustanove.

Trditev, da maše po noveli odloka o začasni splošni omejitvi zbiranja ne štejejo za javni dogodek, pa ne drži.

Trditev vladnega govorca Jelka Kacina, da so maše dovoljene, da ne štejejo za javni dogodek in da ima cerkev svoja navodila in priporočila, drži le delno, zato jo umiščamo v sivo cono.

VEČ ČLANKOV O COVIDU-19

Siva cona

Objava, ki samo delno drži. Oznako uporabljamo zlasti pri preverjanju izjav in krajših trditev, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

Migranti ne pomenijo tveganja za širjenje covid-19

Slogan All Lives Matter ni človekoljuben

6. 7. 2020 · PARLAMENTARNA, IZJAVE, MANIPULACIJA

Svoboda medijev po ključnem indeksu najbolj padla med prvo Janševo vlado

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

Kar se tiče svobode medijev, spoštovana poslanka, po vseh mednarodnih merilih, po ključni mednarodni lestvici, ki meri svobodo medijev v Sloveniji, je bila ta najvišje v času našega prvega mandata.

OCENA

MANIPULACIJA

IZVIRNA OBJAVA

18. redna seja državnega zbora

Predsednik vlade Janez Janša je poslanko Levico Natašo Sukič pozval, naj na oceno mednarodne javnosti o svobodi medijev v Sloveniji počaka do konca mandata aktualne vlade. Foto: Nebojša Tejić/STA

Predsednik vlade Janez Janša je na 18. redni seji državnega zbora 15. junija dejal, da je bila Slovenija po svobodi medijev na ključni mednarodni lestvici najvišje med njegovim prvim mandatom na čelu vlade. Takrat je bila po njegovih besedah na 9. mestu lestvice, ki meri svobodo medijev. Kateri, ni pojasnil.

Janša se je s tem odzval na vprašanje poslance Levico Nataše Sukič, ki ga je vprašala: »Ali ste se zmožni končno odrediti napadom na medije, sodstvo, opozicijo, na vse svoje kritike?«

V kabinetu predsednika vlade za Razkrinkavanje.si niso odgovorili na vprašanje, na katero lestvico se je Janez Janša skliceval. Med preverjanjem njegove trditve smo zato upoštevali svetovni indeks medijske svobode, ki ga pripravlja mednarodna organizacija Novinarji brez meja, in poročila o medijski svobodi, ki jih je do leta 2017 pripravljala mednarodna organizacija Freedom House.

Indeks meri razmere v medijih za prejšnje leto

Po indeksu medijske svobode se je Slovenija leta 2005, v času prve Janševe vlade, med 167 državami res uvrstila na 9. mesto. Ta uvrstitev je tudi najboljša od začetka merjenja indeksa, kaže analiza lestvic med letoma 2002 in 2020.

Toda indeks medijske svobode pretežno določijo na podlagi dogodkov in podatkov za leto pred objavo poročila, kot je za Razkrinkavanje.si pojasnil Pavol Szalai iz organizacije Novinarji brez meja. V statistiki napadov na novinarje in zlorab medijev po njegovih besedah upoštevajo tiste v letu pred objavo, pri čemer upoštevajo vsa mnenja strokovnjakov, ki jih prejmejo do konca januarja v letu objave novega indeksa.

Lestvico za leto 2005 so Novinarji brez meja objavili na podlagi stanja v letu 2004, Janez Janša pa je vlado prvič prevzel 3. decembra 2004. To pomeni, da so pri oceni svobode medijev leta 2005, ko se je Slovenija uvrstila najbolje, pretežno upoštevali medijske razmere, ko je vlado še vodil Anton Rop.

Slovenija je že leta 2007 v primerjavi z letom 2006 na lestvici nazadovala za 11 mest, na 21. mesto, kar je največji padec države, odkar organizacija Novinarji brez meja spremlja medijsko svobodo po svetu z indeksom. Ob koncu prvega mandata Janševe vlade, leta 2008, je bila na 30. mestu.

Naslednje leto, ko je ta organizacija merila svobodo medijev v času vlade Janeza Janše, je Slovenija na indeksu padla za sedem mest. Na najnižjem, torej 46. mestu, je bila leta 2010, ko so Novinarji brez meja ocenjevali medijske razmere po prvem letu vlade Boruta Pahorja. Leta 2020, ko so presojali razmere v medijih pod vlado Marjana Šarca, se je Slovenija uvrstila na 32. mesto.

Uvrstitev Slovenije na lestvici svobode medijev

LETO	INDEKS SVOBODE MEDIJEV	MANDATAR VLADE	MESTO NA LESTVICI	DRŽAV SKUPAJ
2002	4,00	Anton Rop	14	139
2003	3,00	Anton Rop	20	166
2004	2,25	Anton Rop, od 3. decembra 2004 prva vlada Janeza Janše	15	167
2005	1,00	Janez Janša	9	167
2006	3,00	Janez Janša	10	168
2007	6,50	Janez Janša	21	169
2008	7,33	Janez Janša, od 21. novembra 2008 Borut Pahor	30	173
2009	9,50	Borut Pahor	37	175
2010	13,44	Borut Pahor	46	178
2011-2012	9,14	Borut Pahor, od 10. februarja 2012 druga vlada Janeza Janše	36	179
2013	20,49	Janez Janša, od 20. marca Alenka Bratušek	35	179
2014	20,38	Alenka Bratušek, od 18. septembra 2014 Miro Cerar	34	180
2015	20,55	Miro Cerar	35	180
2016	22,26	Miro Cerar	40	180
2017	21,70	Miro Cerar	37	180
2018	21,69	Miro Cerar, od 17. avgusta Marjan Šarec	32	180
2019	22,31	Marjan Šarec	34	180
2020	22,64	Marjan Šarec, od 13. marca 2020 tretja vlada Janeza Janše	32	180

Tabela: Oštro - Vir: Novinarji brez meja, gov.si - Prenesi podatke - Ustvarjeno z Datawrapper

»Glavni razlogi za padec Slovenije na svetovnem indeksu svobode medijev med letoma 2005 in 2008 vključujejo dejanja vlade Janeza Janše, ki so spodkopavala medijsko svobodo v državi.« je za Razkrinkavanje.si zapisal Pavol Szalai, pri organizaciji Novinarji brez meja pristojen za Evropsko unijo in Balkan.

»Vlada je prek javnega denarja ali podjetij, ki jih je obvladovala država, zamenjala vodstvo v več medijih, pritiskala na uredniško politiko teh medijev, cenzurirala njihovo vsebino in sankcionirala disidentske novinarje.« je razloge za padec na lestvici v tem času pojasnil Szalai. Prav tako je vlada prek novega zakona o RTV Slovenija povečala svoj vpliv na javno televizijo, je še dodal.

Novinarji brez meja v indeksu svobode medijev države razvrstijo na podlagi števila napadov na novinarje in zlorab medijev ter mnenja strokovnjakov o stanju medijske svobode po šestih kriterijih, navaja spletno mesto organizacije. Kriteriji, na podlagi katerih se odločajo, so pluralizem, neodvisnost medijev, medijsko okolje in samocenzura, medijska zakonodaja, preglednost delovanja medijev ter kakovost medijske infrastrukture.

PREMIER V GOVORU O STANJU V DRŽAVI NIZAL NEUTEMELJENE TRDITVE

Stopnja svobode medijev po svetu so med letoma 1980 in 2017 ocenjevali tudi v mednarodni neprofitni organizaciji Freedom House, pri čemer so vsakokratne lestvice medijske svobode prav tako določali na podlagi dogodkov v letu pred objavo.

Slovenija se je po oceni Freedom Housa v obdobju od leta 2002 do 2017 najboljše uvrstila med letoma 2003 in 2005, ko je prejela 19 od 100 točk. Pri oceni za leto 2003 so ocenjevali razmere v medijih v času četrte vlade Janeza Drnovška, pri oceni za leto 2004 in večino leta 2005 pa medijske razmere pod vlado Antona Ropa.

Število točk na lestvici organizacije Freedom House se je do konca mandata prve vlade Janeza Janše z 19 povečalo na 23. Naslednje leto, ko so še upoštevali medijske razmere pod Janševo vlado, se je število točk še nekoliko dvignilo, na 24.

Najslabši rezultat, 25 točk, je Slovenija dosegla med letoma 2010 in 2012, ko so pri Freedom Housu ocenjevali medijske razmere pod vlado Boruta Pahorja. Toliko točk je dosegla še leta 2014 in 2015 – v poročilu za leto 2014 je organizacija pretežno upoštevala razmere v medijih pod vlado Alenke Bratušek, v poročilu za leto 2015 pa razmere pod vlado Alenke Bratušek in Mira Cerarja.

Svobodo medijev v vsaki državi so pri Freedom Housu določali lokalni akademiki in drugi strokovnjaki na podlagi 23 vprašanj s področij medijske zakonodaje ter političnega in ekonomskega okolja, navaja spletno mesto organizacije.

Vlada v praksi običajno spoštuje ustavno zagotovljeno svobodo medijev, toda »pritisiki in vmešavanje vlade v medije so vedno bolj skrb vzbujajoči«, so zapisali v poročilu o svobodi medijev leta 2007, v katerem so opozorili na stanje v medijih v letu 2006.

V kabinetu predsednika vlade niso odgovorili, kako premier Janez Janša komentira dejstvo, da je indeks medijske svobode v Sloveniji, ki ga meri organizacija Novinarji brez meja, najbolj padel ravno v času njegovega prvega mandata na čelu vlade.

SKLEP

Predsednik vlade Janez Janša je na 18. redni seji državnega zbora dejal, da se je Slovenija na »ključni mednarodni lestvici, ki meri svobodo medijev«, uvrstila najvišje prav v času njegovega prvega mandata.

V kabinetu niso pojasnili, na katero lestvico se je Janša skliceval. Slovenija se je leta 2005, ko je Janša prvič vodil vlado, po indeksu svobode medijev, ki ga meri organizacija Novinarji brez meja, resda uvrstila na 9. mesto, kar je bila najboljša uvrstitev države doslej. Toda organizacija svobodo medijev ocenjuje na podlagi dogodkov v letu pred objavo vsakokratnega indeksa, kar pomeni, da najboljša uvrstitev Slovenije na indeksu Novinarjev brez meja ni posledica razmer, ki jih je ustvarila vlada Janeza Janše, temveč prejšnja, ki jo je vodil Anton Rop.

Leta 2007, ko so v organizaciji ocenjevali drugo leto Janševega mandata, je Slovenija na lestvici nazadovala za enajst mest, na 20. mesto, kar je bil njen največji padec na tej lestvici. Po navedbah Pavla Szalaja iz organizacije Novinarji brez meja je bil padec posledica ravnanja Janševe vlade, kamor sodijo pritiski na uredništva, cenzura in kadrovske menjave. V naslednjih letih so se medijske razmere še poslabšale, kar se je kazalo v še nižjih mestih na lestvici.

Izjava predsednika vlade Janeza Janše, da se je Slovenija na ključni mednarodni lestvici, ki meri svobodo medijev, najboljše uvrstila v času njegove prve vlade, je zavajajoča. Čeprav se je Slovenija na lestvici Novinarjev brez meja resda najvišje uvrstila leta 2005, torej v času njegove prve vlade, to ni bila posledica razmer, ki jih je ustvarila vlada Janeza Janše, temveč vlada Antona Ropa.

Predsednik vlade je sicer uporabil točne podatke, vendar v netočnem kontekstu. Izjava je manipulacija.

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavniške oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Manipulacija

Objava, ki uporablja znane in točne podatke, vendar jih pojasnjuje na zavajajoč način, tako, da pripeljejo do netočnih ali nepravilnih zaključkov. Gre za izkrivljanje dejstev.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno predoznanje informacij v javnem interesu zvihgac.si.

Končnih uradnih podatkov o številu vseh žrtev v »Nakupovalni seznam« najpogostejših poklicev ni vojni za Slovenijo ni satira

1. 7. 2020 · NE DRŽI, DRUŽBENA OMREŽJA

»Nakupovalni seznam« najpogostejših poklicev ni satira

Avtorica: Meta Gantar

TRDITEV

Najpogostejši poklici v Sloveniji so režiser, scenarist, psiholog, pisatelj, sociolog, akademik, igralec, filozof, slikar in politolog.

OCENA

NE DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

[twitter](#)

Trditev o najpogostejših poklicih v Sloveniji je Mitja Iršič, svetovalec za odnose z javnostmi na ministrstvu za kulturo, na twitterju objavil po četrtem protestu aktiva delavcev in delavk v kulturi pred ministrstvom. Foto: Nebojša Tejić/STA

Režiser, scenarist, psiholog, pisatelj, sociolog, akademik, igralec, filozof, slikar in politolog so najpogostejši poklici v Sloveniji, je na twitterju zapisal Mitja Iršič, svetovalec za odnose z javnostmi na ministrstvu za kulturo. Zapis je objavil 20. junija, po četrtem protestu aktiva delavcev in delavk v kulturi pred ministrstvom.

V podatkovni bazi statističnega urada (Surs) o poklicih v Sloveniji je 429 poklicev. Med temi so se navedeni poklici lani po pogostosti uvrstili od 197. mesta, ki ga zasedajo psihologi. Vizualni umetniki so bili na 212. mestu, sociologi in antropologi na 246., igralci na 323., filozofi, zgodovinarji in politologi na 324., 333. po pogostosti pa so bili pisatelji.

Lani so bili med delovno aktivnim prebivalstvom najpogostejši poklici prodajalec, voznik težkega tovornjaka in vlačilca, delavec za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, komercialni zastopnik za prodajo in tajnik. Najredkeje zastopani poklici pa so bili koder in korektor, potapljač, obalni ribič, delavec za preprosta ribiška dela ter zastavljaličar in posojevalec denarja.

Na Sursu so za Razkrinkavanje.si pojasnili, da posodobljena standardna klasifikacija poklicev na najnižji ravni opredeljuje skupine poklicev in ne več naziv poklica, kot je to določala prejšnja različica klasifikacije. Po stari klasifikaciji so se poklici delili denimo na kozmetika, manikerja, maserja, pedikerja in vizažista oziroma stilista, zdaj pa vsi naštetih sodijo v skupino kozmetikov, je ponazorila Nuška Brnot iz sektorja za demografske in socialne statistike.

Poklic režiser tako ne obstaja več kot samostojen poklicni naziv, ampak je uvrščen v skupino filmskih, gledaliških direktorjev in producentov, scenarist sodi v skupino pisateljev, akademik pa ni poklic, ampak naziv izobrazbe, so opozorili na Sursu.

Poklic določajo delodajalci sami, je pojasnila Brnotova, zato je od njih odvisno, v katero skupino bodo razvrstili posameznega delavca. »Splošna pravila razvrščanja za delodajalce sicer obstajajo, vendar jih vedno ne upoštevajo.«

Poklici, ki jih je naštel Iršič, se po podatkih zavoda za zaposlovanje (ZRSZ) v evidenci brezposelnih za letošnji maj pojavljajo, kot so dejali, razmeroma redko. Na zavodu je bilo prijavljenih 17 psihologov, 12 režiserjev, osem igralcev, šest pisateljev in manj kot trije scenaristi, sociologi in filozofi. Ker akademik ni klasificiran poklic, teh podatkov na ZRSZ ne vodijo.

Satira kot duhovito in zbadljivo pisanje o resničnih aspektih življenja

Iršič je za Razkrinkavanje.si pojasnil, da je bil twit, v katerem je naštel najpogostejše poklice, »satirični komentar aktualnih dnevnopolitičnih dogodkov«. Zapis je objavil po četrtem protestu aktiva delavcev in delavk v kulturi pred ministrstvom za kulturo. »No, vsaj mislil sem, da je satira zelo očitna. Večina komentatorjev pod objavo jo je zaznala.«

RISANJE S KREDO PO JAVNIH POVRŠINAH JE PREKRŠEK

Za satiro ponavadi velja pisanje, ki na oster in zbadljiv način prikazuje različne aspekte resničnosti in življenja, je za Razkrinkavanje.si dejal Igor Ž. Žagar, profesor retorike in argumentacije na pedagoškem inštitutu. »Iršičev zapis predvsem ni pisanje, saj na način nakupovalnega seznama niza besede, ki naj bi predstavljale najpogostejše poklice,« je pojasnil.

To, da nanizani poklici niso med najpogostejšimi, akademik pa sploh ni poklic, po mnenju Žnidaršič Žagarja kaže na »pomanjkljiv stik Mitje Iršiča z vsakdanjo realnostjo«. Satiro ponavadi prepoznamo po iskri in duhovitem slogu pisanja, tako Žnidaršič Žagar, toda tega v zapisu na twitterju ob vertikalnem nizanju besed ni. »Lahko da se sam sebi zdi satiričen, a s tem samo dokazuje, da ne ve, kaj je satira,« je še dodal.

SKLEP

Poklici, ki jih je na twitterju naštel svetovalec za odnose z javnostmi na ministrstvu za kulturo Mitja Iršič, so po pogostosti med 197. in 333. mestom od skupno 429. Iršič je sicer pojasnil, da je bil twit »satirični komentar na aktualne dnevnopolitične dogodke«.

Po mnenju profesorja retorike in argumentacije na pedagoškem inštitutu Igorja Ž. Žagarja Iršičev zapis na twitterju ni satira. Za satiro ponavadi velja pisanje, ki na oster in zbadljiv način prikazuje različne aspekte resničnosti in življenja, »Iršič pa je zgolj na način nakupovalnega seznama niral besede, ki naj bi predstavljale najpogostejše poklice,« je pojasnil za Razkrinkavanje.si.

Najpogostejši poklici v Sloveniji so prodajalec, voznik težkega tovornjaka in vlačilca, delavec za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, komercialni zastopnik za prodajo in tajnik.

Trditev, da so najpogostejši poklici v Sloveniji režiser, scenarist, psiholog, pisatelj, sociolog, akademik, igralec, filozof, slikar in politolog, ne drži.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Oznako uporabljamo pri preverjanju izjav in krajših trditev, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

◀ Svoboda medijev po ključnem indeksu najbolj padla med prvo Janševo vlado

V Sloveniji nadpovprečno število postelj v domovih starejših ▶

22. 6. 2020 · PARLAMENTARNA, IZJAVE, NE DRŽI

Žvižgaštvo ni javno tožarjenje

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

Namreč, za nas je pojem žvižgača Snowden in recimo Assange in jaz bi rad, da se tu ustavimo, ker mi slovenskega žvižgača še nimamo. Vsako javno tožarjenje ni žvižgaštvo. Pravim žvižgačem je mar za javni interes in na nepravilnosti opozorijo takoj, ko jih zaznajo.

OCENA

NE DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

40. izredna seja državnega zbora

Poslanec SMC Branimir Rajič meni, da Slovenija še nima žvižgača. Foto: Bor Slana/STA

»Vsako javno tožarjenje ni žvižgaštvo. Pravim žvižgačem je mar za javni interes in na nepravilnosti opozorijo takoj, ko jih zaznajo.« je med razpravo o interpelaciji zoper ministra za gospodarski razvoj in tehnologijo Zdravka Počivalška 11. junija izjavil poslanec SMC Branimir Rajič. Dejal je tudi, da Slovenija žvižgača še nima.

Poslanci so na seji odločali o interpelaciji zaradi dela in odgovornosti ministra Počivalška pri naročanju zaščitne opreme med epidemijo covid-19. Opozicija mu je med drugim očitala favoriziranje podjetij in posameznikov pri nabavi opreme, na kar je aprila v oddaji Tarča javno opozoril uslužbenec zavoda za blagovne rezerve Ivan Gale.

»Iz izjave poslanca je razvidno, da pomena in vloge žvižgačev ne razume,« je za Razkrinkavanje.si dejala Alma Sedlar, predsednica Transparency International Slovenija. »Na podlagi javno dostopnih podatkov je Ivan Gale žvižgač. To ne bi bil, če bi ugotovili, da je tudi sam vpleten v dejanja.«

Po njenem mnenju najboljšo opredelitev žvižgača najdemo v direktivi evropskega parlamenta in sveta EU o zaščiti oseb, ki prijavijo kršitve prava unije. Direktiva, ki velja od decembra, žvižgače opredeljuje kot tiste, ki »organizaciji ali zunanjemu organu prijavijo ali javnosti razkrijejo informacije o nepravilnem ravnanju, pridobljene v delovnem okolju, prispevajo k preprečevanju škode in odkrivanju groženj ali škode za javni interes, ki bi sicer lahko ostale neodkrita«. To je po prepričanju Sedlarjeve storil tudi Gale.

Pri komisiji za preprečevanje korupcije (KPK) so opozorili, da univerzalne opredelitve pojma žvižgač ni. Poudarili so, da evropska direktiva neposredno omenja žvižgače le v uvodu, sicer pa ureja zaščito vseh, ki prijavijo kršitve prava Evropske unije, za katere so izvedeli v delovnem okolju.

Svet Evrope je leta 2014 s priporočilom o zaščiti žvižgačev te opredelil kot »vsako osebo, ki prijavi ali razkrije informacije iz svojega delovnega razmerja, ki ogrožajo javni interes ali mu delajo škodo, naj bo to v javnem ali zasebnem sektorju«.

»Javno tožarjenje in žvižgaštvo sta precej različna pojma,« je za Razkrinkavanje.si pojasnil dr. Kozma Ahačič, predstojnik inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. Izraz »javno tožarjenje« po njegovih besedah ni pravni pojem, ampak ekspresivna beseda, ki pomeni pogosto javno toženje ali obtoževanje, o katerem ima tisti, ki govori, svoje specifično mnenje. To po Ahačičevi razlagi ni enako prijavi ali razkritju protipravnih ali škodljivih dejanj v organizaciji javnega ali zasebnega sektorja, kot delo žvižgača opisuje pravni terminološki slovar.

Po razkritjih Ivana Galeta je maja letos več kot sto posameznikov predsedniku republike Borutu Pahorju skladno z zakonom o odlikovanjih predlagalo, naj Galetu podeli medaljo za častno dejanje na civilnem področju. »Komisija za odlikovanja predloga še ni obravnavala,« so pojasnili v uradu predsednika republike. Dodali so, da predsednik republike in komisija pri obravnavi predlogov za podelitev odlikovanja nista zavezana k odločanju v časovnih rokih.

V Sloveniji nimamo posebne zaščite za žvižgače. Leta 2010 je bila z zakonom o integriteti in preprečevanju korupcije uzakonjena le zaščita prijaviteljev koruptivnih dejanj v državnem organu, lokalni skupnosti, pri nosilcu javnih pooblastil ali drugi pravni osebi.

Od leta 2015 še velja, da se tisti, ki tajni podatek javno objavijo, pridobijo, posredujejo, da bi ga razkrili javnosti, ne kaznujejo, če prevlada javni interes po razkritju tajnega podatka. Tri leta kasneje, leta 2018, je vrhovno sodišče v precedenčnem stališču o zaščiti novinarskih virov zapisalo, da novinar ni dolžan razkriti svojih virov, kadar javni interes pretehta nad načelom varovanja zaupnosti virov.

Žvižgačev ne vodi le javni interes

Predsednica Transparency International Slovenija Alma Sedlar je poudarila, da »ni nujno, da imajo žvižgači le etične motive. Pomembno pa je, da njihova razkritja niso zlonamerna«. Prav tako ni nujno, da žvižgači na nepravilnosti opozorijo takoj, ko jih zaznajo. Nekateri jih razkrijejo šele potem, ko zapustijo delovno mesto ali se upokojijo.

John Kostyach, odvetnik in direktor ameriškega nacionalnega centra za žvižgaštvo (NWC), je zapisal, da imajo žvižgači raznovrstne motive, pogosto so ti skupe želje po doseganju pravice v osebni situaciji in po uveljavljanju javnega interesa. Da bi omogočili žvižgačem, da poročajo o nepravilnostih, je treba v delovna okolja vgraditi močne varovalke in spodbude zanje. »Varovalke pri mnogih delodajalcih so šibke, zato žvižgači pogosto omahujejo, da bi se izpostavili.«

Za upravičenost do zaščite je pomembna kakovost informacije, ne motivi prijavitelja, so zapisali pri KPK.

V poslanski skupini SMC niso pojasnili, na podlagi česa je poslanec Branimir Rajič trdil, da ni vsako javno tožarjenje žvižgaštvo, da je pravim žvižgačem mar za javni interes in da ti na nepravilnosti opozorijo takoj, ko jih zaznajo. Prav tako niso odgovorili, kako poslanec razume javno tožarjenje in na podlagi česa meni, da Slovenija nima žvižgača.

SKLEP

Univerzalne opredelitve žvižgačev ni, toda po evropski direktivi so to tisti, ki razkrijejo informacije o nepravilnostih v delovnem okolju ter prispevajo k preprečevanju škode in odkrivanju groženj ali škode za javni interes. Po mnenju predsednice Transparency International Slovenija Alme Sedlar je po zdaj dostopnih informacijah to storil uslužbenec zavoda za blagovne rezerve Ivan Gale, ko je opozoril na domnevne nepravilnosti pri nabavi zaščitne opreme. Žvižgaštvo po mnenju Kozme Ahačiča ni enako javnemu tožarjenju, s čimer je poslanec primerjal žvižgaštvo.

Trditev poslanca, da vsako javno tožarjenje ni žvižgaštvo in da Slovenija nima žvižgača, ne drži.

Žvižgačem je po navedbah Alme Sedlar in direktorja ameriškega nacionalnega centra za žvižgaštvo mar za javni interes, vendar imajo lahko tudi druge motive, denimo skrb za lastni položaj. Prav tako ni nujno, da nepravilnosti razkrijejo takoj, ko zanje izvedo. Trditev, da je pravim žvižgačem mar za javni interes in na nepravilnosti opozorijo takoj, ko jih zaznajo, ne drži.

VEČ ČLANKOV O COVIDU-19

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavnike oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Oznako uporabljamo pri preverjanju izjav in krajsih trditev, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebosti.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu žvižgač.si.

← **Ocene o številu žrtev v taborišču Jasenovac so nezanesljive**

Risanje s kreda po javnih površinah je prekršek →

15. 6. 2020 · IZJAVE, NEUTEMELJENO

Učinkov morebitnega nedeljskega zaprtja trgovin še ni mogoče oceniti

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

»To bi na letni ravni pomenilo približno 10-odstotni izpad prihodkov in do 12 tisoč dodatnih brezposelnih.«

OCENA

NEUTEMELJENO

IZVIRNA OBJAVA

Pop TV, oddaja 24ur

V trgovinski zbornici, ki jo vodi Mariča Lah (na fotografiji), so upad števila zaposlenih in prihodka trgovcev v primeru nedeljskega zaprtja trgovin ocenili na podlagi »neformalnih posvetov z eksperti in člani zbornice«. Foto: Anže Malovrh/STA

Zaradi zaprtja trgovin ob nedeljah, ki ga predvideva predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o trgovini, bi delo izgubilo do 12 tisoč zaposlenih na leto, trgovci pa bi bili ob desetino prihodkov, je 7. junija v oddaji 24ur dejala predsednica trgovinske zbornice (TZS) Mariča Lah.

Tolikšno zmanjšanje števila zaposlenih na TZS predvidevajo ob predpostavki, da bi bil promet enak lanskemu, so za Razkrinkavanje.si pojasnili na zbornici. Promet, ki ga trgovci ustvarijo z obratovanjem ob nedeljah, po njihovem prepričanju predstavlja »pomemben delež«, zato bi trgovci z nedeljskim zaprtjem trgovin izgubili do 10 odstotkov prihodkov.

Statističnih podatkov še niso zbrali, pravijo, medtem ko so »ukrepi za omejevanje širjenja okužb povzročili takšen prelom v podatkih, da ekonometrični modeli ta trenutek ne dajejo zanesljivih napovedi«. Oceno so pripravili na podlagi posvetov s člani zbornice in strokovnjaki. Katerimi, niso pojasnili.

Prav tako niso odgovorili, katere trgovine bi izgubile prihodek in zaposlene.

V trgovinski dejavnosti je po podatkih statističnega urada (Surs) sicer več kot dvesto trgovinskih podskupin, od tega je nekaj manj kot 58 tisoč delavcev zaposlenih v trgovini na drobno, kamor sodijo tudi živilske trgovine. Če bi trgovci zaradi nedeljskega zaprtja torej odpustili 12 tisoč zaposlenih, kot so ocenili na zbornici, bi to pomenilo, da bi delo izgubila skoraj petina delavcev.

Pri TZS so še navedli podatke Sursa, ki kažejo, da je bil aprila letos realni prihodek trgovine na drobno v primerjavi z aprilom lani manjši za skoraj četrtno, pa tudi najmanjši po letu 2006. Prav tako se je prodaja motornih vozil v primerjavi z lanskim aprilom zmanjšala za slabih 60 odstotkov. Manjše prihodke trgovcev so pripisali vladnim ukrepom za zajezitev epidemije, med katerimi sta bila tudi začasno zaprtje skoraj vseh neživilskih trgovin in zaprtje skoraj vseh trgovin ob nedeljah.

»Zavajajo,« je ocene zbornice o izgubi prihodka in števila zaposlenih v primeru zaprtja trgovin ob nedeljah komentiral generalni sekretar sindikata delavcev trgovine Ladi Rožič. Na podlagi njihovega poziva za zaprtje trgovin ob nedeljah je Levica maja letos vložila predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o trgovini. Na zbornici (ne)delo ob nedeljah povezujejo s padcem prihodkov med epidemijo, posebno v avtomobilski industriji, kar je po Rožičevem zavajajoče, saj so bile razmere med epidemijo neprimerljive z morebitnim nedeljskim zaprtjem trgovin.

Rožič meni, da bi se prihodki živilskih trgovin v tem primeru porazdelili na druge dni med tednom. Pri tem se je skliceval na podatke članov sindikata, ki po njegovih trditvah kažejo, da so bili prihodki živilskih trgovin ob petkih in sobotah v drugi polovici aprila in maja za 20 odstotkov večji v primerjavi s prihodki v teh dneh januarja in februarja. Poleg tega v živilskih trgovinah po teh podatkih zaradi neustreznih delovnih razmer, zlasti nizkega plačila, primanjkuje sedem tisoč zaposlenih na leto. (Teh navedb sicer ni bilo mogoče neodvisno preveriti.)

Delodajalci so lani po podatkih zavoda za zaposlovanje razpisali 4186 prostih delovnih mest za prodajalce. Maja letos jih je bilo le 146.

Ekonomista: Število zaposlenih bi se zmanjšalo

»Morebitni izpad dohodka je vsekakor težko oceniti, zagotovo pa je ocena o 10-odstotnem znižanju prometa pretirana,« je za Razkrinkavanje.si zatrdil ekonomist dr. Bogomir Kovač z ljubljanske ekonomske fakultete. Ocena po njegovem mnenju ne upošteva deleža kupcev, ki bi v primeru zaprtja trgovin ob nedeljah nakupovali druge dni v tednu. Dejavnost ob nedeljah trgovcem prinaša približno desetino vseh prihodkov, prerazporeditev nakupov na druge dni pa lahko prihodke trgovcev nadomesti za približno tretjino, je pojasnil. Dodal je, da pravih raziskav, ki bi to potrdile, v Sloveniji ni.

Še bolj pretirana je po njegovem mnenju napoved o 12 tisoč brezposelnih: »Trgovci oceno o dodatnih brezposelnih omenjajo bolj kot obliko pritiska pri političnih pogajanjih s sindikati.« Kovač sicer meni, da je dodatno omejevanje aktivnih poslovnih dni v trgovini v obdobju znižanja gospodarske rasti »sprto z ekonomsko in poslovno logiko«.

Po mnenju ekonomista dr. Anžeta Burgerja s fakultete za družbene vede se bo število zaposlenih v trgovskem sektorju v primeru zaprtja trgovin ob nedeljah »vsekakor znižalo«, in sicer za dva do šest odstotkov. To oceno je utemeljil z več tujimi študijami, ki kažejo zmanjšanje števila zaposlenih v primeru zaprtja trgovin ob nedeljah, denimo nemško raziskavo iz leta 2017, v kateri so ugotovili, da se je s sprostitvijo obratovalnega časa ob nedeljah zaposlenost povečala za štiri odstotke.

»Seveda tega ne moremo posplošiti na celotno trgovinsko dejavnost,« je pojasnil Burger. Del trgovcev ob nedeljah že zdaj ne obratuje, pri nekaterih se bo delež kupcev zgolj prerazporedil na druge dni, del pa jih bo izgubil le prihodek ali le zaposlene. Poleg tega bi se v trgovinah, kjer izpada prihodkov zaradi prerazporeditve nakupov na druge dneve ne bo, lahko povečala produktivnost in s tem sčasoma tudi plače. Po Burgerjevem mnenju je prav tako mogoče, da se bo »povpraševanje ob nedeljah prelilo v druge sektorje«, denimo v turizem in gostinstvo.

V trgovskih družbah Mercator, Spar in Hofer na naša vprašanja o oceni izgube števila zaposlenih in prihodka v primeru zaprtja trgovin ob nedeljah niso konkretno odgovorili.

Pri Hoferju so zapisali, da bi tak ukrep zmanjšal promet trgovin, »skrajšani obratovalni časi pa bi posledično vplivali tudi na zaposlitveno strukturo«. Pri Sparu zaradi »nepredvidljivih razmer« težko ocenijo, kolikšen bi bil upad prihodkov in kako bi to vplivalo na presežek zaposlenih. Učinki prerazporeditve obiska na druge dni bi se pokazali sčasoma, jih pa ne morejo primerjati z obiskom trgovin med epidemijo. Pri Mercatorju so zapisali, da po njihovem mnenju »predlog novele zakona o trgovini ni celovit«.

Predsednica TZS Mariča Lah je ob predlogu zakona o nedeljskem zaprtju trgovin zatrdila, da bi ta sprememba povzročila približno 10-odstotni izpad prihodkov in do 12 tisoč brezposelnih na leto, kar so v zbornici ocenili na podlagi neformalnih mnenj strokovnjakov in svojih članov.

Po ocenah ekonomistov Anžeta Burgerja in Bogomirja Kovača bi odprava nedeljskega dela zmanjšala število zaposlenih v trgovini in vplivala na prihodek trgovcev, česar pa po njunem mnenju ni mogoče natančno predvideti, zato bodo učinki ukrepa odvisni predvsem od prerazporeditve kupcev na druge dni v tednu. Burger je ocenil, da bi se število zaposlenih v nekaterih trgovinah ob odpravi nedeljskega dela zmanjšalo za dva do šest odstotkov, kar je utemeljil z ugotovitvami iz več tujih študij.

Trditev Mariče Lah, da bi zaprtje trgovin ob nedeljah pomenilo približno 10-odstotni izpad prihodkov in do 12 tisoč brezposelnih na leto, je neutemeljena.

VEČ ČLANKOV O COVIDU-19

Neutemeljeno

Objava, v kateri argumentacija, ki je avtorja pripeljala do določenega sklepa, ni podprta z dovolj podatki, informacijami ali dejstvi oziroma so argumenti, ki jih avtor navaja, neverodostojni ali izvirajo iz nepreverljivih virov. Lahko gre tudi za sklepanje »čez palec«.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

« Bolnik ima pravico do premestitve v bolnišnico, V zdravstvu marca ni bilo na čakanju 70 odstotkov delavcev » če ga je smiselno zdraviti »

10. 6. 2020 · PARLAMENTARNA, IZJAVE, DRŽI

V zadnjih 15 letih nismo zgradili nobenega novega doma za starejše

Avtor: **Matej Simič**

TRDITEV

Vsi smo lahko srečni, da 90 odstotkov domov za ostarele – in v Sloveniji jih imamo čez sto, sto dva – ni imelo nobene okužbe. Petnajst let nismo zgradili nobenega novega doma.

OCENA

DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

Pogovor s predsednikom vlade, Televizija Slovenija, 31. minuta

V Sloveniji delujeta 102 domov starejših občanov, 59 je javnih in 43 koncesijskih. Foto: Daniel Novakovič/STA

Predsednik vlade Janez Janša je v pogovoru na Televiziji Slovenija dejal, da imamo v Sloveniji 102 doma starejših občanov, vnosu okužbe pa se jih je med epidemijo izognilo 90 odstotkov. Ob tem je dodal, da že 15 let nismo zgradili nobenega novega doma.

Približno 18.800 slovenskih starostnikov biva v 102 domovih, med katerimi je 59 javnih in 43 koncesijskih, so za Razkrinkavanje.si pojasnili na ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 18. maja pa so na vprašanje Oštra odgovorili, da »v skoraj 90 odstotkih domov okužb ni bilo«.

Natančnejši podatki ministrstva o številu okuženih starostnikov od začetka epidemije do 28. maja, ko je premier nastopil na televiziji, kažejo, da so bili oskrbovanci okuženi v enajstih domovih za starejše. To pomeni, da do tega dne v 89,2 odstotka domov niso imeli nobenega primera okužbe varovanca s koronavirusom. Stanje je bilo enako ob koncu epidemije, 31. maja.

Na ministrstvu vodijo tudi evidenco o številu okuženih in ozdravljenih zaposlenih v domovih za starostnike. V nekaterih od teh se oskrbovanci sicer niso okužili, a se je okužilo osebe. Skupno število domov, v katerih so imeli primer okužbe starostnika ali zaposlene, je bilo v času epidemije petnajst. To pomeni, da se je okužbam v celoti izognilo 85,3 odstotka domov.

POSODOBITEV 1. 7. 2020:

Pridobili smo časovnico, iz katere je razvidno, kdaj sta se okužila prvi stanovalec in prvi zaposleni ter kako se je novi koronavirus širil v enajstih domovih.

Podatki nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ), prikazani spodaj, in podatki ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ki so nam jih posredovali 9. junija, kažejo, da v 89,2 odstotka domovih med epidemijo niso imeli nobenega okuženega varovanca.

Prvi primeri okužb z novim koronavirusom

Kdaj so se z virusom sars-cov-2 okužili prvi stanovalci in zaposleni v domovih starejših občanov.

Eleni Dumon/Unsplash

SVZ Hrastove...

DSO Metlika...

DSO Store: L...

DSO Bokalci...

Timeline JS

Od 24. aprila, ko so v DSO zaznali zadnji primer okužbe, do 30. junija okužba z novim koronavirusom ni bila vnesena v noben drug dom, so za Razkrinkavanje.si potrdili na NIJZ.

V SLOVENSkih DOMOVih STAROSTNIKOV UMRLA VEČ KOT ČETRtINA OKUŽENIH OSKRBOVANCEV

Vsi starostniki, ki živijo v domovih starejših občanov, bivajo v ustanovah, ki so bile ustanovljene pred več kot petnajstimi leti. Zadnja domova sta bila ustanovljena v letih 2004 in 2005, in sicer v Ljubljani, na Fužinah, in na Tezmem na Štajerskem, so še pojasnili na ministrstvu. Odtlej so domovom le dodajali nove enote ali oddelke.

Gradnja novih enot domov starostnikov

ENOTA	LETO ŠIRITVE
DSO Trebnje – gradnja prizidka	2007
Lambrechtov dom v Slovenskih Konjicah – gradnja prizidka	2008
DS Lendava – gradnja enote	2010
DSO Grosuplje – gradnja prizidka	2011
DS Rakičan – gradnja enote za demenco	2012
Dom upokojencev Šmarje pri Jelšah – gradnja prizidka	2013
DSO Ljutomer – gradnja enote Stroča vas	2014
DSO Metlika – sofinanciranje gradnje dislocirane enote	2014
DSO Kočevje – sofinanciranje gradnje enote za demenco	2014
Dom upokojencev Rakičan – nakup nepremičnine za enoto Bakovci	2018
Dom upokojencev Postojna – sofinanciranje dveh gospodinjskih skupnosti	2019
DSO Center, Tabor-Poljane, Ljubljana – sofinanciranje gradnje enote Roza kocka	Predvidoma končana letos.

*Enote in oddelki, od leta 2005 financirani iz proračuna. Koncesijski domovi v podatke niso zajeti.

Tabela: Oštro - Vir: ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti - Prenesi podatke - Ustvarjeno z Datawrapper

POSODOBITEV 1. 7. 2020:

Po podatkih ministrstva smo v zadnjih 15 letih iz javnih sredstev financirali dvanajst novih enot oziroma prenov domov starostnikov, to pa pomeni, da se je število mest v domovih povečalo za 285 – kljub temu da država ni zgradila nobenega novega doma.

Niti skupnost socialnih zavodov niti ministrstvo pa nimata podatkov o tem, kako se je spreminjalo število postelj v zasebnih domovih s koncesijo

Povečanje kapacitet v javnih domovih od leta 2005 do danes

DOM STAREJŠIH OBČANOV	ŠTEVILO NOVIH POSTELJ
Dom upokojencev Postojna	10
DSO Grosuplje	64
DSO Trebnje	68
DSO Center, Ljubljana	44
DSO Metlika	0
DSO Ljutomer	26
Lambrechtov dom v Slovenskih Konjicah	0
Dom upokojencev Šmarje pri Jelšah	17
Dom starejših Rakičan	16
DSO Kočevje	0
DS Lendava	28

*Opomba: V DSO Center v Ljubljani bo 44 mest na voljo še predvidoma letos, dom v Rakičanu pa je v procesu prenov, po kateri bo imel dodatnih 12 mest.

Tabela: Oštro - Vir: domovi starejših občanov - Prenesi podatke - Ustvarjeno z Datawrapper

Domovi v Metliki, Slovenskih Konjicah in Kočevju števila postelj kljub gradnji novih enot niso povečali. Prenove so se lotili zaradi prenapolnjenosti objektov ali njihove dotrajanosti, so pojasnili direktorji omenjenih zavodov.

SKLEP

Trditev predsednika vlade, da v Sloveniji 15 let nismo zgradili novega doma starejših, drži, kot tudi navedba, da imamo v državi 102 doma starejših občanov in da so vsi starejši od 15 let. Kot kažejo podatki ministrstva, od leta 2005 ni bil ustanovljen noben nov dom.

Predsednik vlade je še dejal, da se je 90 odstotkov domov izognilo okužbam. Podatki ministrstva kažejo, da so oskrbovanci pri razkrinkavanju potrdili v enajstih domovih, kar pomeni, da v 89,2 odstotka domov med epidemijo niso imeli varovanca, okuženega s koronavirusom. Če bi upoštevali še okužene zaposlene, pa bi se delež znižal na 85,3 odstotka, zato za ta del trditve ugotavljamo, da v glavnem drži.

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavnike oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Drži

Objava, ki drži. To oceno uporabljamo tudi pri preverjanju izjav in krajsih trditev, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu živizgač.si.

V zdravstvu marca ni bilo na čakanju 70 odstotkov delavcev

Sestava nadzornega sveta RTV Slovenija ni protizakonita

5. 6. 2020 · PARLAMENTARKA, DRUŽBENA OMREŽJA, NE DRŽI

Sestava nadzornega sveta RTV Slovenija ni protizakonita

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

Protizakonito je stanje sedaj, ker bi po zakonu o RTV moral biti v nadzornem svetu RTV predstavnik največje stranke v državnem zboru, pa ni. Ampak to »borcev za zakonitost« ne zanima.

OCENA

NE DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

twitter

Poslanka SDS Alenka Jeraj je opozorila, da v nadzornem svetu javne radiotelevizije ni člana, imenovanega na predlog poslanske skupine SDS. Foto: Tamino Petelinšek/STA

Stanje v nadzornem svetu RTV Slovenija je protizakonito, ker v njem ni predstavnika največje stranke državnega zbora, je 21. maja na twitterju zatrdirala poslanka SDS Alenka Jeraj. Odzvala se je na tuit poslance Levice Mateja Tašnerja Vatovca, ki je zapisal, da so poslanci z desetimi glasovi za in osmimi proti umaknili »sporen, protizakonit in protiustaven predlog stranke SDS« o razrešitvi nadzornikov RTV Slovenija.

Poslanka se je v svojem zapisu sklicevala na zakon o Radioteleviziji Slovenija. Ta v 26. členu določa, da državni zbor imenuje pet od enajstih članov nadzornega sveta RTVS, pri čemer »mora upoštevati zastopanost političnih strank v državnem zboru«. Zdajšnja sestava nadzornega sveta je po mnenju poslanske skupine SDS s tem načelom neskladna, ker v njem ni predstavnika te stranke, zato so 20. aprila vložili predlog za razrešitev dveh nadzornikov RTVS, Danila Tomšiča (SD) in Boruta Žagarja (LMS).

»Takšna razrešitev bi bila neskladna z ustavo in zakonom o RTV Slovenija,« je v mnenju o predlogu 30. aprila ugotavljala zakonodajno-pravna služba državnega zbora. Upoštevanje zastopanosti strank v parlamentu pri imenovanju članov v nadzorni svet RTVS je po njihovi oceni posebno napotilo za državni zbor ob vsakokratnem imenovanju, vendar ne more biti eden od razlogov za razrešitev članov sveta. Pristojni organ, v tem primeru državni zbor, mora skladno z ustavno odločbo iz leta 2018 upoštevati zakonsko določene razloge za imenovanje in razrešitev, so dodali v zakonodajno-pravni službi. V svet tako denimo ne morejo biti imenovani člani v organih političnih strank, nosilci funkcij v državnih organih in tisti, ki poslovno sodelujejo z RTVS.

Trenutni člani nadzornega sveta javne radiotelevizije, ki jih je državni zbor imenoval za obdobje od leta 2018 do 2022, so Andrej Grah Whatmough (SMC), Stanka Premuš (Desus), Janez Čadež (NSi), Danilo Tomšič (SD) in Borut Žagar (LMS). Poleg njih so v nadzornem svetu še Borut Rončević, Anton Tomažič, Drago Zadergal in Marko Kerin, med katerimi je prve tri aprila letos imenovala vlada Janeza Janše. To pomeni, da ima koalicijska skupaj s člani nadzornega sveta, ki jih imenuje vlada, šest predstavnikov, torej večino. Članici, ki zastopata zaposlene na RTVS, sta Vesna Zadravec in Valentina Valenčak.

»Stanje v nadzornem svetu RTV Slovenija je zakonito,« menijo v službi za odnose z javnostmi RTVS. To so ocenili na podlagi »jasnega in nedvoumnega mnenja« zakonodajno-pravne službe državnega zbora, da ni razlogov za predčasno razrešitev članov nadzornega sveta.

Na ministrstvu za kulturo pa so na naše vprašanje, ali je sestava nadzornega sveta RTVS zakonita, odgovorili: »Trenutna sestava nadzornikov, ki jih je imenoval državni zbor, ne odraža zastopanosti političnih strank v državnem zboru.«

»Zakon ni ekspliciten«

»Menim, da je stališče poslanke o tem, da je stanje v nadzornem svetu RTVS protizakonito, nepravilno,« je za Razkrinkavanje.si pojasnila odvetnica Jasna Zakonjšek, ki se ukvarja z medijskim pravom. Poudarila je, da zakon o RTVS ne določa, da bi bilo imenovanje člana v nadzorni svet RTVS pravica posamezne politične stranke, kar je odločilo upravno sodišče o imenovanju članov nadzornega sveta RTVS iz leta 2014. To pomeni, da politična stranka, ki je kandidata za nadzorni svet imenovala neuspešno, ne more zahtevati sodnega nadzora nad zakonitostjo te odločitve.

»Stranka, ki po volitvah postane največja, ne more zahtevati svojega člana v nadzornem svetu,« meni dr. Marko Milosavljevič s katedre za novinarstvo na fakulteti za družbene vede. »Zakon eksplicitno ne določa, denimo, ali pet članov nadzornega sveta imenuje pet največjih strank ali pa bi kakšna velika stranka lahko potencialno imenovala tudi več članov. Ključno je, da sestava odraža razmerja v parlamentu v širšem smislu, predvsem na ravni koalicije in opozicije,« je še pojasnil Milosavljevič.

Vodilo državnemu zboru pri imenovanju petih članov je zastopanost političnih strank, na kar zgolj zamenjava vlade ne vpliva, je zapisala odvetnica Rosana Lemut Strle, ki se ukvarja z medijskim pravom. Poudarila je, da zakon za morebitno drugačno ravnanje državnega zbora ne predvideva posledic in ne določa možnosti razrešitve in imenovanja nadomestnega člana.

V poslanski skupini SDS na naše vprašanje, kako poslanka komentira pojasnila strokovnjakov o zakonitosti sestave nadzornega sveta, niso odgovorili.

Poslanka Alenka Jeraj je na twitterju objavila trditev, da je stanje v nadzornem svetu RTVS protizakonito, ker v njem ni predstavnika največje stranke v državnem zboru. Zakon o Radioteleviziji Slovenija določa, da državni zbor imenuje pet od enajstih članov nadzornega sveta, pri čemer »mora upoštevati zastopanost političnih strank v državnem zboru«.

Toda po mnenju zakonodajno-pravne službe državnega zbora in treh strokovnjakov za medije oziroma medijsko pravo je zastopanost političnih strank zgolj napotilo pri imenovanju nadzornikov RTV Slovenija. Zakon ne navaja, katere stranke morajo v svetu imeti svoje predstavnike, in ne določa, da je imenovanje člana v nadzorni svet pravica posamezne politične stranke.

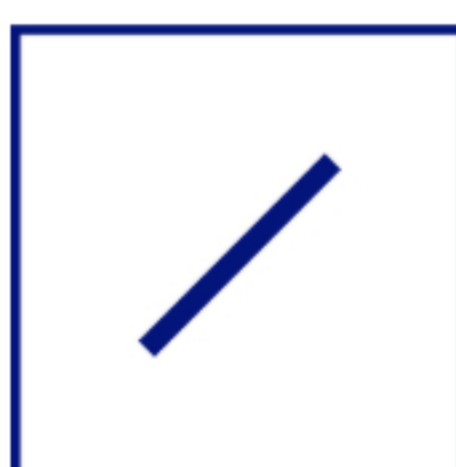
Trditev poslanke, da je trenutno stanje v nadzornem svetu RTVS protizakonito, ne drži.

RTV SLOVENIJA JE PRAVOČASNO OPOZORILA NA NEVARNOST KORONAVIRUSA

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavnike oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Oznako uporabljamo pri preverjanju izjav in krajsih trditve, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu živžgač.si.

◀ V zadnjih 15 letih nismo zgradili nobenega novega doma za starejše

Zakonitost predčasne razrešitve direktorja Sursa dvomljiva ▶

26. 5. 2020 · PARLAMENTARKA, IZJAVE, NE DRŽI

Poslanec Grims se ni vseskozi zavzemal le za spoštovanje prava

Avtor: Matej Zwitter

TRDITEV

»Pravni red EU, mednarodno pravo in seveda pravo Republike Slovenije. Samo pri tem sem vztrajal in v tem sem bil dosleden, zato sem pa šel vsem na živce.«

OCENA

NE DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

37. izredna seja državnega zbora

Poslanec SDS Branko Grims je med drugim lani napačno trdil, da morajo begunci za mednarodno zaščito zaprositi v prvi varni državi. Anže Malovrh/STA

Poslanec SDS Branko Grims je na izredni seji državnega zbora 14. maja dejal, da je v razpravah o migracijah ves čas vztrajal le pri tem, da se dosledno spoštuje pravni red: »S čim sem vam šel v vsem tem času, ko smo govorili tudi o ilegalnih migracijah, pa še o čem, najbolj na živce? S tem, da sem od prvega dne vztrajal samo pri eni stvari: naj se spoštuje pravni red.«

A vsaj nekatera pretekla Grimsova stališča, ki zadevajo teme s področja pravne države, kažejo, da to ne drži. Grims je med drugim novelo zakona o tujcih, katere del je ustavno sodišče pozneje zaradi protiustavnosti razveljavilo, označil za »bistveno prešibko«. Kot poslanec je tudi podprl predlog novele zakona o mednarodni zaščiti, ki je vseboval več členov, neskladnih z evropskim in mednarodnim pravom.

Za Grimsova prešibek zakon delno neustaven

Grims je januarja 2017 za televizijo Nova24TV komentiral predlog novele zakona o tujcih, ki ga je takrat potrdila vlada. Zakon, ki so ga poslanci pozneje tudi izglasovali, je predvideval, da bi državni zbor na predlog vlade migrantom lahko omejil dostop do mednarodne zaščite, če bi bili zaradi migracij ogroženi javni red in mir ter notranja varnost. V tem primeru bi lahko policija migrantom onemogočila, da bi zaprosili za mednarodno zaščito.

Grims je dejal, da je predlog zakona »bistveno prešibek«. Po njegovem mnenju bi moral vsebovati vsaj še člen, ki bi vsem proslcem za azil, ki so v Slovenijo prišli prek druge varne države, vzel pravico do mednarodne zaščite.

Vlada tega predloga ni upoštevala, nato pa se je del po Grimsovem prepričanju »prešibkega« zakona izkazal za neustavnega. Septembra lani je ustavno sodišče namreč odločilo, da zakon ne zagotavlja varovanja pred mučenjem in nečloveškim ravnanjem, zato ga je v delu, ki policiji daje pooblastila, da onemogoči dostop do mednarodne zaščite, razveljavilo.

Predlog zakona v nasprotju z mednarodnim pravom

Azilno zakonodajo so poslanci SDS poskušali maja lani zaostri s predlogom novele zakona o mednarodni zaščiti. Predlog, pod katerega se je podpisal tudi Grims, bi uzakonil to, kar bi po Grimsovem mnenju moral vsebovati že zakon o tujcih: proslcem, ki so v Slovenijo vstopili iz druge varne države, bi odrekel pravico do mednarodne zaščite, saj bi ministrstvo za notranje zadeve vsako tako prošnjo zavrglo kot nedopustno.

Taka ureditev bi bila v nasprotju z evropskim pravom, je v mnenju o predlogu novele poudarila vlada. Evropska direktiva iz leta 2013 namreč določa razloge, zaradi katerih lahko ministrstvo prošnjo za mednarodno zaščito zavrne kot nedopustno, vstop iz druge varne države pa ni eden izmed dopustnih razlogov.

Urša Regvar iz Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij (PIC) je opozorila, da migranti v državah, ki jih prečkajo, nimajo povsod učinkovitega dostopa do azilnega postopka. Med temi je navedla Turčijo, Grčijo, Bosno in Hercegovino ter Hrvaško. »Zavrženje prošnje, ker je proslilec prišel iz varne države, bi bila tako v nasprotju s konvencijo o statusu beguncev in evropsko zakonodajo,« je zapisala za Razkrinkavanje.si.

Poleg tega je vlada v mnenju o predlogu novele opozorila še na več določil, ki jim je odrekla skladnost z evropskim ali mednarodnim pravom. V SDS so na primer predlagali, da mednarodne zaščite ne bi mogel dobiti nihče, za katerega bi obstajal utemeljen sum, da je storil katerokoli kaznivno dejanje. Poleg tega bi država posamezniku odvzela mednarodno zaščito, če bi huje kršil hišni red v azilnem domu. Obe določbi sta bili po mnenju vlade v nasprotju s konvencijo o statusu beguncev in evropsko direktivo o pogojih za priznanje statusa begunca iz leta 2011.

Tudi profesor Saša Zagorc z ljubljanske pravne fakultete meni, da take določbe niso skladne z mednarodnim pravom. Razloge za izključitev iz mednarodne zaščite opredeljuje konvencija o statusu beguncev, je pojasnil. Ta med drugim navaja utemeljen sum, da je proslilec storil kaznivno dejanje proti miru, vojni zločin ali zločin proti človeštvu, hudo nepolitično kaznivno dejanje zunaj države pribežališča ali dejanje, ki je v nasprotju s cilji Združenih narodov.

Pravnica iz centra PIC Urša Regvar meni, da bi predlog SDS pomenil »nesorazmeren in nedopusten poseg v pravico do mednarodne zaščite glede na težo posameznikove kršitve«. Za Razkrinkavanje.si je pojasnila, da tako konvencija o statusu beguncev kot evropska azilna zakonodaja razloge za odvzem ali izključitev iz statusa begunca jasno vežeta na huda ali izjemno huda kazniva dejanja.

Grimsove tri pravice

Grims je na seji državnozbornskega odbora za zadeve Evropske unije leta 2018 predstavil svojo opredelitev pravic migrantov. Migrant ima tako po njegovem mnenju zgolj tri pravice, in sicer, »da je aretiran, da je procesiran in da je izgnan, in nobene druge posebne pravice nima in je ne sme imeti«.

Pravice do mednarodne zaščite migranti po Grimsovem mnenju v Sloveniji nimajo, saj naj bi bila »samo prva varna država po mednarodnih predpisih dolžna obravnavati take primere in eventualno tudi priznati pravico do azila, če gre za utemeljen predlog«, je dejal na istem odboru in še ocenil, da ker v nobeni sosednji državi ni vojne, Slovenija ni dolžna obravnavati prošnje za mednarodno zaščito.

»To ne drži,« je pojasnil Saša Zagorc. »Dolžnost proslilca, da bi moral za mednarodno zaščito zaprositi v prvi varni državi, ne obstaja.« Konvencija o statusu beguncev nikjer ne določa, da bi moral proslilec za mednarodno zaščito zaprositi v prvi varni državi. Drži pa, da državam Evropske unije ni treba vedno vsebinsko odločiti o prošnji za mednarodno zaščito.

V Evropski uniji namreč velja tako imenovana dublinska uredba, po kateri lahko Slovenija proslilca za mednarodno zaščito vrne tisti državi, prek katere je prvič vstopil v Evropsko unijo. »Vendar je treba tudi v teh postopkih spoštovati temeljne človekove pravice,« je opozorila Urša Regvar. Država mora proslilec omogočiti pritožbo na odločitev o vrnitvi in presoditi, ali obstajajo razlogi, zaradi katerih bi vrnitev pomenila kršitev temeljnih pravic proslilca, kot so na primer sistemske pomanjkljivosti v azilnem sistemu, je pojasnila.

Te pravice v Grimsovem »sistemu treh pravic« ni, je pa več proslilcev za mednarodno zaščito s takšno pritožbo uspelo. Že leta 2011 je evropsko sodišče za človekove pravice prepovedalo deportacijo afganistanskega državljanca iz Belgije v Grčijo zaradi neprimernih razmer v tamkajšnjih nastanitvenih centrih. Lani pa je švicarsko sodišče prepovedalo deportacijo sirskega državljanca na Hrvaško zaradi številnih poročil o nasilju hrvaške policije in nezakonitih izgonih v Bosno in Hercegovino.

NAPAD NA DEKLICO ŠE NEPOJASNJEN

Zagovarjal odpravo pravice do mednarodne zaščite

Branko Grims je med svojim zavzemanjem, da se »dosledno spoštuje pravni red«, zagovarjal tudi odpravo pravice do mednarodne zaščite. Leta 2016 je prispeval predlog za razpis posvetovalnega referenduma, s katerim so podpisniki s prvopodpisanim Jožetom Tankom predlagali omejitev števila prošenj za mednarodno zaščito na največ toliko, kot jih je bilo vloženih leta 2015.

»Če bi omejili število, bi učinkovito onemogočili dostop do zaščite tistim osebam, ki bi zaprosile za zaščito po tem, ko bi število prošenj že presegle omejitve,« je pojasnil profesor prava Saša Zagorc, ki meni, da bi bila taka ureditev v nasprotju z mednarodno obveznostjo države, da nudi zaščito. Morebitne težave z izrazito povečanim številom proslilcev za mednarodno zaščito se lahko v Evropski uniji rešuje drugače, na primer s premeštvitvami, je pojasnil.

Tudi Urša Regvar meni, da je omejevanje števila prošenj nedopustno. »Kakršnokoli omejevanje dostopa do azilnega postopka je v nasprotju s konvencijo o statusu beguncev in evropsko zakonodajo, saj pomeni kršitev pravice do azila, prepovedi vračanja in drugih temeljnih človekovih pravic,« je zapisala.

Grims je takrat na državnozbornskem odboru za notranje zadeve pojasnil tudi, kako bi morali ukrepati. »Jaz osebno mislim, da je stvar popolnoma jasna, kaj bi morali narediti, zaustaviti ves dotok, do zadnjega, vseh novih migrantov in prečesati vse, ki so v Sloveniji. In dokler ne odslovimo vseh, ki sem ne sodijo, se nimamo o čem drugem več pogovarjati. To bi bilo edino racionalno za to državo,« je dejal.

Na podlagi katerih pravnih aktov bi Grims suspendiral pravico do mednarodne zaščite, ki jo zapoveduje konvencija o statusu beguncev, v SDS za Razkrinkavanje.si niso pojasnili. Prav tako niso odgovorili na druga vprašanja o podlagah za Grimsove predloge, povezane z migracijami, v slovenskem pravem redu.

Branko Grims je na izredni seji državnega zbora 14. maja dejal, da se je v razpravah o migracijah od začetka zavzemal le za dosledno spoštovanje pravnega reda. Vendar je v preteklosti večkrat zagovarjal stališča in predloge, ki dokazano niso bili skladni s slovenskim, evropskim ali mednarodnim pravom.

Zakon o tujcih, katerega del je ustavno sodišče razglasilo za neustavnega, se je Grimsu zdel »bistveno prešibek«. Podprl je predlog novele zakona o mednarodni zaščiti, v katerem je bilo več določb v nasprotju z evropskim pravom in konvencijo o statusu beguncev.

Zagovarjal je stališče, da migranti v Sloveniji nimajo pravice do azila, češ da bi to po mednarodnem pravu morali uveljavljati v prvi varni državi, kar po pojasnilu Saše Zagorca s pravne fakultete ne drži, saj v mednarodnem pravu ni nikakršne obveze, da bi moral proslilec mednarodno zaščito iskati v prvi varni državi.

Poslanec se je s podporo posvetovalnemu referendumu zavzemal tudi za omejitev števila prošenj za azil, s čimer bi po Zagorčevem mnenju proslilec dejansko onemogočil dostop do mednarodne zaščite.

Izjava Branka Grimsa, da se v razpravah o migracijah vseskozi zavzema le za spoštovanje pravnega reda EU, mednarodnega prava in prava Republike Slovenije, ne drži.

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavniške oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Neizodrednje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Oznako uporabljamo pri preverjanju izjav in krajsih trditve, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in v drugih javnih osebnosti.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

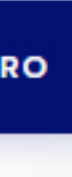
Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

◀ O znižanju ali oprostitvi plačila najemnine za poslovni prostor v Avstriji odloča sodišče

Nekdanji minister Šabeder je epidemijo 12. marca razglasil zakonito ▶

20. 5. 2020 · DRUŽBENA OMREŽJA, LAŽNA OBJAVA

Fotografija kapsule, ki naj bi vsebovala covid-19, je fotomontaža

Avtorja: **Matej Simič, Maja Čakarčić**

TRDITEV

Ameriška vojska je v Italiji odvrгла kapsulo s covidom 19.

OCENA

LAŽNA OBJAVA

IZVIRNA OBJAVA

facebook

Besedilo na kapsuli ni smiselno, vsebuje slovnične in vsebinske napake, predmet pa je nenavadno osenčen. Foto: Facebook

»Protokol za iztrebljanje s covidom-19.« Fotografija s tem napisom na ovalnem predmetu, nekakšni kapsuli, odvrženi v naravi, je v začetku maja zakrožila med slovenskimi uporabniki facebooka. Na kapsuli je napis »U. S. ARMY« (ameriška vojska), v desnem kotu tulca pa piše, da je namenjena v Italijo.

Pod objavljeno fotografijo so slovenski in tuji uporabniki facebooka komentirali, da gre za prevaro. Med drugimi so trdili, da je kapsulo nad Italijo odvrgl Nato. Drugi uporabniki pa so zatrjevali, da je fotografija fotomontaža. Slovenski profil Civilna iniciativa Modro nebo je kmalu po objavi fotografije, ki smo jo preverjali, objavil, da gre za fotomontažo. Fotografijo so označili za lažno novico. Podobno so že aprila ugotavljali hrvaški, italijanski in belgijski portali za preverjanje verodostojnosti medijskih vsebin.

Po dostopnih informacijah je bila izvirna fotografija kapsule 2. aprila objavljena v italijanski facebooki skupnosti Tamarrowland, ki je namenjena »le zabavi«. V komentarju k sliki so avtorji objave navajali, da je ameriška vojska kapsule odvrгла iz letala na odročnih krajih in da naj bi jih našli tudi v Franciji in na Grenlandiji.

Nepravilnosti vidne s prostim očesom

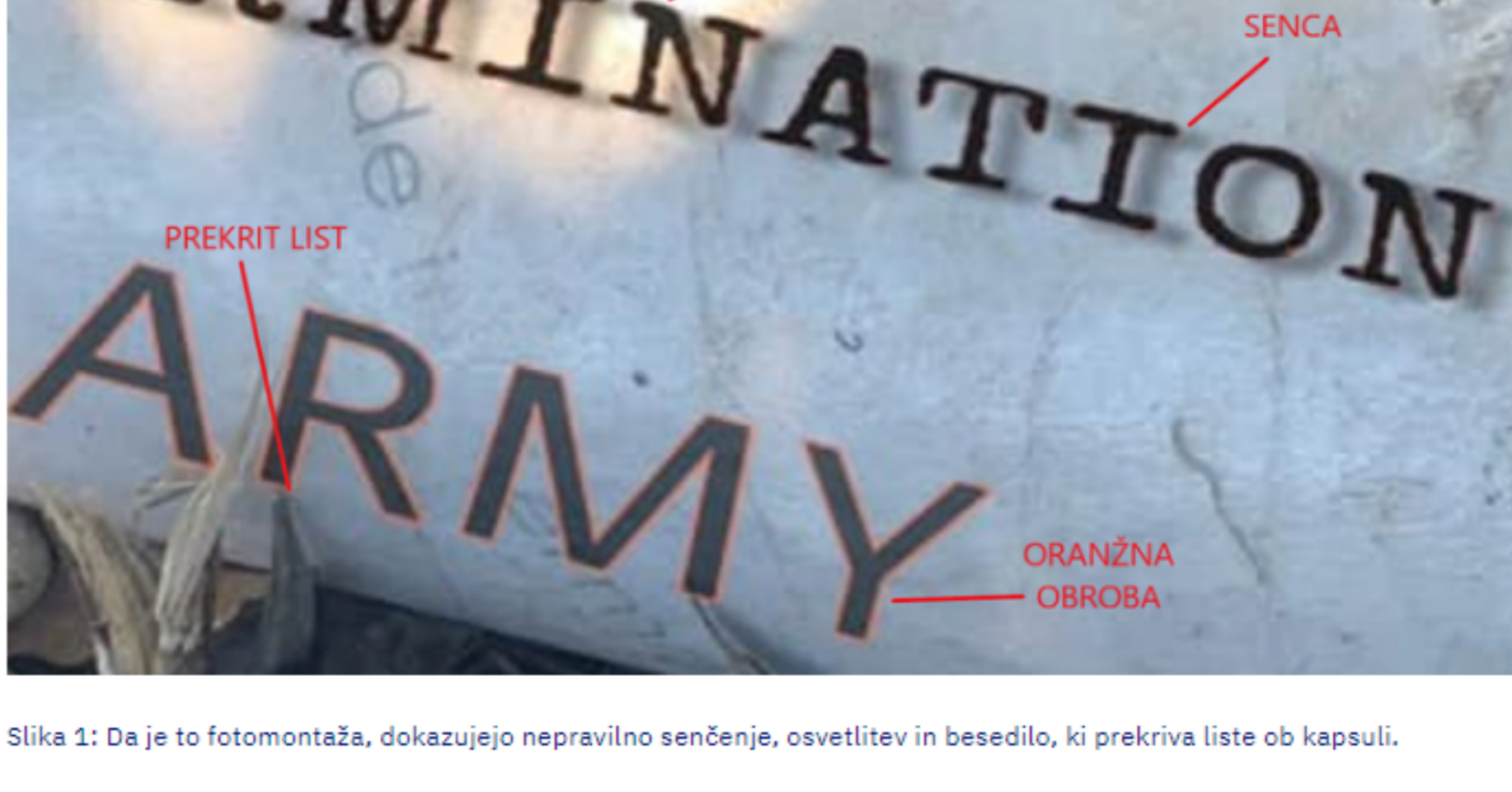
Sodeč po napisu na kapsuli naj bi ta vsebovala bolezen covid-19. Bolj ustrezen bi bil napis, da vsebuje virus sars-cov-2, kajti bolezen, imenovana covid-19, se širi z okužbo z virusom sars-cov-2, so pojasnili na nacionalnem inštitutu za javno zdravje, kjer tudi sami sklepajo, da gre za fotomontažo.

Ime naše zahodne sosedje je na kapsuli zapisano z malo začetnico. Da je objava fotomontaža, pa kaže tudi pisava, uporabljena v napisu »U. S. ARMY« na njej, ki je drugačna od uradne pisave ameriške vojske.

Da je fotografija digitalno obdelana, med drugim kažejo oblika, velikost in barva črk. Avtor je kapsulo slikal iz perspektive, tako da je njen desni del na fotografiji videti širši kot levi. Tako bi moral biti tudi napis na desni polovici kapsule širši, a je velikost črk enaka, kar ni mogoče, je pojasnil sodni izvedenec Gregor Kovač z agencije za forenziko, fotografijo in kineziologijo. Za Razkrinkavanje.si je identificiral nekatere ključne in najbolj očitne znake fotomontaže.

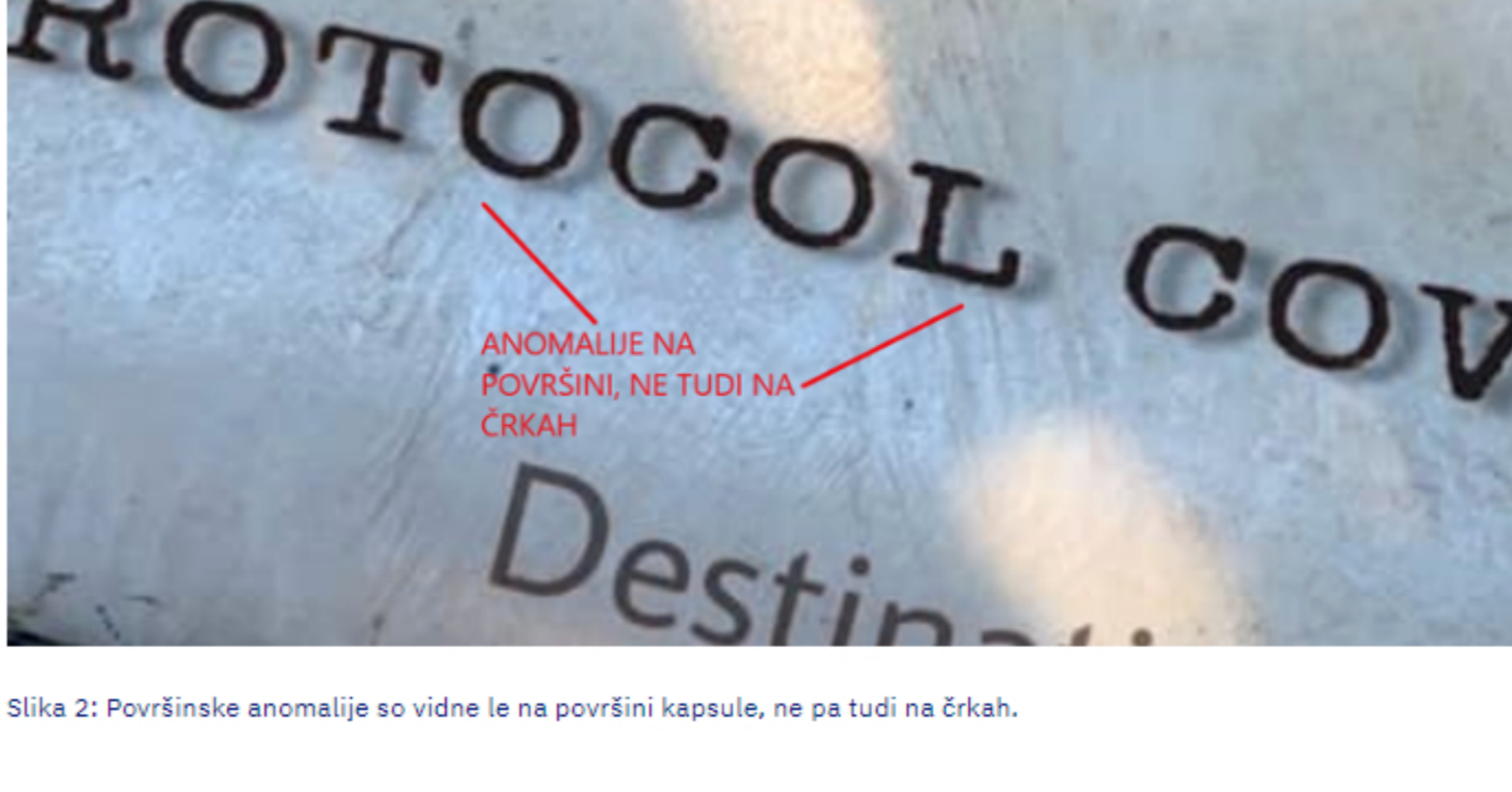
Opozoril je tudi na senčenje besedila. Kot je razvidno iz prve slike, besede »extermination protocol covid-19« mečejo senco na kapsulo tudi na mestih, kjer jih sonce ni obsijalo, medtem pa senčenja pri besedah »U. S. ARMY« in »Destination Italy« ni. Kot je poudaril Kovač, »besedilo v resnici ne more metati sence, saj tekst ni dvignjen«.

Na sliki je še mogoče videti, da je bil del odpadlega lista (ob spodnjem robu kapsule) računalniško odstranjen, tako da ni prekril napisa. Dele kapsule so osvetlili sončni žarki, vendar črke na teh mestih niso obsijane.

Slika 1: Da je to fotomontaža, dokazujejo nepravilno senčenje, osvetlitev in besedilo, ki prekriva liste ob kapsuli.

Kot je razvidno iz druge slike, so gube in druge fizične anomalije na kapsuli vidne le na njeni površini, ne pa tudi na črkah, kar je nemogoče, je še pojasnil Kovač. Da so bile črke na fotografiji kapsule dodane pozneje, kaže ta še dve podrobnosti, je opozoril, in sicer odpadlo listje in napačna osvetlitev.

Slika 2: Površinske anomalije so vidne le na površini kapsule, ne pa tudi na črkah.

Da je vsebina predmeta izmišljena, fotografija pa digitalno predelana, dokazuje še komaj viden diagonalni napis »Made in Germany« (izdelano v Nemčiji), osvetljen na tretji sliki.

Slika 3: Napis »Made in« levo, »Germany« desno.

Računalniška analiza potrdila sum o fotomontaži

O lastnostih digitalno posnete fotografije (kje in kdaj je bila posneta, s kakšno napravo, kako kakovostna je) bi izvedeli več, če bi preverili njene metapodatke, vendar se ti ob objavi na facebooku samodejno izbršijo.

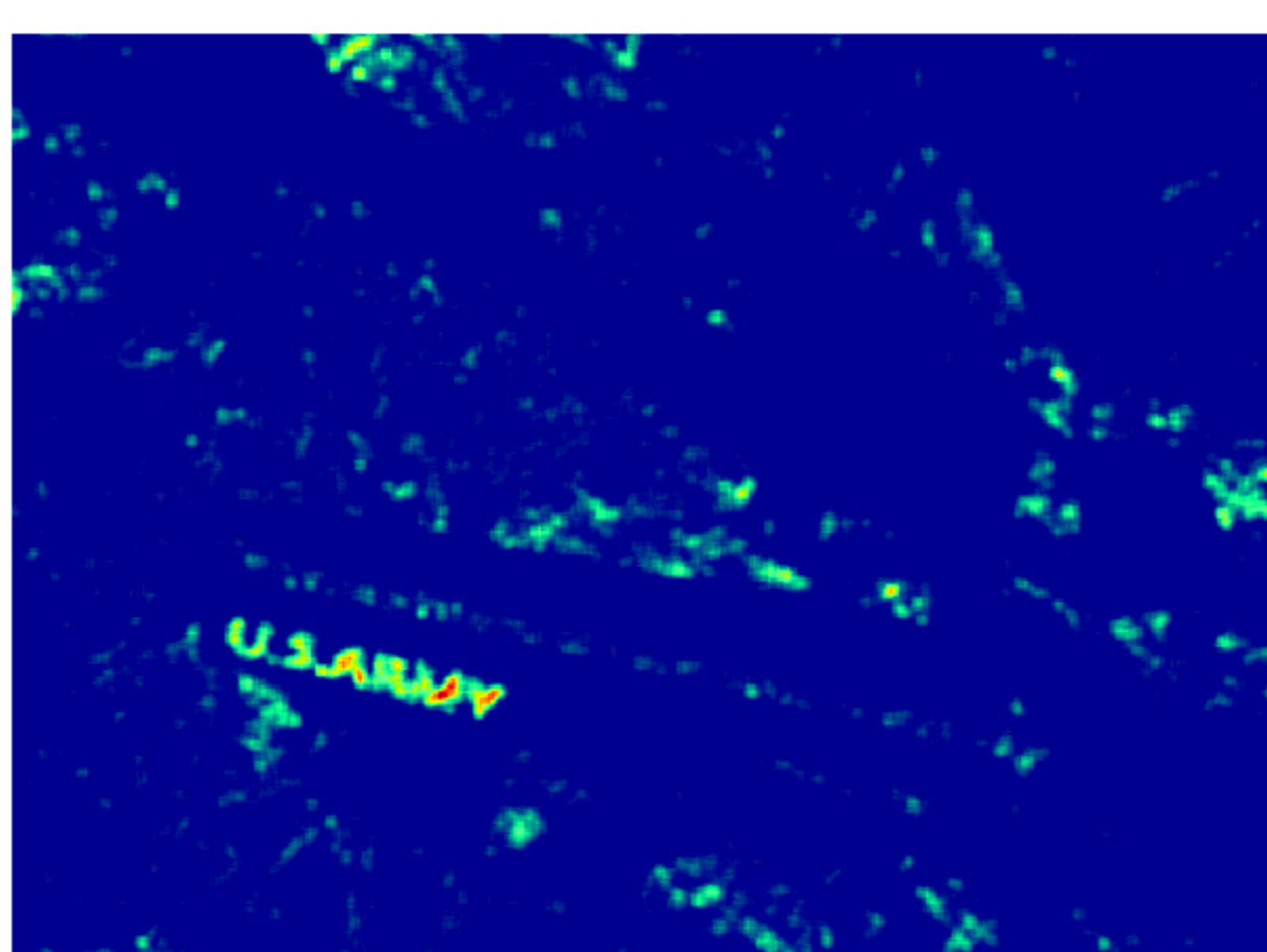
Kljub temu pa je v podatkih o sliki ostala sled, da je bila obdelana s programom za obdelavo fotografij Photoshop. To smo ugotovili s pomočjo spletnega orodja Forensically. Pri analizi s programom za preverjanje verodostojnosti InVid pa nam je še dodatno pomagal prof. dr. Borut Batagelj iz laboratorija za računalniški vid na ljubljanski fakulteti za računalništvo in informatiko.

```
05010
676r6
B0BrB
desc
.IEC 61966-2-1 Default RGB Colour Space - sRGB
meas
CRT desc
-Reference Viewing Condition in IEC 61966-2-1
Copyright International Color Consortium, 2009
sf32
JFIF
6Photoshop 3.0
8BITM
JTO&KEOdgr87n2RplYL
1,5+(+5,N=77=NZLHLZnbbn
1,5+(+5,N=77=NZLHLZnbbn
```

Del izpisa lastnosti fotografije. Med njimi je tudi podatek o spremembi fotografije z orodjem za urejanje fotografij Photoshop.

Sume, da gre za fotomontažo, je mogoče potrditi tudi z analizo stopenj kompresije različnih delov slike. Kompresija slikovnih informacij omogoča, da v istem prostoru shranimo večjo količino podatkov, pri tem pa se spreminjajo lastnosti, velikost in kakovost fotografije.

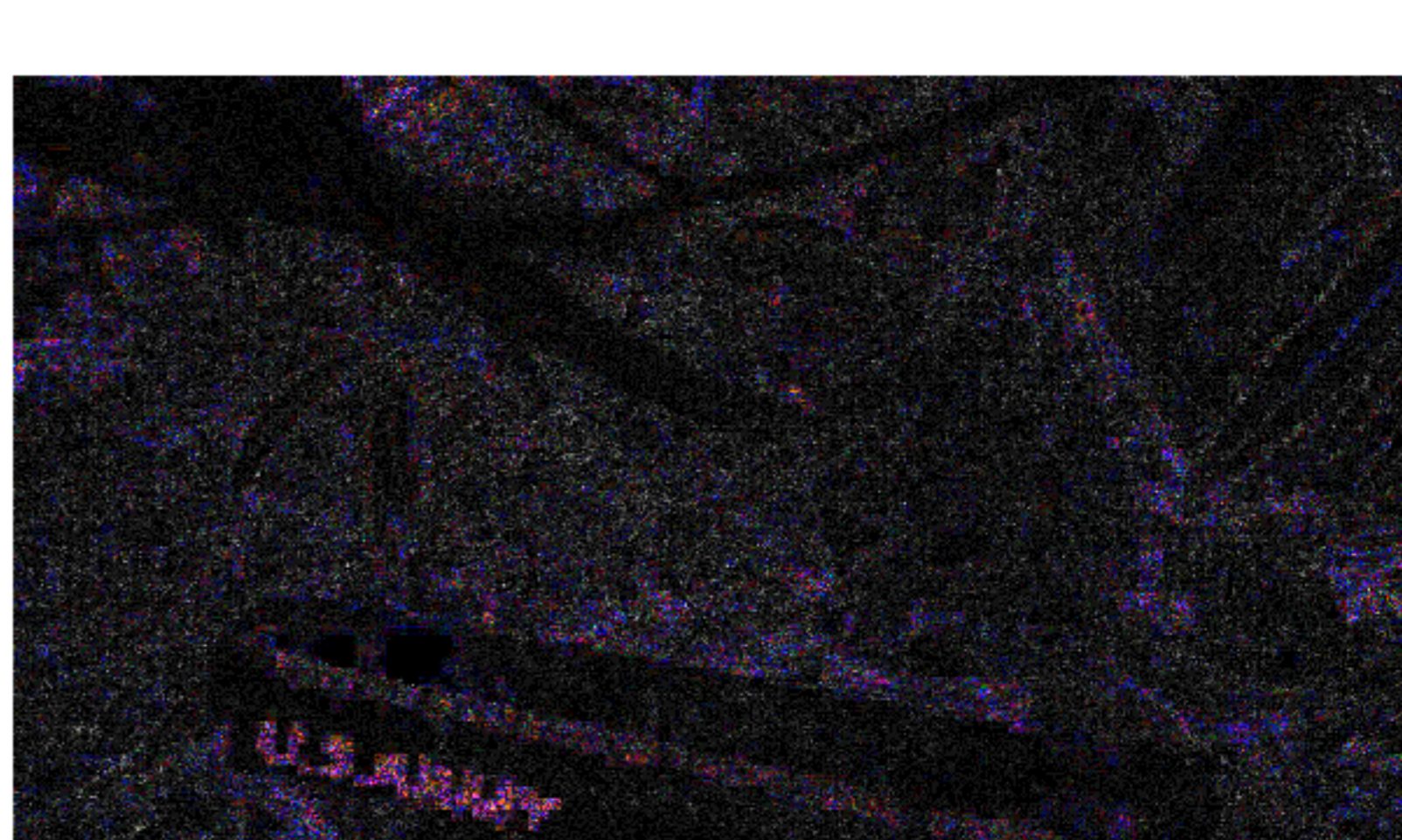
Funkcija JPEG ghosts v programu InVid, ki prepozna dele fotografije z drugačno stopnjo kompresije, je pokazala, da se napis »U. S. ARMY« močno razlikuje od preostale površine kapsule, kar pomeni, da je bil najverjetneje pozneje dodan s programom za obdelavo fotografij.

Analiza s programom JPEG ghosts

Podobno, torej s prepoznavanjem pozneje dodanih elementov glede na stopnjo kompresije, deluje nivojska analiza napake (angl. error level analysis). Batagelj je s to analizo ugotovil, da je bil napis dodan, kar se vidi v delu slike, kjer je napis U. S. ARMY.

To je dodatno potrdila izolacija nizkofrekvenčnega šuma (angl. median filtering noise residue) v različnih delih fotografije. Spodnja slika kaže razliko v frekvencah šumov fotografije na mestu, kjer je upodobljena kapsula, in tistem, kjer je napis. Če bi bil napis dejansko na kapsuli, bi imela oba isto frekvenco šuma.

Nivojska analiza napake

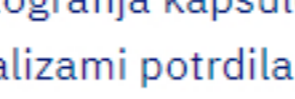

Ostanek šuma filtra mediane

Za komentar smo prosili tudi upravitelja italijanske facebook skupine Tamarrowland, ki je po dostopnih podatkih prvila objavila sliko »kapsule s covidom-19«, vendar odgovora nismo prejeli.

Fotografija kapsule, v kateri naj bi bila bolezen covid-19, je fotomontaža. To sta z različnimi analizami potrdila dva strokovnjaka za digitalno forenziko fotografij. Fotografija je lažna.

VEČ ČLANKOV O COVIDU-19

Lažna objava

Objava, ki vsebuje lažne vsebine, podatke ali trditve. S to oceno ovrednotimo le tiste vsebine, pri katerih je mogoče ugotoviti, da so bile ustvarjene za namerno zavajanje in napačno obveščanje javnosti.

Vsi tji razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje interesu žvižgač.si.

12. 5. 2020 · NEUTEMELJENO, IZJAVA

Koronavirus ni nastal v laboratoriju

Avtor: **Matej Zwitter**

TRDITEV

Zaskrbljujoč dodaten znak, da je covid-19 nastal v laboratoriju.

OCENA

NEUTEMELJENO

IZVIRNA OBJAVA

twitter

Matej Lahovnik, ki vodi svetovalno skupino za pripravo ukrepov za omilitev posledic epidemije za državljane in gospodarstvo, je po twitterju širil znanstveno nepodprto teorijo o izvoru koronavirusa. Foto: Nebojša Tejić/STA

»Zaskrbljujoč dodaten znak, da je covid-19 nastal v laboratoriju,« je Matej Lahovnik, vodja vladne svetovalne skupine za pripravo ukrepov za omilitev posledic epidemije za državljane in gospodarstvo, na twitterju komentiral tвит druge uporabnice družbenega omrežja, ki je delila povezavo na članek ameriškega Washington Posta.

Avtorica članka je ugotavljala, da so v ameriških bolnišnicah zaznali večje število obolelih za covidom-19, ki so bili srednjih let in so doživeli možgansko kap. Statistično je povezava med obolelostjo za covidom-19 in možgansko kapjo v tej starostni skupini premočna, da bi bila naključna, so poročali pri Washington Postu.

Toda avtorica v besedilu ni ne navajala ne namigovala na možnost, da bi virus sars-cov-2 nastal v laboratoriju. Katera informacija v objavi, ki jo je delil, naj bi bila »zaskrbljujoč dodaten znak«, da je novi koronavirus rezultat inteligentnega načrta, Lahovnik v odgovoru na vprašanja Razkrinkavanja.si ni pojasnil.

Prav tako ni pojasnil, kateri drugi znaki naj bi podpirali to teorijo, ki ni znanstveno podkrepljena. Avtorji znanstvenega članka o izvoru virusa, ki ga je 17. marca objavila revija Nature, so namreč ugotovili, da je najverjetneje nastal evolucijsko, saj v njegovem genskem zapisu ni znakov, ki bi nakazovali na načrtno spremembo.

Ni dokazov za laboratorijski izvor virusa

Pri načrtnem ustvarjanju virusa si znanstveniki pomagajo z že obstoječimi virusi, je pojasnil raziskovalec z nacionalnega inštituta za biologijo dr. Denis Kutnjak. »Da 'naredimo nov virus', potrebujemo neko osnovo, torej neki virus, ki že obstaja v naravi,« je zapisal. Znanstveniki nato spremenijo genski zapis obstoječega virusa in ustvarijo novega z nekoliko drugačnimi lastnostmi. Ker novi virus temelji na drugem, že znanem virusu, sta njuna genska zapisa zelo podobna.

Poleg tega si znanstveniki pri načrtovanju sprememb v genskem zapisu lahko pomagajo z računalniškimi simulacijami, da dobijo želene lastnosti. Če bi bil virus umetno ustvarjen, bi v njegov genski zapis verjetno vnesli tiste spremembe, ki bi se v računalniških simulacijah izkazale za uspešne, sklepajo avtorji članka v reviji Nature.

Vendar novi koronavirus nima lastnosti, ki bi nakazovale na načrtno manipulacijo, ugotavljajo avtorji članka.

V članku so predstavili analizo genoma, s katero so ugotovili, da je genski zapis virusa sars-cov-2 preveč različen od vseh do zdaj znanih sorodnih koronavirusov, da bi lahko bil zgolj laboratorijska izpeljanka obstoječega virusa. Na podlagi tega so sklepali, da je malo verjetno, da bi virus nastal v laboratoriju.

Poleg tega si pri morebitnem načrtovanju novega koronavirusa znanstveniki ne bi mogli pomagati z računalniškimi simulacijami. Ena izmed ključnih razlik, po katerih se novi koronavirus loči od sorodnih, mu omogoča, da se zelo učinkovito veže na človeške celice. Računalniške simulacije pa napačno predvidevajo, da ta vezava ni tako učinkovita, zato kažejo, da je virus manj nevaren, kot v resnici je, so v reviji Nature še ugotavljali avtorji.

Če bi virus nastal v laboratoriju, bi znanstveniki verjetno sledili napovedim simulacij in ga zasnovali drugače, je ugotovitve članka v reviji Nature povzel Kutnjak. V naravi pa se je virus lahko razvijal z naravno selekcijo, neodvisno od teoretičnih modelov, je pojasnil.

Poleg tega, da v genskem zapisu virusa ni znakov načrtnih sprememb, ima tudi lastnosti, ki nakazujejo, da se je razvijal evolucijsko, so še ugotavljali avtorji članka v reviji Nature. Ena izmed lastnosti beljakovin, ki virusu omogočajo vezavo na človeške celice, bi namreč lahko služila za obrambo pred napadi imunskega sistema na virus. Po njihovem mnenju to nakazuje, da se je novi koronavirus razvijal v človeškem ali živalskem gostitelju.

V katerem gostitelju se je novi koronavirus razvil, za zdaj ni znano. Njegov genetsko najbližji znani sorodnik je virus, ki kroži med netopirji, vendar najverjetneje ni njegov neposredni prednik, saj so razlike v genskem zapisu virusov prevelike.

Evolucija bi za mutacijo iz genetsko najbolj podobnega že znanega virusa v povprečju potrebovala 50 let, je sredi aprila na spletnem mestu sydneyjske univerze zapisal avstralski profesor Edward Holmes, ki proučuje evolucijo virusov in je eden od avtorjev članka v reviji Nature. Genetsko najbolj podoben do zdaj znani koronavirus (RaTG13) zato ni prednik virusa sars-cov-2, je zapisal v odzivu na »neutemeljene špekulacije« o izvoru novega koronavirusa in že uvodoma zatrdil, da »ni nikakršnih dokazov, da bi virus sars-cov-2 izviral iz laboratorija v Wuhanu«.

V poljudnem članku, ki so ga v začetku maja objavili v reviji Nature, so povzeli več raziskav o izvoru novega koronavirusa in zapisali, da bi lahko bilo prednikov tudi več. Novi koronavirusi namreč lahko nastanejo tudi s kombinacijo dveh obstoječih. Če se dva virusa hkrati znajdet v isti celici, lahko izmenjata genski material, s čimer nastane nov, kombiniran virus iz več prednikov.

Avtorji znanstvenega članka v reviji Science so ugotovili, da so beljakovine, s katerimi se novi koronavirus veže na človeške celice, skoraj identične tistim v enem izmed virusov, ki napadajo luskeve. Po drugih lastnostih pa je novi koronavirus bolj podoben tistim, ki jih prenašajo netopirji, zato sklepajo, da bi lahko sars-cov-2 nastal z rekombinacijo dveh virusov.

Teorije zarote so nepotrebne

Avtorji znanstvenega članka v reviji Nature so na podlagi analize genskega zapisa novega koronavirusa sklenili, da ni verjetno, da bi nastal z načrtno manipulacijo v laboratoriju. Kljub temu pa so zapisali, da tovrstnih teorij za zdaj ni mogoče ovreči.

S tem se strinja tudi Kutnjak, ki pravi, da bomo izvor virusa natančno poznali šele, ko bomo podobne viruse odkrili pri drugih živalskih gostiteljih. Vendar pa meni, da je laboratorijski izvor virusa trenutno najmanj verjetna razlaga njegovega nastanka.

Poudaril je še, da so znanstveniki opozarjali na veliko verjetnost novih preskokov koronavirusov z živali na človeka in posledičnih izbruhov bolezni, kakršnim smo že bili priča v nedavni preteklosti. S tega vidika trenutna pandemija »ni nepričakovana in za to ne potrebujemo razlag, ki vključujejo teorije zarote«, je še zapisal.

Matej Lahovnik je v odgovoru za Razkrinkavanje.si zapisal, da ne trdi, da je virus nastal v laboratoriju, saj to ni njegovo področje, temveč »samo spremlja razprave na to temo, med drugim tudi to, da Avstralija s tem v zvezi zahteva neodvisno preiskavo«.

Avstralski premier Scott Morrison je na novinarski konferenci 1. maja dejal, da ni nikakršnih dokazov, da bi virus nastal v laboratoriju, a da nobene teorije o izvoru virusa ni mogoče izključiti, je poročala tiskovna agencija Reuters. Napovedal je, da bo Avstralija na skupščini svetovne zdravstvene organizacije 17. maja zahtevala neodvisno preiskavo o izvoru in širjenju novega koronavirusa, pri čemer je poudaril, da zahteva ni uperjena zoper nobeno državo, temveč je zaradi zdravstvenih in gospodarskih posledic epidemije popolnoma razumna, je še poročal Reuters.

Matej Lahovnik je v objavi na twitterju ob povezavi na članek iz ameriškega časnika The Washington Post zapisal, da gre za dodaten znak, da je virus nastal v laboratoriju, s čimer je širil znanstveno nepodprto teorijo o izvoru virusa. Lahovnik ni pojasnil, katere druge informacije naj bi še podpirale to teorijo. Prav tako takih informacij ni bilo v članku, ki ga je delil. Trditev je neutemeljena.

VEČ ČLANKOV O COVIDU-19

Neutemeljeno

Objava, v kateri argumentacija, ki je avtorja pripeljala do določenega sklepa, ni podprta z dovolj podatki, informacijami ali dejstvi oziroma so argumenti, ki jih avtor navaja, neverodostojni ali izvirajo iz nepreverljivih virov. Lahko gre tudi za sklepanje »čez palec«.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu žvižgač.si.

f t ♥

↳ **Naročanje zaščitnih sredstev v prvih tednih ni bilo pregladno**

↳ **Na trend okužb s covidom 19 ni vplivala le omejitev gibanja v občinah**

6. 6. 2020 · NEUTEMELJENO, NE DRŽI, IZJAVE, PARLAMENTARKA

Premier v govoru o stanju v državi nizal neutemeljene trditve

Avtorja: **Matej Simič, Katarina Bulatović**

TRDITEV

Epidemijo imamo v Sloveniji razglašeno od 13. marca letos. Mimogrede, Litva, ki je bistveno dlje od žarišča v Italiji, jo je razglasila že 28. februarja. Mogoče tega niste vedeli, ker se o tem v Sloveniji ni poročalo. Tiste, ki so pravočasno zahtevali ukrepe, se je obtoževalo, da sejejo paniko. Vendar žal to neodgovorno dejanje, pravzaprav kriminalno dejanje, spregledanja in celo razširjanja nevarnosti ni bilo omejeno samo na Slovenijo. S koncertov in nogometnih spektaklov v Italiji in Španiji se je virus pospešeno razširil po celi Evropi in na desettisoče ljudi je in še bo umrlo zaradi tega.

OCENA

NEUTEMELJENO (3)

NE DRŽI (1)

IZVIRNA OBJAVA

Izjava premiera Janeza Janše

Predsednik vlade Janez Janša je dejal, da Slovenija ni bila pripravljena na epidemijo. Foto: Stanko Gruden/STA

Premier Janez Janša je 7. aprila nagovoril javnost o stanju v državi med epidemijo covid-19 in postopnem sproščanju ukrepov. Med drugim je dejal, da Slovenija ukrepov ne more sprostiti tako hitro kot države, ki so se na epidemijo odzvale prej in so bile nanjo bolje pripravljene.

Verodostojnost dela premierovega govora smo zaradi preglednosti preverili po posameznih trditvah.

• »Mimogrede, Litva, ki je bistveno dlje od žarišča v Italiji, jo je razglasila [epidemijo] že 28. februarja. Mogoče tega niste vedeli, ker se o tem v Sloveniji ni poročalo.«

Litovska vlada epidemije zaradi novega koronavirusa ni razglasila, je pa 26. februarja razglasila izredno stanje, kot piše na osrednjem vladnem spletnem mestu, zato da bi se lahko odgovorne institucije bolje pripravile na morebitno širjenje virusa. Dva dni pozneje, 28. februarja, so v Litvi potrdili prvi primer okužbe z novim koronavirusom, navaja uradni portal za obveščanje o koronavirusu.

Litva ni razglasila epidemije, zato ni mogoče, da bi slovenski mediji o tem poročali. Preverili pa smo, ali so poročali o razglasitvi tamkajšnjega izrednega stanja. Prispevke smo iskali na spletnih mestih večjih medijev, kot so STA, RTV Slovenija, Siol, 24ur, Večer, Delo, Dnevnik in Primorske novice. Ti mediji o razglasitvi izrednega stanja v Litvi na svojih spletnih portalih niso poročali, so pa nekateri med njimi pa tudi drugi poročali o prvem primeru okužbe v Litvi, in sicer Delo, Dnevnik, STA in Primorske novice ter Ptujinfo, Regional Obala in Vestnik. Prispevki so bili objavljeni isti dan, ko so v Litvi s prvim primerom seznanili javnost.

Pred več kot mesecem smo preverjali tudi Janševo trditev, da RTV Slovenija ni pravočasno opozorila na nevarnost koronavirusa. Ugotovili smo, da je bila izjava neutemeljena.

RTV JE PRAVOČASNO OPOZORILA NA NEVARNOST KORONAVIRUSA

V kabinetu predsednika vlade na vprašanje, na podlagi česa je Janša zatrnil, da je Litva 28. februarja razglasila epidemijo, niso odgovorili. Dopusčamo možnost, da se je predsednik vlade pri sklicevanju na epidemijo in datuma, ki sta blizu, zmotil.

Litva epidemije ni razglasila 28. februarja, kot je dejal premier, zato mediji o tem niso mogli poročati. Dva dni prej, 26. februarja, je razglasila izredno stanje. Tudi o tem analizirani slovenski mediji niso poročali, so pa poročali o prvem primeru okužbe v tej državi. Litva epidemije ni razglasila, zato Janševa trditev ne drži.

• »Tiste, ki so pravočasno zahtevali ukrepe, se je obtoževalo, da sejejo paniko.«

V kabinetu predsednika vlade za Razkrinkavanje.si niso pojasnili, na kateri dogodek se je Janez Janša navezoval pri tej trditvi. Ker je 18. februarja na zahtevo poslanske skupine SDS potekala nujna seja odbora za zdravstvo o pripravljenosti Slovenije na koronavirus, smo zato preverili izjave, izrečene na tej seji.

Več poslancev je na seji uporabilo besedo panika, toda v zapisu se ni izjav, v katerih bi kateri od poslancev koga neposredno obtožil sejanja panike.

V kabinetu predsednika vlade niso pojasnili, na kaj se je nanašala premierova izjava o sejanju panike, zato smo trditev preverjali na nujni seji odbora za zdravstvo o pripravljenosti Slovenije na koronavirus. Med razpravo ni nihče od sodelujočih nikogar neposredno obtožil, da z zahtevami za pravočasno ukrepanje v epidemiji seje paniko.

Janševa trditev je neutemeljena.

• »Vendar žal to neodgovorno dejanje, pravzaprav kriminalno dejanje, spregledanja in celo razširjanja nevarnosti ni bilo omejeno samo na Slovenijo.«

Janez Janša je domnevni spregled splošne nevarnosti označil za neodgovorno in kriminalno dejanje, pri čemer je dejal, da razširjanje nevarnosti z obtožbami o sejanju panike ni bilo omejeno le na Slovenijo.

Profesor kazenskega prava na ljubljanski pravni fakulteti Damjan Korošec je za Razkrinkavanje.si dejal, da pri »tako splošnih izjavah in navajanju stanja strokovne kazenskopravne ocene obstoja kaznivega dejanja« niso možne. Pojasnil pa je, »da je ob ustreznih pogojih splošnega in posebnega dela kazenskega prava možna kazenska odgovornost za pasivnost ob znakih splošne nevarnosti, tako uradnih oseb kot strokovnjakov«.

Po mnenju nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) Slovenija z ukrepi za upočasnitev širjenja koronavirusa v primerjavi z drugimi državami ni zamujala. To je po njihovem tudi eden od razlogov za razmeroma majhno število bolnih.

Odvetnik Žiga Klun, ki se med drugim ukvarja s kazenskim in prekrškovnim pravom, je za Razkrinkavanje.si dejal, da glede na oceno NIJZ o pravočasnem sprejetju ukrepov o kaznivem dejanju zoper človekovo zdravje v tem primeru ne moremo govoriti. »Ta očitak je pretiran. Menim, da bi vsak tožilec prijavo v tej smeri zavrgel, saj nikomur ne bi mogli očitati naklepa, ki je eden od obveznih elementov za kaznivo dejanje po kazenskem zakoniku,« je pojasnil.

Po Klunovem mnenju v tem primeru ni mogoče očitati suma kaznivega dejanja, ker ni znakov naklepa kot enega od njegovih obveznih elementov. Janševo namigovanje na sum kriminalnega dejanja je neutemeljeno.

• »S koncertov in nogometnih spektaklov v Italiji in Španiji se je virus pospešeno razširil po celi Evropi in na desettisoče ljudi je in še bo umrlo zaradi tega.«

Po eni od razlag je bila razlog za širjenje koronavirusa v italijanskem mestu Bergamo nogometna tekma med Atalanto in Valencio, odigrana v Milanu 19. februarja, je za Razkrinkavanje.si pojasnil Lorenzo Bagnoli, novinar iz italijanskega preiskovalnega novinarskega centra IRPI. »Toda to je zgolj hipoteza, zakaj je bilo v Bergamu veliko žrtev. Zanjto nihče nima dokazov,« je poudaril.

Bergamo je del italijanske pokrajine Lombardija, kjer je po zadnjih podatkih italijanskega inštituta za javno zdravje ISS zaradi novega koronavirusa umrlo več kot 13.600 ljudi. Bagnoli je za Razkrinkavanje.si na podlagi poročanja italijanskega dnevnika Corriere della Sera pojasnil, da je bilo na tekmi med nogometnima kluboma Atalanta in Valencia najmanj 40.000 prebivalcev mesta.

Razmere v Španiji je za Razkrinkavanje.si pojasnil virolog José Antonio López Guerrero z madridske avtonomne univerze (UAM): »Vsak dan samo v Madridu, denimo, javni prevoz uporablja milijon ljudi. Ne morem trditi, da so bile nogometne ali druge velike prireditve v Španiji neposredno povezane s širjenjem virusa; vsaj ne bistveno.«

Mnenja o tem, kako se je virus širil v Španiji, še zdaleč niso enotna, je za Razkrinkavanje.si strnil španski preiskovalni novinar Marcos García Rey. Nogometna tekma med italijanskim klubom Atalanta in špansko Valencio v Milanu je morda pripomogla k širjenju virusa, toda študij, ki bi to trditev podpirale, ali drugih dokazov za zdaj ni, je zapisal García Rey.

»Virus se je po Evropi razširil iz mnogih žarišč. Verjetno je, da se je to zgodilo zaradi številčnosti dogodkov. Informacij o širjenju koronavirusa s posameznih športnih ali kulturnih dogodkov v Italiji in Španiji nimamo,« so za Razkrinkavanje.si sporočili iz svetovne zdravstvene organizacije (WHO). Dodali pa so, da je možnost širjenja bolezni večja, ko je okuženi v stiku z več ljudmi, kar velja za športne in druge prireditve, javni promet in podobno. Iz evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC) so na vprašanje, ali lahko potrdijo, da se je koronavirus po vsej Evropi širil zaradi nogometnih tekem in koncertov v Italiji in Španiji, odgovorili: »Teh informacij nimamo.«

Na isto vprašanje ne s španskega ne z italijanskega ministrstva za zdravje niso odgovorili.

V kabinetu premiera Janeza Janše na naša vprašanja prav tako niso odgovorili.

O pospešenem širjenju virusa s koncertov in nogometnih tekem v Italiji in Španiji po Evropi, zaradi česar je in še bo umrlo na desettisoče ljudi, za zdaj ni nikakršnih dokazov. Janševa trditev je neutemeljena.

Predsednik vlade Janez Janša je v delu govora, ki smo ga analizirali, navedel tri trditve, ki so neutemeljene, in eno, ki ne drži.

VEČ ČLANKOV O COVIDU-19

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavnikove oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Neutemeljeno

Objava, v kateri argumentacija, ki je avtorja pripeljala do določenega sklepa, ni podprta z dovolj podatki, ki bi jih avtor navajal, neverdostojni ali nezanesljivi zaradi nepreverljivih virov. Lahko gre tudi za sklepanje »čez palec«.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Oznako uporabljamo pri preverjanju izjav in krajsih trditev, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

Drži, industrija porabi skoraj polovico slovenske elektrike

Uporaba zastave na strankarskih plakatih je dovoljena

28. 4. 2020 · DRUŽBENA OMREŽJA, MANIPULACIJA

»Prestizni Oxford« Janševi vladi ni »namenil sto od stotih točk za ukrepe v boju s koronavirusom«

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

»Prestizni Oxford Janševi vladi namenil 100 od 100 točk za ukrepe v boju s koronavirusom!«

OCENA

MANIPULACIJA

IZVIRNA OBJAVA

[Nova24TV.si](#)

Namen britanskega spletnega orodja, ki so ga razvili na oxfordski univerzi, je ugotoviti, ali strogi ukrepi vplivajo na število okužb in na podlagi česa se državne oblasti zanje odločijo. Foto: Unsplash

»[Ekskluzivno] Prestizni Oxford Janševi vladi namenil 100 od 100 točk za ukrepe v boju s koronavirusom,« so poročali na spletnem portalu Nova24TV. Slovenija je dosegla najvišjo vrednost indeksa odzivnosti in se s tem postavila ob bok državam, kot so Nova Zelandija, Izrael in Hrvaška, so navedli.

Na univerzi Oxford so konec marca objavili spletno orodje za spremljanje odzivov državnih oblasti na novi koronavirus (angl. Oxford Covid-19 Government Response Tracker). Sodelavci univerze primerjalno analizirajo ukrepe za zajezitev novega koronavirusa v trenutno več kot stotih državah na podlagi 13 kriterijev, ki jih zbirajo v medijskih objavah in sporočilih za javnost.

Države, ki so 14. aprila na Oxfordovem indeksu strogosti ukrepov dosegle 100 točk

Bermudi
Egipt
Ekvador
Francija
Gvatemala
Hrvaška
Indija
Izrael
Južna Afrika
Lesoto
Libanon
Madagaskar
Nova Zelandija
Oman
Portugalska
Ruanda
Srbija
Slovenija
Sirija
Uganda
Uzbekistan
Vietnam

Tabela: Oštroslo
 • Vir: Oxford COVID-19 Government Response Tracker
 • Prenesi podatke • Ustvarjeno z Datawrapper

Med kriterije sodijo zaprtje šol, delo od doma za zaposlene, odpoved javnih prireditev, ustavitve javnega prometa, obveščanje javnosti o ukrepih ter omejitve gibanja v državi in zunaj nje. Spremljajo še fiskalno in monetarno politiko v posameznih državah, vrednost investicij v zaščitno opremo in bolnišnice ter investicij v cepiva, politiko testiranja in način spremljanja okuženih z novim koronavirusom.

Program, ki so ga razvili, vsak dan izračuna povprečne vrednosti prvih sedmih kriterijev, nato pa za vsako državo na podlagi formule določi vrednost indeksa strogosti ukrepov od 0 do 100.

Prikaz podatkov za Slovenijo kaže, da je država 14. aprila, ko je Nova24TV.si objavila prispevek o 100 točkah, ki da jih je slovenski vladi namenil »prestizni Oxford«, res dosegla največ točk. Toda to vrednost je istega dne doseglo še 21 drugih držav od skupno več kot stotih.

V delovnem poročilu o indeksu strogosti ukrepov z dne 7. aprila, ki ga osebe na Oxfordu sicer redno posodablja, so poudarili:

»Pomembno je tudi, da indeksa strogosti ukrepov ne smemo interpretirati kot merila za določanje primernosti in učinkovitosti odzivov posamezne vlade. Indeks ne daje informacij o tem, kako dobro so bile politike uvedene, niti ne vključuje demografskih ali kulturnih značilnosti, ki bi lahko vplivale na širjenje covid-19. Njegova dejanska vrednost je v tem, da omogoča učinkovito navzkrižno primerjavo vladnih ukrepov v različnih državah.«

Trditve, da so slovenski vladi dodelili sto od stotih točk za ukrepe, namenjene zajezitvi epidemije, na oxfordski univerzi za Razkrinkavanje.si niso želeli komentirati. V odgovoru pa so poudarili: »Višji indeks ne pomeni nujno, da je odziv države boljši kot v državah z nižjim indeksom.«

Spletno orodje izračunava indeks strogosti ukrepov vsak dan na podlagi povprečja vrednosti sedmih kazalnikov ukrepov v posamezni državi. Za vsakega določijo vrednost od 0 do 2 oziroma od 0 do 3. K temu dodajo vrednost 0 ali 1 glede na to, ali je ukrep splošen ali velja le za določeno območje. Nato po formuli izračunajo vrednost vsakega od sedmih ukrepov, končno vrednost indeksa pa določijo na podlagi aritmetične sredine vseh sedmih ukrepov. Če ni podatkov o najmanj šestih ukrepih, indeksa ne izračunajo.

Spletno orodje za spremljanje odzivanja oblasti na pandemijo po svetu so na Oxfordu razvili zato, »da bi raziskovalcem, oblikovalcem politik in državljanom pomagali razumeti, ali strogi ukrepi vplivajo na število okužb, in da bi raziskali, na podlagi česa se vlade zanje odločijo«.

Na portalu Nova24TV.si na naše novinarsko vprašanje niso odgovorili.

Na univerzi Oxford so konec marca objavili spletno mesto z orodjem za analizo odzivanja vlad po svetu na novi koronavirus. Indeks strogosti ukrepov slovenske vlade je bil 14. marca res 100, toda višina indeksa, kot so opozorili na univerzi, ne prikazuje učinkovitosti posamezne države pri zajezitvi covid-19. Indeks je namenjen spremljanju razmerja med strogimi ukrepi držav, razlogi zanje in številom okužb.

Objava Nove24TV.si, da je Oxford Janševi vladi dal sto točk od stotih za ukrepe za zajezitev epidemije, je manipulacija.

VEČ ČLANKOV O COVIDU-19

Manipulacija

Objava, ki uporablja znane in točne podatke, vendar jih pojasnjuje na zavajajoč način, tako, da pripeljejo do netočnih ali nepravilnih zaključkov. Gre za izkrivljanje dejstev.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

◀ Slovenski paket koronapomoči gospodarstvu je med največjimi v EU

Adidas ob stoletnici ne deli brezplačnih čevljev in majic ▶

20. 4. 2020 · NEUTEMELJENO, MEDIJI

Na Švedskem je pred tednom za covidom-19 umrlo precej več kot 29 ljudi

Avtor: Matej Zwitter

TRDITEV

Na Švedskem, tako rekoč edini evropski državi brez stroge karantene, so našli samo 12 novih smrti, najmanj v dveh tednih.

OCENA

NEUTEMELJENO

IZVIRNA OBJAVA

MMC RTV Slovenija

Švedska za obvladovanje epidemije covida-19 ni uvedla stroge karantene. Foto: Unsplash

MMC RTV Slovenija je v nedeljo, 12. aprila, poročal, da so na Švedskem zaradi koronavirusa na ta dan imeli le 12 smrtnih žrtev. V soboto [11. aprila] pa so jih po njihovih podatkih našli 17, so še zatrili v članku.

Zadnja uradna statistika kaže sicer drugačno sliko. Po podatkih švedske agencije za javno zdravje z 19. aprila je v soboto, 11. aprila, zaradi covida-19 umrlo 73 ljudi, v nedeljo, 12. aprila, pa 76.

Zamude pri poročanju

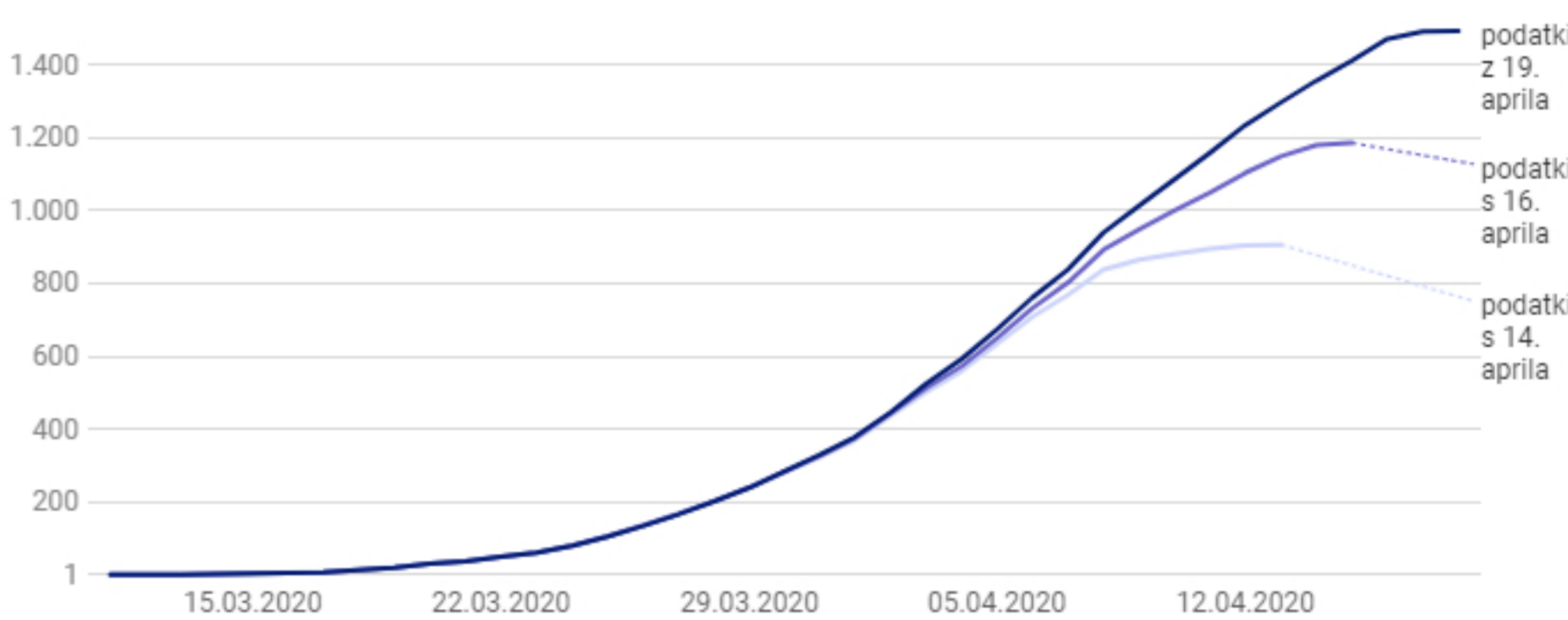
Uradni podatki za zadnje dni niso zanesljivi, opozarjajo na švedski agenciji: »Pri sporočanju novih primerov okuženih in smrtnih žrtev prihaja do zamud, zato je pri interpretaciji podatkov za zadnje dni (predvsem med prazniki) potrebna previdnost.« Da je ob koncu tedna sporočanje pomanjkljivo, je v članku na MMC RTV Slovenija opozorila tudi avtorica.

Agencija zaradi zamud pri poročanju evidenco dopolnjuje za nazaj. Po podatkih s torika, 14. aprila, je konec tedna pred tem umrlo 23 ljudi, do nedelje, 19. aprila, pa se je število že povečalo na 149.

Pregled uradnih podatkov iz prejšnjega tedna kaže, da je spremljanje števila umrlih v realnem času zaradi zamud pri poročanju na Švedskem tako rekoč nemogoče. Krivulja naraščanja števila smrtnih žrtev je namreč v zadnjih dneh nakazovala, da se epidemija umirja, vendar se je število umrlih pozneje zaradi zamud pri poročanju povečalo.

Podatki o smrtnih primerih na Švedskem so nezanesljivi

Skupno število smrti zaradi covida-19 po dnevih

Graf ne vključuje umrlih, za katere ni znan datum smrti: 14. aprila je bilo takšnih primerov 13, 16. aprila 18, 19. aprila pa 19. Vir: švedska agencija za javno zdravje, Oštro.si • Prenesi podatke • Ustvarjeno z Datawrapper

Dva načina prikazovanja podatkov

Avtorica članka podatkov ni črpala iz sicer nezanesljive uradne statistike, temveč s spletnega mesta za spremljanje statističnih podatkov Worldometers, je pojasnila za Razkrinkavanje.si. »Uradna statistika na tisti dan je bila 17 smrti. Kar je beležil tudi Worldometer, od koder vsi novinarji jemljemo številke,« je še zatrila.

Worldometers je portal, na katerem statistični entuziasti zbirajo, spremljajo in objavljajo različne statistične podatke. V tem primeru podatke res črpa iz uradne statistike švedske agencije za javno zdravje, vendar jih prikazuje drugače kot agencija. Novih smrtnih žrtev na isti dan, ki jih agencija zaradi zamud pri poročanju v uradno statistiko doda pozneje, namreč ne pripiše dnevu, ko so dejansko umrle, temveč dnevu, ko je o njih poročala agencija. Pojasnilo upravljavcev portala Worldometer, zakaj podatke prikazujejo tako, bomo objavili, ko ga dobimo.

Poglejmo primer: 16. aprila je po uradnih podatkih, ki jih je švedska agencija za javno zdravje objavila 17. aprila, umrlo 10 ljudi. Hkrati je agencija na ta dan v uradno statistiko dodala še 120 smrtnih žrtev, umrlih od 1. do 15. aprila, ne 16. aprila. Kljub temu jih je spletni portal Worldometers pripisal 16. aprilu in tako objavil, da je ta dan zaradi covida-19 na Švedskem umrlo 130 ljudi.

Podatki portala Worldometers torej, kot vse kaže, ne sporočajo, koliko ljudi je na Švedskem umrlo na posamezen dan, temveč o koliko umrlih je tisti dan poročala agencija za javno zdravje. Po teh podatkih so v soboto, 11. aprila, na Švedskem res našli le 17 smrtnih žrtev, v nedeljo, 12. aprila, pa 12 – najmanj v prejšnjih dveh tednih.

Vendar je agencija po praznikih podatke dopolnila z večjim številom smrtnih žrtev, ki so umrle v dneh pred tem. Po podatkih z 19. aprila je na Švedskem na veliko soboto zaradi covida-19 umrlo 73 ljudi, na veliko noč pa 76.

Worldometers je te umrle vpisal v evidenco na dan poročanja in ne na dan smrti. Zato je v sredo in četrtek po praznikih zabeležil rekordno število umrlih, čeprav v teh dveh dnevih po zadnjih podatkih švedske agencije z 19. aprila ni umrlo več ljudi kot v prejšnjih dneh.

Zaradi takšnega načina prikazovanja uradnih podatkov statistika na portalu Worldometers dnevno močno niha in ne daje dejanskega vpogleda v trend rasti ali padanja števila smrtnih žrtev.

Na MMC so v nedeljo, 12. aprila, poročali, da so na Švedskem ta dan imeli 12, v soboto pa 17 smrtnih žrtev zaradi covida-19, torej skupno 29. Tamkajšnja agencija za javno zdravje je te uradne podatke opremila z opozorilom, da so v zadnjih dneh – zlasti čez praznike, prispevek pa je bil objavljen med velikonočnimi – nezanesljivi.

Avtorica je opozorila agencije v prispevku sicer navedla, a je podatek o majhnem številu umrlih uporabila v uvodu v članek in smiselno v naslovu. Do minule nedelje se je uradno število smrtnih žrtev med koncem tedna, na katerega se nanaša članek, povečalo na 149.

Poleg tega, da zadnji podatki niso zanesljivi, so na MMC uporabili podatke, ki ne popisujejo števila umrlih 12. aprila, temveč število umrlih, o katerem je v teh dneh poročala švedska agencija za javno zdravje.

Ker število poročenih smrtnih žrtev med dnevi močno niha, iz teh podatkov tudi ni mogoče verodostojno sklepati o trendu rasti ali upadanja števila umrlih, zato je trditev, da je švedska prejšnji konec tedna imela najmanj smrtnih žrtev zaradi koronavirusa v dveh tednih, neutemeljena.

POIŠČI VERODOSTOJNE INFORMACIJE O KORONAVIRUSU

Neutemeljeno

Objava, v kateri argumentacija, ki je avtorja pripeljala do določenega sklepa, ni podprta z dovolj podatki, informacijami ali dejstvi oziroma so argumenti, ki jih avtor navaja, neverodostojni ali izvirajo iz nepreverljivih virov. Lahko gre tudi za sklepanje »čez palec«.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [živi-gac.si](https://www.zivi-gac.si).

Belgijci lahko prečkajo mejo matične občine

Ni res, da na spletni platformi Sveta Evrope lahko kdorkoli objavlja karkoli

17. 4. 2020 · PARLAMENTARKA, IZJAVE, NE DRŽI

Ni res, da na spletni platformi Sveta Evrope lahko kdorkoli objavlja karkoli

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

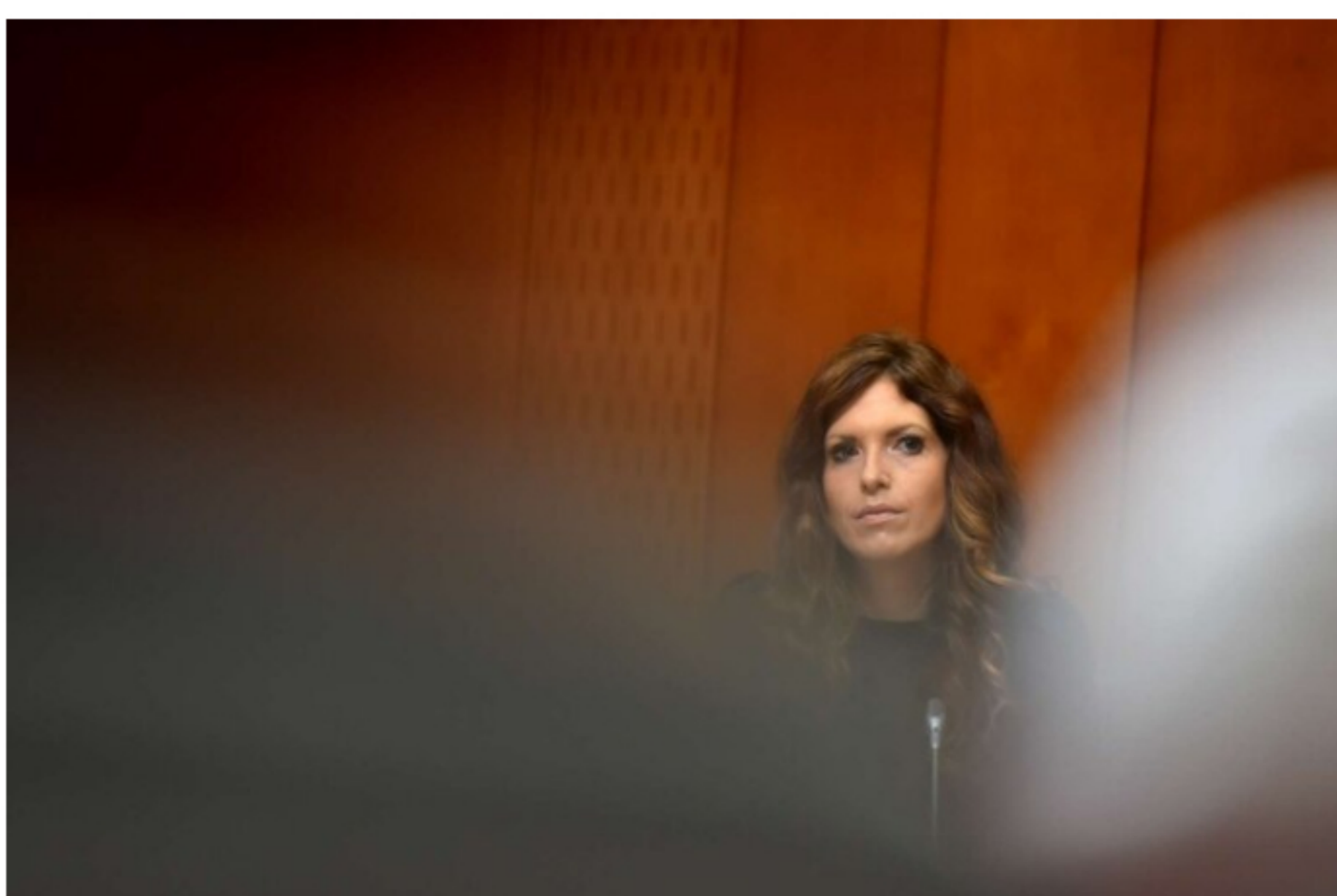
»[26. marca] se je zgodil zapis na spletni platformi Sveta Evrope, kamor, mimogrede, lahko objavlja kdorkoli, karkoli.«

OCENA

NE DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

[16. nujna seja odbora za kulturo in 20. nujna seja odbora za zunanjo politiko](#)

Poslanci so na seji razpravljali o odzivu na opozorila o kršitvah svobode medijev v Sloveniji, ki ga je ministrstvo za zunanje zadeve poslalo Svetu Evrope. Foto: Tamino Petelinšek/STA

Na spletni platformi Sveta Evrope lahko kdorkoli objavlja karkoli, je 14. aprila na nujni seji odborov za kulturo in zunanjo politiko izjavila poslanka SDS Eva Irgl. Sejo so sklicale opozicijske stranke, potem ko je bil 7. aprila na spletni platformi Sveta Evrope za promocijo zaščite novinarstva in varnosti novinarjev objavljen odziv, ki ga je po besedah zunanjega ministra Anžeta Logarja pripravil vladni urad za komuniciranje, ministrstvo za zunanje zadeve pa ga je posredovalo Svetu.

Odbor ministrov Sveta Evrope se je leta 2014 v deklaraciji o zaščiti novinarstva in varnosti novinarjev in drugih medijskih akterjev zavezal, da bo postavil spletno platformo, na kateri bodo objavljene informacije o morebitnih kršitvah svobode izražanja, ki jo zagotavlja 10. člen evropske konvencije o človekovih pravicah. Te informacije Svetu posredujejo »organizacije, zainteresirane za svobodo medijev«.

Svet Evrope je istega leta s štirimi neprofitnimi organizacijami s področja zaščite medijev podpisal memorandum o zagonu spletne platforme za zaščito svobode izražanja ter promocijo zaščite novinarstva in varnosti novinarjev. To so storile Mednarodna zveza novinarjev (IFJ), Evropska zveza novinarjev (EFJ), Novinarji brez meja (RSF) in organizacija Article 19, do danes pa se jim je pridružilo še deset sorodnih organizacij. Partnerice so se zavezale, da bodo na platformi javno objavljale obvestila o resnih posegih v svobodo medijev in pravice novinarjev.

Toda memorandum Sveta Evrope in partnerskih organizacij določa, da partnerice ne smejo objaviti česarkoli: vsebina opozoril mora biti zanesljiva in temeljiti na preverljivih dejstvih. Partnerice se morajo vzdržati objavljanja mnenj in pravnih ocen.

Pri Svetu Evrope v vsebino, ki jo objavijo partnerice, ne posegajo, lahko pa jo umaknejo, če presodijo, da ni skladna z določili dogovora. Ko partnerice na platformi objavijo opozorilo, Svet o tem obvesti državo članico, ki jo opozorilo zadeva.

Članica nato prejme obvestilo s povabilom, da na prijavo odgovori. Kadar Svet Evrope dobi odgovor domnevne kršiteljice, ga na platformi objavi ob prijavi, ki jo je objavila partnerska organizacija.

Na spletni platformi je 26. marca na kršitve svobode izražanja v Sloveniji opozorilo pet novinarskih organizacij, Mednarodni tiskovni inštitut (IPI), Article 19, Zveza evropskih javnih servisov (EJU) in Mednarodna zveza novinarjev (IFJ), katere del je Evropska zveza novinarjev (EFJ). Organizacije so v obvestilu opozorile, da je slovenski premier Janez Janša prek družbenih omrežij obtožil RTV Slovenija razširjanja laži o vladi in ji prikrito grozil glede njenega financiranja.

Svet Evrope je 7. aprila objavil odziv Slovenije, ki ga je po zagotovilih zunanjega ministra Anžeta Logarja pripravil vladni urad za komuniciranje, nato pa ga je zunanje ministrstvo posredovalo Svetu.

V poslanski skupini SDS na naše vprašanje, na podlagi česa je poslanka Eva Irgl med razpravo dejala, da lahko na spletni platformi Sveta Evrope kdorkoli objavlja karkoli, niso odgovorili.

Na platformi za zaščito novinarstva in varnosti novinarjev smejo objavljati le partnerske organizacije, ki so podpisale memorandum o sodelovanju.

Čeprav so partnerice odgovorne za vsebino, ki jo objavijo, skladno z memorandumom ne smejo objaviti česarkoli, ampak o tem veljajo dogovorjena pravila. Vsebina obvestil mora temeljiti na preverljivih dejstvih, vzdržati pa se morajo objave mnenj in pravnih ocen. Če se članica, ki jo obvestilo zadeva, odzove nanj, Svet njen odziv objavi na platformi.

Izjava poslanke, da lahko na platformi Sveta Evrope za promocijo zaščite novinarstva in varstva novinarjev kdorkoli objavlja karkoli, ne drži.

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavnike oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Oznako uporabljamo pri preverjanju izjav in krajših trditve, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

Na Švedskem je pred tednom za covidom-19 umrlo precej več kot 29 ljudi

Politična usmeritev vlade ni povezana s številom žrtev pandemije

8. 4. 2020 - MEDIJI, NEUTEMELJENO, DRŽI, NE DRŽI, SIVA CONA

Strokovnjaki niso enotni o trenutni stopnji smrtnosti zaradi novega koronavirusa

Avtorica: **Meta Gantar**

TRDITEV

Koronavirus sars-cov-2 je 23-krat bolj smrtonosen kot običajna gripa.

OCENA

NEUTEMELJENO

IZVIRNA OBJAVA

citymagazine.si

Novi koronavirus lahko mutira – znanstveniki do zdaj poznajo osem sevov tega virusa. Ne drži pa, da po mutaciji postane bolj smrtonosen. Foto: Shutterstock

Novi koronavirus je 23-krat bolj smrtonosen kot običajna gripa, so poročali na spletnem portalu Citymagazine.si. Trditve so v prispevku podkrepili s primerjavo stopenj smrtnosti obeh boleznih. Zapisali so, da je navadna gripa smrtna v 0,1 odstotka, sars-cov-2 pa v 2,3 odstotka primerov. Dodali so še, da je bolj pomembno navesti stopnjo smrtnosti, ki jo povzroča gripa, kot pa število ljudi, ki za gripo zbolijo na letni ravni.

Kot smo ugotovili na portalu Razkrinkavanje.si, se podatek o 2,3-odstotni stopnji smrtnosti nanaša na delež umrlih med prvimi potrjenimi 44.672 primeri na Kitajskem (do 11. februarja), kar je pokazala znanstvena raziskava kitajskih epidemiologov iz krizne skupine za novi koronavirus. V raziskavi so uporabili podatke tamkašnjega informacijskega sistema o nalezljivih boleznih.

Stopnja smrtnosti (angl. fatality rate) pomeni delež umrlih zaradi virusa sars-cov-2 glede na število vseh potrjenih okužb. V reviji Swiss Medical Weekly so strokovnjaki z baselske univerze opozorili, da se število potrjenih primerov ves čas spreminja, zato se spreminja tudi stopnja smrtnosti.

V enem mesecu (do 1. marca) se je stopnja smrtnosti zaradi novega koronavirusa na Kitajskem, denimo glede na podatke v znanstvenem članku v reviji The Lancet, dvignila na 3,6 odstotka.

Raziskovalec Marc Lipsitch s harvardske visoke šole za javno zdravje poudarja, da do lažno nizkih ocen smrtnosti privede zapoznel pojav simptomov nove koronavirusne bolezni, ki se pri nekaterih pokažejo šele po 14 dneh. Lažno visoke stopnje smrtnosti pa so po njegovem mnenju posledica prenizke ocene tistih, ki so oboleli za blago različico covid-19.

Tudi po podatkih svetovne zdravstvene organizacije (WHO) je natančno stopnjo smrtnosti težko oceniti, saj v oceni ni mogoče upoštevati primerov okuženih, ki ne kažejo bolezenskih znakov.

Prav tako so na nacionalnem inštitutu za javno zdravje (NIJZ) za Razkrinkavanje.si opozorili, da smrtnosti novega koronavirusa še ni mogoče točno izračunati. Podatek bo znan po koncu pandemije. Ocena trenutne smrtnosti pa ne želijo podati, saj nimajo natančnega števila ljudi, pozitivnih na koronavirus, zato bi bil izračun lahko varljiv.

V uredništvu City Magazine so za Razkrinkavanje.si odgovorili, da »naje avtor prispevek napisal na podlagi globalnih člankov o trenutni situaciji o koronavirusu in nekatere ugotovitve iz člankov v svojem prispevku tudi navedel«. Navedbo, da je novi koronavirus 23-krat bolj smrten kot običajna gripa, so povzeli po poročanju National Geographica, so pojasnili.

V prispevku City Magazine so primerjali smrtnost navadne gripe (0,1 odstotka) s smrtnostjo virusa sars-cov-2 (2,3 odstotka) in na podlagi teh podatkov zaključili, da ima novi koronavirus 23-krat večjo smrtnost. Ta podatek, ki so ga iz revije National Geographic ustrezno povzeli, se nanaša na izračun deleža umrlih med vsemi potrjenimi primeri v določenem obdobju.

V prispevku pa avtor ni posebej opozoril, da se smrtnost nanaša le na omejeno obdobje in da se je odtlej že spremenila. Kako smrtonosen je novi koronavirus, bo po besedah strokovnjakov mogoče ugotoviti šele po koncu pandemije.

Izhodiščno trditve, da je novi koronavirus 23-krat bolj smrtonosen od gripe, označujemo za neutemeljeno.

Poleg trditve, da je novi koronavirus 23-krat bolj smrtonosen od gripe, smo preverili še nekatere druge trditve v prispevku.

• Novi koronavirus je približno petkrat bolj nalezljiv od običajne gripe.

Avtor prispevka je trditve utemeljil s tem, da pacient, ki je obolel za gripo, virus prenese na enega človeka, okuženi z novim koronavirusom pa naj bi jih okužil od štiri do šest.

Specialistka medicinske mikrobiologije na ljubljanski medicinski fakulteti Tatjana Avšič Županc je za Razkrinkavanje.si potrdila, da je novi koronavirus bolj nalezljiv od običajne gripe. Osnova za ugotavljanje števila oseb, ki jih bo oboleli okužil z virusom, je zapleten matematični model, imenovan R0 (angl. reproductive number), ki pove, koliko ljudi se bo okužilo. Ocene o številu oseb, ki jih oboleli s koronavirusom lahko okuži, pa se v znanstvenih raziskavah zelo razlikujejo.

V znanstvenem članku ameriškega državnega centra za informacijsko biotehnologijo (NCBI) so ocenili, da se R0 za običajno gripo giblje med 1 in 2, kar pomeni, da oboleli virus prenese na enega ali dva človeka. Kakor so zapisali pri svetovni zdravstveni organizaciji (WHO), pa je stopnja nalezljivosti novega koronavirusa odvisna tudi od obdobja in posameznega kraja, kjer se virus širi. Ocenili so, da se R0 za novi koronavirus trenutno giblje med 2 in 2,5. To pomeni, da oboleli okuži povprečno od dva do tri ljudi.

V reviji Journal of Travel Medicine so sicer dokazali, kako se ta indeks spreminja glede na specifičen čas in kraj ter metodo izračuna. V kitajski provinci Hubei je bil po njihovih izračunih R0 med 12. in 22. januarjem 6,49, kar pomeni, da je oboleli okužbo povprečno prenesel na šest ali sedem ljudi.

Avtor prispevka v City Magazine je navedel, da je virus sars-cov-2 petkrat bolj nalezljiv kot navadna gripa. Novi koronavirus je res bolj nalezljiv od gripe, je potrdila Avšič Župančeva. Koliko bolj je nalezljiv, pa je odvisno tudi od kraja in časa prenašanja virusa, česar v prispevku niso pojasnili.

Raziskovalci NCBI so zapisali, da lahko oboleli za gripo to prenese na enega ali dva človeka. WHO pa je podala splošno oceno, da okuženi z novim koronavirusom lahko okužbo prenese na dva do tri.

V kitajski provinci Hubei je okuženi z novim koronavirusom po podatkih raziskovalcev s kitajske, švedske in nemške univerze okužil tudi od šest do sedem ljudi. Ocena R0 za koronavirus se tako glede na kraj in čas okužbe giblje med 2 in 7, ne med 5 in 10.

Trditve, da je novi koronavirus približno petkrat bolj nalezljiv od običajne gripe, spada v sivo cono.

• Okuženi z novim koronavirusom lahko nima simptomov.

V prispevku City Magazine so še zapisali, da je lahko okuženi popolnoma brez simptomov. Da to drži, je potrdila Avšič Župančeva.

O primeru, da je bil človek brez znakov okužbe z novim koronavirusom, a je bil test pri njem pozitiven, so med drugim pisali v nemški raziskavi pod vodstvom kliničnega centra pri Münchenski univerzi LMU. Ni nujno, da okuženi z novim koronavirusom kaže znake bolezni, so ugotovili tudi na harvardski medicinski fakulteti.

Na podlagi potrditve Avšič Župančeve in drugih raziskav ugotavljamo, da trditve, da je okuženi z novim koronavirusom lahko brez simptomov, drži.

• Novi koronavirus je mlajši bratec sarsa.

Da je novi koronavirus mlajši brat virusa sars, so v prispevku utemeljili s tem, da si z njim deli 80 odstotkov genskega materiala.

Ali je novi koronavirus res mlajši brat sarsa, o čemer bi sklepali na podlagi genskega materiala, Avšič Župančeva še ne more potrditi. Če pa potrdila, da je novi koronavirus virusu sars v genomu podoben celo v več kot 80 odstotkih.

To so v skupnem znanstvenem članku dokazali tudi znanstveniki z več svetovnih medicinskih univerz, s Stanforda ter univerz v Henanu in Džofu v Savdski Arabiji.

Trditve, da je novi koronavirus mlajši brat sarsa, zato za zdaj uvrščamo v sivo cono.

• Virus je neznan oziroma je za znanstvenike velika neznanka.

Avtor je to trditve utemeljil s povzetkom poročanja časnika South China Morning Post, da je mutacija novega koronavirusa (podobna virusu, kot je hiv, in da je njegova sposobnost vezave na celico gostiteljico (človeško celico) od sto- do tisočkrat bolj učinkovita.

Ker virus sars-cov-2 poznamo že skoraj tri mesece, ga Avšič Župančeva ne bi označila za neznanega, ampak za novega. »Poznamo namreč že popoln genom virusa, pa tudi mesto, ki je pomembno za vezavo virusa na receptorsko mesto v gostiteljskih celicah,« je pojasnila in dodala, da trenutno primerjav med novim koronavirusom in hivom ne bi delala.

O izvoru, prenosu in mutacijah novega virusa so pisali tudi v strokovni reviji Nature Medicine. Prav tako zbirko znanstvenih prispevkov o novem koronavirusu od začetka izbruha posodablja svetovna zdravstvena organizacija (WHO).

Specialistka medicinske mikrobiologije Tatjana Avšič Županc je virus označila za nov, ne pa tudi neznan, saj poznajo že njegov popolni genom. Tudi uradne spletne strani zdravstvenih organizacij redno objavljajo nove ugotovitve o virusu.

Trditve, da je novi koronavirus za znanstvenike velika neznanka, ne drži.

• Virus lahko mutira in postane smrtonosnejši.

Virus lahko mutira in postane smrtonosnejši, je navedel avtor prispevka. Res je, da vsi virusi mutirajo in se spreminjajo, je potrdila strokovnjakinja Avšič Župančeva. Opozorila pa je, da trditve, da virusi zaradi mutacije postajajo bolj smrtonosni, ne drži.

Raziskovalci portala za bioinformatiko Nextstrain so v članku v reviji National Geographic potrdili, da je za novi koronavirus potrjenih osem novih sevov, ki nastanejo kot posledica mutacije. Toda nobeden od teh ni bolj smrtonosen od izvirne oblike virusa, so še poročali v reviji.

Res je, da novi koronavirus mutira, a po besedah Avšič Župančeve in ugotovitvah tujih strokovnjakov zaradi tega ni bolj smrtonosen. Trditve, da virus mutira in s tem postane smrtonosnejši, ne drži.

• Smrti mlajših od 65 let in zdravnikov so nepojasnjene.

Zadnje trditve v prispevku, ki smo jo preverjali, je, da so smrti mlajših od 65 let in zdravnikov nepojasnjene. Avšič Župančeva ne vidi neposredne povezave med nepojasnjnimi smrtnimi primeri in določenimi skupinami obolelih. Potrdila je, da so starostniki pri vsaki okužbi in boleznih zaradi slabšega imunskega odziva in pridruženih osnovnih boleznih bolj ogrožena skupina.

»Toda pri vsaki okužbi lahko zbolijo s težjim potekom bolezni in umrejo tudi mlajši, sicer zdravi ljudje,« je pojasnila. Dodala je, da razloge za to lahko pripišemo različno močnemu imunskemu sistemu, ki je pri vsakem drugačen.

Da bi bilo med zdravstvenimi delavci, ki so se okužili na Kitajskem, veliko smrtnih primerov, kakor so zapisali v prispevku, Avšič Župančeva ni zasledila. »Je pa do okužbe pri njih prišlo predvsem v začetku epidemije, ko še niso vedeli za novega povzročitelja in bolezen, zato niso imeli ustrezne opredeljene varovalne opreme,« je še pojasnila.

Trditve, da smrti mlajših od 65 let in zdravnikov ostajajo nepojasnjene, ne drži.

Med dodatnimi trditvami v prispevku City Magazine, ki smo jih preverjali na Razkrinkavanju.si, drži samo ta, da okuženi z novim koronavirusom lahko ne kaže nobenih znakov bolezni. Preostale navedbe ne držijo oziroma sodijo v sivo cono.

POIŠČI VERODOSTOJNE INFORMACIJE O KORONAVIRUSU

Neutemeljeno

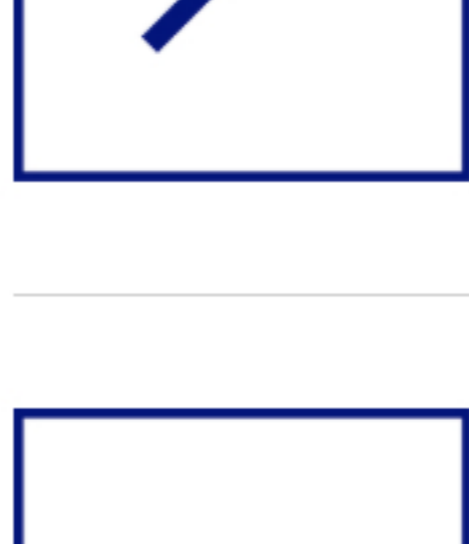
Objava, v kateri argumentacija, ki je avtorja pripeljala do določenega sklepa, ni podprta z dovolj podatki, informacijami ali dejstvi oziroma ne argumenti, ki jih avtor navaja za neverodostojne ali izvirajo iz nepreverljivih virov. Lahko gre tudi za sklepanje »čez palec«.

[Vsi tipi razkrinkanih informacij](#)

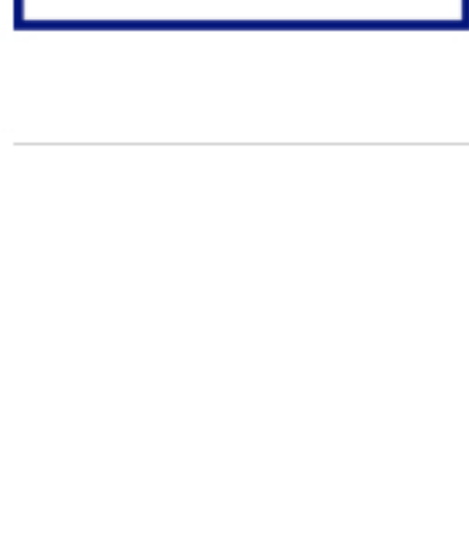
Drži

Objava, ki drži. To oceno uporabljamo tudi pri preverjanju izjav in krajsih trditve, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

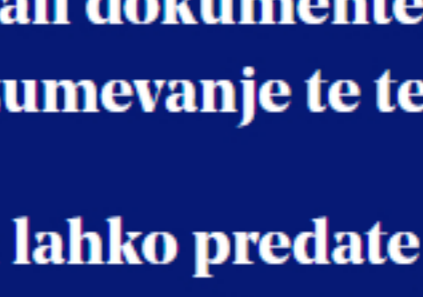
Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Označo uporabljamo pri preverjanju izjav in krajsih trditve, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

Siva cona

Objava, ki samo delno drži. Označo uporabljamo zlasti pri preverjanju izjav in krajsih trditve, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu žvižgač.si.

◀ **Ni znano, da bi iranski deklici z dihalnimi težavami zboleli za novo koronavirusno boleznijo**

Požara pri Grosuplju niso zanemarili migranti ▶

30. 3. 2020 · IZJAVE, NEUTEMELJENO, DRUŽBENA OMREŽJA

RTV Slovenija je pravočasno opozorila na nevarnost koronavirusa

Avtorica: **Katarina Bulatović**

TRDITEV

»Priporočamo (ne naročamo), da se RTV Slovenija v elitnem terminu ne ukvarja z zgodovino in preteklostjo, ampak da objavi pogovor z enim izmed slovenskih zdravnikov, ki so za razliko od RTV pravočasno opozarjali na nevarnost koronavirusa.«

OCENA

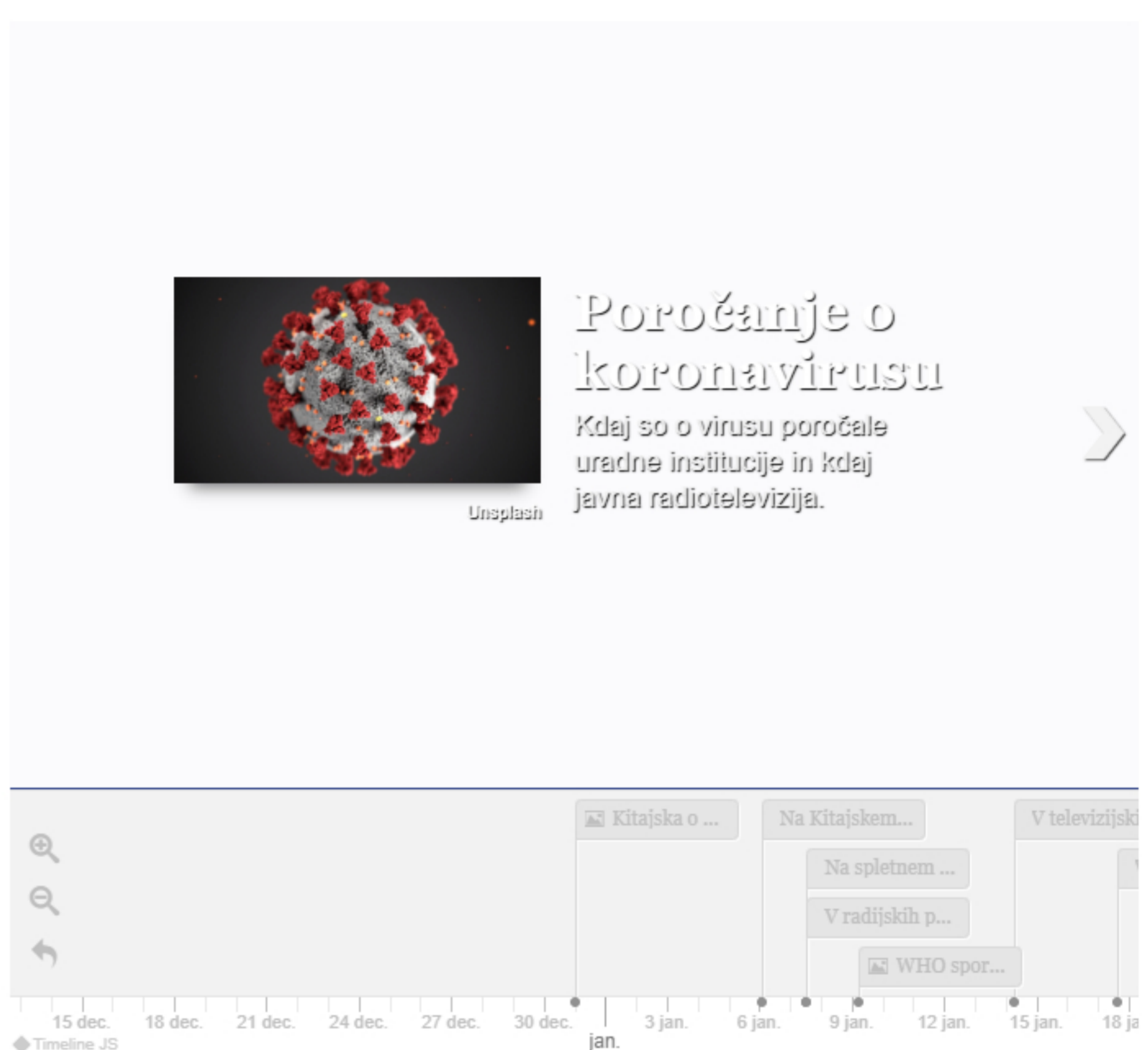
NEUTEMELJENO

IZVIRNA OBJAVA

[twitter](#)

O tveganjih zaradi koronavirusa v Sloveniji so na RTV Slovenija poročali, še preden je prvo okužbo v Evropi uradno potrdila svetovna zdravstvena organizacija. Foto: Anže Malovrh/STA

Predsednik vlade Janez Janša je na twitterju 22. marca delil fotografijo intervjuja s politikom Janezom Kocijančičem na TV Slovenija. Ob fotografiji je javno radiotelevizijo obtožil, da ni pravočasno opozarjala na nevarnost koronavirusa. Preverili smo pravočasnost poročanja javne radiotelevizije.

Iz kabineta predsednika vlade na naše vprašanje, na podlagi česa je Janez Janša v tvitu zatrdil, da RTV Slovenija ni pravočasno obveščala o koronavirusu, niso odgovorili.

Na javni radioteleviziji o koronavirusu poročajo od januarja na vseh svojih kanalih. Na portalu MMC so o njem poročali 9. januarja, devet dni za tem, ko je Kitajska o virusu obvestila svetovno zdravstveno organizacijo. O nevarnosti prenosa okužbe v Evropo so na RTV Slovenija poročali, preden so prvo okužbo v Evropi uradno potrdili pri WHO.

Trditev predsednika vlade, da RTV Slovenija ni pravočasno opozarjala na nevarnost koronavirusa, je neutemeljena.

POIŠČI VERODOSTOJNE INFORMACIJE O KORONAVIRUSU

Neutemeljeno

Objava, v kateri argumentacija, ki je avtorja pripeljala do določenega sklepa, ni podprta z dovolj podatki, informacijami ali dejstvi oziroma so argumenti, ki jih avtor navaja, neverodostojni ali izvirajo iz nepreverljivih virov. Lahko gre tudi za sklepanje »čez palec«.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

◀ Poročila TV Slovenija zlorabili za oglaševanje mobilne aplikacije

Potres osme stopnje bi z domov pregnal slabo tretjino Ljubljančanov ▶

23. 3. 2020 • MEDIJI, LAŽNA OBJAVA

Dostavljavec hrane iz Pavie ni italijanski ničti pacient

Avtorja: **Katarina Bulatović, Lorenzo Bagnoli (IRPI)**

TRDITEV

»Pacient številka nič v Italiji: To je pakistanski migrant, ki se ni izoliral in testiral na koronavirus«

OCENA

LAŽNA OBJAVA

IZVIRNA OBJAVA

Nova24TV.si

Fotografija je simbolična. Foto: STA/HINA

V Italiji domnevajo, da je »pacient nič«, ki naj bi v tej državi povzročil pandemijo koronavirusa, pakistanski migrant, je poročal spletni portal Nova24TV. Testiranje na koronavirus in karanteno v svojem domu v mestu Pavia naj bi zavrnil ter še naprej kupal in raznašal hrano v eni od kitajskih restavracij na severu Italije, so med drugim dodali.

Pri tem so se sklicevali na tvit uporabnika Constitutional Nobody z uporabniškim imenom USSA news, sicer avtorja ameriškega skrajno republikanskega bloga The Tea Party. Uporabnik je na twitterju delil fotomontažo dveh fotografij, to so na portalu Nova24TV poobjavili in v naslovu prispevka zapisali: »Pacient številka nič v Italiji: To je pakistanski migrant, ki se ni izoliral in testiral na koronavirus.« Na eni od fotografij so z rdečo prekrili obraz temnopoltega dostavljavca hrane.

Pacient številka nič v Italiji: To je pakistanski migrant, ki se ni izoliral in testiral na koronavirus

9. 3. 2020, 18:00

42

Foto: Twitter

Spletni portal Nova24TV je ob prispevku objavil fotomontažo dveh fotografij, ki je manipulativna, saj s koronavirusom ni neposredno povezana. Vir: Nova24TV.si

Vendar fotografija kolesarja v kratkih hlačah na levi strani fotomontaže ne prikazuje domnevnega ničtega pacienta. Je last italijanske tiskovne agencije Ansa, kjer so pojasnili, da je arhivirana pod ključno besedo »kolesarji« in ne pod besedo »migranti«.

Fotografijo je v prispevku o pravicah kolesarjev oktobra lani objavil italijanski časnik Corriere Della Sera. Objavljena je bila torej mesece pred prvimi okužbami s koronavirusom v državi.

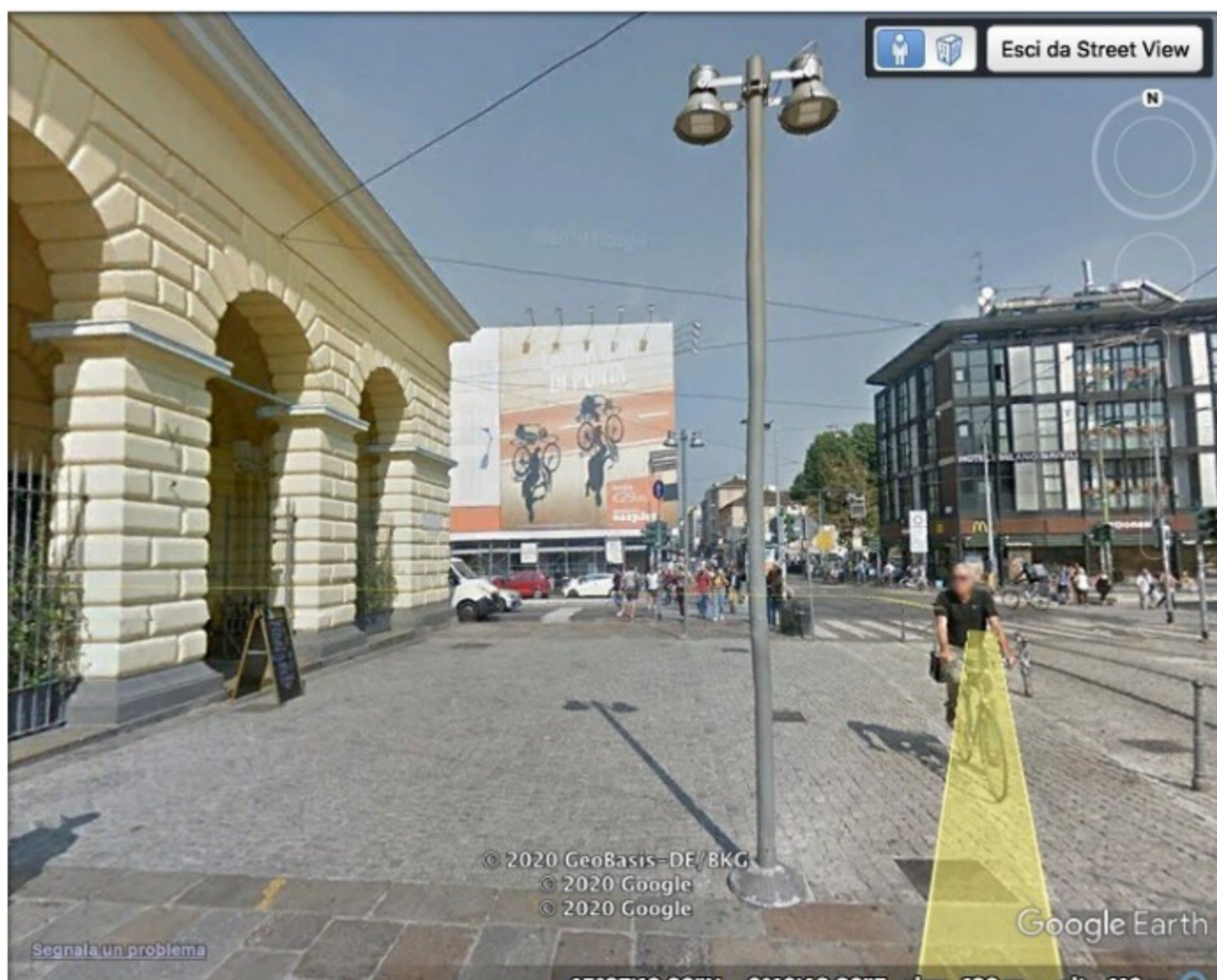
Rider, accordo in maggioranza: sì al lavoro subordinato. Più diritti per gli «occasionalisti»

di Enrico Mura | 04.08.2019

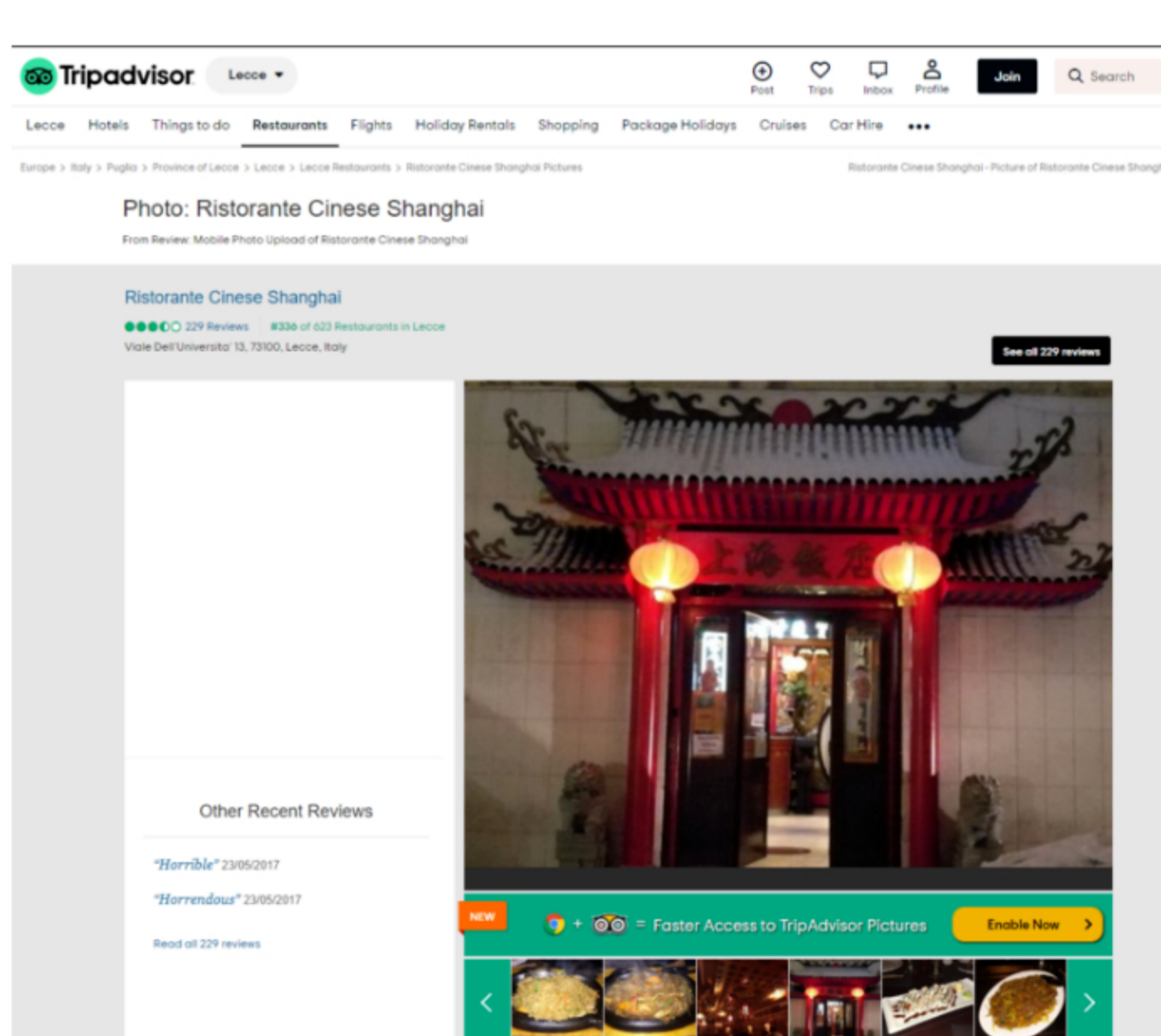
Fotografija, ki naj bi domnevno prikazovala ničtega pacienta, je bila objavljena mesece pred prvimi okužbami v Italiji. Vir: Corriere Della Sera

Prav tako je s posnetka mogoče sklepati, da fotografija kolesarja ni nastala v italijanskem mestu Pavia, kjer naj bi po poročanju portala živel pakistanski migrant. Po primerjavi ozadja na fotografiji kolesarja z orodjem Google Earth smo ugotovili, da je bila ta posneta na trgu Magglio v Milanu, ki je od središča Pavie oddaljen približno 40 kilometrov.

Fotografija je bila posneta v Milanu, ne v Pavii, lahko sklepamo na podlagi orodja Google Earth. Vir: Google Earth

Desna fotografija na fotomontaži prikazuje vhod v kitajsko restavracijo, v kateri naj bi delal domnevni pakistanski migrant, toda dejansko gre za kitajsko restavracijo Shanghai v mestu Lecce na jugu Italije, ki je od Pavie oddaljeno več kot tisoč kilometrov. S spletnim orodjem za preverjanje izvora fotografij TinEye smo ugotovili, da je bila fotografija restavracije objavljena na potovalnem portalu TripAdvisor.

Kitajska restavracija na fotografiji je v italijanskem mestu Lecce, ne v Pavii, kot so zatrdili na portalu. Vir: TripAdvisor.com

Pri svetovni zdravstveni organizaciji (WHO) so za Razkrinkavanje.si pojasnili, da ni dokazov za trditev, da je prav neki migrant iz Pakistana ničti pacient. »Italijanske pristojne službe so jasne: v tej fazi ni mogoče identificirati pacienta nič,« so dodali.

Italijanski inštitut za zdravje (ISS) je v epidemiološki raziskavi odkril, da so se prvi trije pacienti v Italiji najbrž okužili na Kitajskem, vsi drugi pa v državi. Še vedno pa na inštitutu niso potrdili, kako je koronavirus prišel v Italijo, so zapisali v poročilu 9. marca.

Lažna novica zakročila po spletnih medijih

Prispevek s podobno vsebino in isto fotomontažo so objavili še v Celjskem glasniku in več tujih spletnih medijih. Spletno orodje TinEye je pokazalo, da so članek z isto fotomontažo 29. februarja prvi objavili na italijanskem portalu Voxnews. »Skrivnost o tem, kako je prišel virus v Italijo, se počasi razpleta,« so zapisali ob fotografiji. Na portalu, kjer je več negativnih prispevkov o migrantih, so poročali, da je imel migrant iz Pavie koronavirus, vendar je kljub temu še naprej delal v kitajski restavraciji.

»Fotografija je arhivska,« so za Razkrinkavanje.si pojasnili pri Voxnews. Dodali so, da so novico povzeli po prispevku italijanske agencije Adnkronos, ki je 2. marca poročala, da je policija v Pavii ustavila možkega pakistanskega rodu, ki je bil okužen s koronavirusom, vendar je kljub temu delal v restavraciji, zato ga je oglobila.

Policija v Pavii je dogodek potrdila novinarju italijanskega centra za preiskovalno novinarstvo IRPI, partnerja Oštra. Pojasnili so tudi, da je bila kitajska restavracija, ko so jo pregledali, že zaprta: »Celo vrsto restavracij v lasti kitajskih državljanov so lastniki že ob prvih znakih koronavirusa v Italiji preventivno zaprli.«

Uredništva spletnih portalov Nova24TV, Celjski glasnik in The Tea Party se na naša vprašanja niso odzvala.

Fotomontaža, ki so jo objavili, ne prikazuje pakistanskega migranta iz Pavie, ki je kljub okužbi s koronavirusom dostavljal hrano. Sestavljena je iz fotografij, ki ne prikazuje italijanskega ničtega pacienta in kitajske restavracije, v kateri naj bi delal. Fotomontaža je povsem izmišljena.

Italijanske oblasti ne vedo, kdo je ničti pacient, pakistanski dostavljavec kitajske hrane iz Pavie, o katerem so poročali italijanski mediji, pa je bil zaposlen v restavraciji, ki je bila ob pregledu policije že zaprta. Objavljena je lažna.

POIŠČI VERODOSTOJNE INFORMACIJE O KORONAVIRUSU

Lažna objava

Objava, ki vsebuje lažne informacije, podatke ali trditve. S to oceno ovrednotimo le tiste vsebine, pri katerih je mogoče ugotoviti, da so bile ustvarjene za namerno zavajanje in napačno obveščanje javnosti.

Vsi tipi razkrinkanih informacij

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu živizgač.si.

Vrednost projektov, ki čakajo odločitev agencije za okolje, ni znana

Slovenija ni plačala treh milijonov naročenih mask

16. 3. 2020 · IZJAVE, NE DRŽI, PARLAMENTARKA

Nova24TV in Nova24TV.si prejeli več kot 120.000 evrov javnega denarja

Avtor: Matej Simič

TRDITEV

Ker vam pisanje nekega privatnega medija, za katerega ni šel evro davkoplačevalskega denarja, ni pogodbo, bi vi spremenili zakon, da se to več ne sme početi v tej državi.

OCENA

NE DRŽI

IZVIRNA OBJAVA

14. nujna seja odbora za kulturo

Tedaj še poslanec SDS, zdaj pa zunanji minister Anže Logar, je na odboru za kulturo zatrdil, da davkoplačevalci niso financirali pisanja zasebnega medija. Foto: Bor Slana/STA

Parlamentarni odbor za kulturo je 27. februarja na nujni seji, sklicani na zahtevo poslanske skupine LMŠ, razpravljal na temo vplivi financiranja slovenskih medijev, povezanih s stranko SDS, z madžarskim kapitalom.

Tedaj še poslanka LMŠ Nina Maurovič je televiziji Nova24TV očitala neetično poročanje, ki ni skladno z novinarskim kodeksom, sovražni govor in hujskaštvo. Na očitke Maurovičeve se je odzval tedaj še poslanec SDS, zdaj pa zunanji minister Anže Logar in med drugim dejal, da bi predlagateljica zaradi »pisanja nekega privatnega medija, za katerega ni šel evro davkoplačevalskega denarja«, spremenila zakon. Stranka SDS je njegovo trditev [poobjavila](#) na twitterju.

Občine plačujejo za lokalne novice, podjetja za oglaševanje

Po podatkih Erarja, ki kaže porabo javnega denarja, je spletni medij Nova24TV.si, ki ga izdaja podjetje Nova hiša, od julija 2016 do danes prejel 46.928 evrov javnega denarja.

Največji plačnik so bile Slovenske železnice s plačilom 25.620 evrov. Za Razkrinkavanje.si so sporočili, da so podjetju Nova hiša plačali za oglaševanje produktov in novih ponudb.

Večji plačnik je bila še občina Grosuplje, ki jo vodi župan iz vrst SDS. Pojasnili so, da so spletnemu mediju plačali 12.566 evrov za objavo do desetih prispevkov mesečno na spleto in do dveh videoprispevkov, dolgih tri minute, v katerih uporabijo gradivo, ki ga uredništvu dostavi občina. Videi so objavljeni v rubriki »lokalno« na spletnem mestu Nova24TV.si. S podjetjem Nova hiša so sklenili enoletno pogodbo, ki se izteče maja letos.

Nova24TV.si z objavljanjem vsebin občine Grosuplje krši zakon o medijih, meni odvetnica Jasna Zakonjšek. Ugotavlja, da so prispevki občine Grosuplje oglašili. Oglas je vsaka vrsta »plačanih obvestil, katerih objavo naroči pravna ali fizična oseba z namenom, da bi (...) si v javnosti ustvarjala ugled in dobro ime«, določa 46. člen zakona.

Ker prispevki kljub podpisu »občina Grosuplje« niso jasno označeni kot oglasi in ločeni od drugih vsebin, Zakonjšekova meni, da medij krši tretji odstavek 46. člena zakona. Pri tem opozarja, da izjeme, zapisane v drugem odstavku istega člena, v tem primeru ne pridejo v poštev.

Na očitke o kršenju zakona je odgovorni urednik Nove24TV.si Boris Tomašič dejal: »Izhajate iz napačnih dejstev, uporabljate napačne zakonske podlage in prihajate posledično do napačnih zaključkov. Delujemo skladno z zakonom in drugimi predpisi.«

Podjetje E3, ki je v stoodstotni lasti Elektra Gorenjska, je pri Novi hiši zakupilo za 4304 evre oglasnega prostora, da bi povečalo prepoznavnost podjetja v Sloveniji, so pojasnili. »V prvem obdobju zakupa oglasnega prostora smo oglaševali ponudbo paketov električne energije E3, v drugem pa se je medij vključil v celostno oglaševalsko akcijo, ki je potekala spomladi.«

Pregled največjih javnih plačnikov NTV24.si in Novi hiši

■ znesek (v evrih)

Slovenske železnice	37.088
Ministrstvo za kulturo	21.120
Občina Grosuplje	12.566
Javna agencija za varnost v prometu	11.941
Radiotelevizija Slovenija	10.004
Občina Naklo	7.320
E3, energetika, ekologija, ekonomija	4.304

Graf: Oštrosi - Vir: Erar - Prenesi podatke - Ustvarjeno z Datawrapper

Televizijski program Nova24TV od leta 2015 izdaja podjetje NTV24.si, to pa je od oktobra 2016 iz javnega sektorja prejelo 73.495 evrov. Levji delež je bilo lani 21.120 evrov, ki jih je izdajatelj prejel na javnem razpisu ministrstva za kulturo za sofinanciranje medijskih vsebin.

Med večjimi javnimi plačniki podjetju NTV24.si sta še javna agencija za varnost prometa in prav tako Slovenske železnice. Agencija je 11.941 evrov odštela za oglaševanje promocijskega videa nacionalne preventivne akcije Hitrost, železnice pa 11.458 evrov za oglaševanje.

Občina Naklo, ki jo vodi župan iz vrst SLS, je podjetju NTV24.si v letih 2017 in 2018 plačala 7320 evrov. Z občine so poslali pojasnilo zgolj za porabo v prvem letu: šlo je za poslovno sodelovanje pri pripravi predstavitvenih videoposnetkov in novic o turističnih znamenitostih, kulturnih in športnih prireditvah ter uspešnih podjetnikih v občini.

Radiotelevizija Slovenija je podjetju NTV24.si leta 2018 nakazala 10.004 evre. V službi za odnose z javnostmi so pojasnili, da s podjetjem sodeluje organizacijska enota Oddajniki in zveze ter da je šlo za vračilo denarja zaradi dvakrat plačanega računa za oddajanje programa Nova24TV na multipleksu C.

V poslanski skupini SDS na naše vprašanje, na podlagi česa je Anže Logar zatrdil, da podjetje NTV24.si in Nova hiša nista prejeli niti evra davkoplačevalskega denarja, niso odgovorili. Logar se na naše klice in sporočila ni odzval.

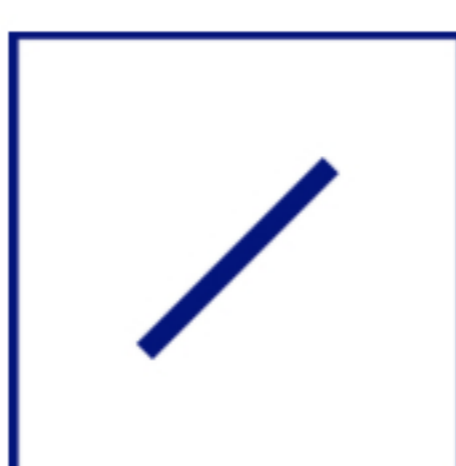
Izdajatelja televizije Nova24TV in spletnega medija Nova24TV.si sta od ustanovitve do danes skupaj prejela 120.388 evrov javnega denarja, delno neposredno od proračunskih porabnikov in delno od podjetij v državni lasti.

Izjava takratnega poslanca Anžeta Logarja, da medij ni prejel niti evra davkoplačevalskega denarja, ne drži.

Parlamentarka

Posebna rubrika projekta Razkrinkavanje.si, ki se osredotoča na izjave poslancev in drugih nosilcev politične moči. Prizadevanja za izkoreninjenje lažnih informacij in zavajajočih ali neutemeljenih navedb je namreč treba usmeriti tudi v predstavnike oblasti, saj imajo od teh največ koristi. Nenazadnje pa nosijo tudi večjo odgovornost za javno izrečene trditve in obljube.

Ne drži

Objava, o kateri smo na podlagi neodvisne preverbe dejstev ugotovili, da ni resnična. Oznako uporabljamo pri preverjanju izjav in krajsih trditev, ki se pojavljajo na družbenih omrežjih in v javnem prostoru, ter za pregled uresničevanja obljub politikov in drugih javnih osebnosti.

Imate informacije ali dokumente, ki so pomembni za razumevanje te teme?

Varno nam jih lahko predate prek portala za anonimno posredovanje informacij v javnem interesu [žvižgač.si](#).

Skupina prijatih Pakistancev in Sircev ni bila okužena s koronavirusom

Verjetnost raka v Kanalu ob Soči je večja kot drugod